

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

FAKULTA PROVOZNĚ EKONOMICKÁ

Katedra humanitních věd

Obor: Regionální a sociální rozvoj

Disertační práce

**OPTIMALIZACE DAŇOVÉ SPRÁVY VZHLEDEM
K DEMOKRATIZACI ROZHODOVÁNÍ A
OBČANSKÉ PARTICIPACI**

Autor: Ing. Bc. Marcel Pitterling

Školitel: Doc. Mgr. Helena Hudečková, CSc.

Praha 2012

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval mé školitelce Doc. Mgr. Heleně Hudečkové, CSc. za odborné vedení, rady, připomínky, ochotu a vynikající spolupráci při zpracování tohoto tématu. Rovněž bych rád poděkoval svým blízkým a přátelům za pomoc, trpělivost a podporu, bez které by se tato práce rodila podstatně hůře.

OBSAH

1	ÚVOD	3
2	CÍL, METODIKA A STRUKTURA PRÁCE	5
2.1	VÝCHODISKA A METODIKA EMPIRICKÉ ČÁSTI PRÁCE	6
3	KONCEPTUALIZACE PRINCIPŮ SUBSIDIARITY A PARTICIPACE A JEJICH VYUŽITÍ VE SPOLEČENSKÉ PRAXI (PŘEHLED ŘEŠENÉ PROBLEMATIKY)	10
3.1	PRINCIP SUBSIDIARITY	10
3.2	PRINCIP PARTICIPACE.....	12
4	VÝVOJ VEŘEJNÉ SPRÁVY Z HLEDISKA APLIKACE PRINCIPU SUBSIDIARITY A PRINCIPU PARTICIPACE	15
4.1	VÝVOJ VEŘEJNÉ SPRÁVY DO ROKU 1848	15
4.2	VÝVOJ VEŘEJNÉ SPRÁVY V LETECH 1848 – 1918	18
4.3	VÝVOJ VEŘEJNÉ SPRÁVY V LETECH 1918 – 1945	21
4.4	VÝVOJ VEŘEJNÉ SPRÁVY V LETECH 1945 – 1989	24
4.5	VÝVOJ VEŘEJNÉ SPRÁVY PO ROCE 1989.....	26
5	PRINCIPY SUBSIDIARITY A OBČANSKÉ PARTICIPACE PŘI OPTIMALIZACI DAŇOVÉ SPRÁVY (DISKUSE)	32
5.1	OPTIMALIZACE DAŇOVÉ SPRÁVY VE VZTAHU K OBECNÍM ROZPOČTŮM.....	32
5.2	OPTIMALIZACE DAŇOVÉ SPRÁVY VE VZTAHU K DAŇOVÝM SUBJEKTŮM.....	38
6	EMPIRICKÉ ŠETŘENÍ K OPTIMALIZACI DAŇOVÉ SPRÁVY VE VZTAHU K OBECNÍM ROZPOČTŮM	44
6.1	CHARAKTERISTIKA PŘEDMĚTU DOTAZOVÁNÍ.....	44
6.2	CHARAKTERISTIKA SLEDOVANÝCH OBJEKTŮ.....	45
6.3	VÝSLEDKY EMPIRICKÉHO ŠETŘENÍ (KVALITATIVNÍ PŘÍSTUP)	49
6.4	DÍLČÍ ZÁVĚRY EMPIRICKÉHO ŠETŘENÍ (KVALITATIVNÍ PŘÍSTUP).....	53
7	EMPIRICKÉ ŠETŘENÍ K OPTIMALIZACI DAŇOVÉ SPRÁVY VE VZTAHU K DAŇOVÝM SUBJEKTŮM	56
7.1	PŘÍPRAVNÁ FÁZE ŠETŘENÍ	56
7.2	CHARAKTERISTIKA SLEDOVANÉHO SOUBOURU	59
7.3	VÝSLEDKY EMPIRICKÉHO ŠETŘENÍ (KVANTITATIVNÍ PŘÍSTUP)	68

7.4	DÍLČÍ ZÁVĚRY EMPIRICKÉHO ŠETŘENÍ (KVANTITATIVNÍ PŘÍSTUP)	98
8	ZÁVĚRY	102
8.1	DOPORUČENÍ (NÁMĚTY) PRO VYUŽITÍ POZNATKŮ V PRAXI	104
9	SEZNAM LITERATURY	106
9.1	ZÁKLADNÍ LITERATURA	106
9.2	OSTATNÍ PRAMENY	109
10	SEZNAM TABULEK A GRAFŮ UVEDENÝCH V TEXTU	112
10.1	TABULKY	112
10.2	GRAFY	114
11	PŘÍLOHY	115
11.1	SEZNAM PŘÍLOH	115

1 ÚVOD

Ve zpracovávané disertační práci na téma *Optimalizace daňové správy vzhledem k demokratizaci rozhodování a občanské participaci* se autor pokusí z pohledu aplikace principů subsidiarity a participace podrobit zkoumání fungování daňové správy České republiky.

Možnosti pro optimalizaci daňové správy lze hledat v oblasti přenesení části pravomocí souvisejících s výběrem daní ze státu na regiony. Aktuální pozice České republiky ve vztahu k financování samosprávy nasvědčuje centralistické tendenci při výběru a redistribuci daní, resp. daňového výnosu. V kontextu reformy veřejné správy, jejíž rozhodující část proběhla na konci 20. století a v prvních letech 21. století, se otázka daňové správy dostala na okraj zájmu, neboť v rámci daňové správy docházelo až do roku 2011 pouze k pozvolným krokům, které by vedly k reformě. Zároveň však při byt' pozvolné reformě daňové správy (na rozdíl od reformy veřejné správy) nebyly nijak akcentovány sledované principy subsidiarity a participace. K zásadní reformě daňové správy bylo přistoupeno až v průběhu roku 2011, kdy byly přijaty zásadní novely zákona o územních finančních orgánech a také novely příslušných právních předpisů, které vedou ke vzniku jednoho inkasního místa.

Dalším možným krokem k posílení demokratizace rozhodování a občanské participaci je zapojení samotných poplatníků daní do přerozdělovacího procesu. Vzhledem k dalším funkcím daní lze však umožnit zapojení poplatníků do tohoto procesu pouze v omezené míře. Na druhé straně je nutné zachovat síť územních finančních orgánů k zajištění výběru těch daní, které jsou příjmem státního rozpočtu a daní sdílených. Rovněž musí zůstat zachována schopnost daňových orgánů účinným způsobem monitorovat plnění povinností ze strany poplatníků.

Stávající třístupňový systém územních finančních orgánů s rigidně omezenými pravomocemi v rámci jejich územní působnosti poskytuje řadu možností aplikovat prvky principu subsidiarity a tím i podporu principu participace.

Díky historické zkušenosti organizace veřejné správy a daňové správy jako její součásti se lze inspirovat pro vytvoření podmínek pro optimalizaci daňové správy.

Protože je však daňová správa součástí veřejné správy, je nezbytné věnovat pozornost i veřejnosti, resp. jejím preferencím pro dobře fungující veřejnou a tím i daňovou správu, a to zejména z hlediska transparentnosti. Vhodně zvolené postupy v rámci optimalizace daňové správy pak přispějí ke zvýšenému zájmu o participaci

daňových subjektů na správě daní. Právě těmto problémům bude následně věnována empirická část této disertační práce.

2 CÍL, METODIKA A STRUKTURA PRÁCE

Zvolený cíl práce reaguje na skutečnost, že správa daní v České republice je rozhodující měrou agendou, kterou si ponechává ve své výlučné pravomoci stát, ačkoliv se ve svém důsledku dotýká tato problematika mimo jiné i daňových subjektů, kteří daň platí, a obcí, pro které je podíl na celostátním výnosu sdílených daní zpravidla rozhodující položkou příjmové stránky jejich rozpočtu. Názory a potřeby těchto subjektů nejsou prakticky nijak vzaty v úvahu. Přitom nelze přistoupit k bezbřehému rozvolnění správy daní, neboť vedle obcí a krajů je to právě státní rozpočet, který je výnosem z daní naplňován a ze kterého je financována celá řada nezbytných výdajů spojených s fungováním státu jako celku. Je tedy nutné hledat určitý kompromis, který přiblíží daňovou správu občanům, avšak neohrozí fungování státu.

Cílem celé disertační práce je tedy vypracování námětů pro optimalizaci daňové správy posílením občanské participace při správě věcí veřejných v oblasti daňové správy, a to při zachování principu spravovatelnosti jednotlivých daní. S ohledem na tento cíl lze specifikovat obsah práce v obvyklém dělení do dvou částí, a to části teoretické a části empirické.

V rámci teoretické části disertační práce, která se opírá o studium odborné literatury pojednávající řešenou problematiku, je nastíněn rámec předmětné problematiky se zvláštním zřetelem k principu subsidiarity a principu participace. Následně je pozornost věnována utváření veřejné správy zejména z pohledu organizační struktury a klíčových momentů vývoje utváření veřejné správy na území České republiky v kontextu historických událostí. Paralelně je sledován i vývoj utváření daňové správy jako součásti veřejné správy. Tato retrospektivní část je nahlížena právě optikou obou sledovaných principů tak, aby bylo možné posuzovat jednotlivé historické etapy i z hlediska dopadů na aplikaci principu subsidiarity a principu participace. V další kapitole teoretické části disertační práce jsou zvažovány možnosti využití obou principů při sledování výše uvedené problematiky optimalizace daňové správy. V rámci této studie se autor zaměřuje na rozsah naplnění jednotlivých kritérií (tj. uplatnění principu dekoncentrace a decentralizace a principu spravovatelnosti daňové soustavy). V rámci této kapitoly jsou sledovány dvě vztahové roviny pohledu na optimalizaci daňové správy s aplikací výše uvedených principů, a to rovina vztahu občana a daňové správy a dále rovina vztahu územní samosprávy a daňové správy.

Na teoretickou část pak navazuje část empirická. V empirické části disertační práce jsou řešeny obě roviny uplatnění principu subsidiarity (ve vztahu k obecním rozpočtům) a principu participace (ve vztahu k daňovým subjektům). Výzkumné otázky, které budou v rámci empirické části položeny, budou samozřejmě odrážet aplikaci sledovaných principů subsidiarity a participace (viz oddíly 6.1 a 7.1).

2.1 VÝCHODISKA A METODIKA EMPIRICKÉ ČÁSTI PRÁCE

Povaha výzkumných otázek, které povedou k výsledkům, z nichž vyplynou náměty pro optimalizaci daňové správy posílením občanské participace, odůvodňuje jejich řešení metodou sociologického empirického výzkumu. V rámci této metody budou použity oba přístupy – kvalitativní i kvantitativní. Půjde o primární výzkum, neboť data, která mohou naplnit potřebu řešení problematiky, nejsou dostupná, resp. chybí.

Kvalitativního přístupu je vhodné použít pro řešení problematiky optimalizace daňové správy ve vztahu k obecním rozpočtům. Tento přístup je při řešení roviny uplatnění principu subsidiarity oproti kvantitativnímu přístupu vhodnější, protože předmětem výzkumu budou postoje a názory malého počtu reprezentantů místních samospráv jako objektu výzkumu a budou přinášeny nové, dosud nezkoumané poznatky o sledované problematice. Postoje a názory budou šetřeny v kontextu stávajícího systému přerozdělení celostátního daňového výnosu, který je konstruován ve vazbě na počet obyvatel obce a velikost jejího katastru. Sledovány budou úvahy o případném zvýšení podílu obce na sdílených daních sloučením s jinou obcí. Je tedy aplikován induktivní přístup.

Na pozadí problematiky financování obecních rozpočtů se z hlediska aplikace principu subsidiarity a participace v oblasti správy daní nabízí východisko prostřednictvím systému místních daní. Tato myšlenka je spojena s otázkou získávání finančních zdrojů pro obecní rozpočty z centrálního výnosu daní prostřednictvím podílu na sdílených daních. Současný systém rozpočtového určení daní je do jisté míry spatřován jako nedostatečný vzhledem k povinnostem obcí financovat úkoly spojené jednak s přenesenou působností a jednak v souvislosti se samostatnou působností. Z tohoto důvodu byl výběr objektů omezen na malé obce s počtem obyvatel do 500, které se nacházejí v různých lokalitách České republiky, neboť právě u těchto obcí jsou naznačené problémy dobře patrné.

Řešení, které by zapadalo do kontextu sledované problematiky, lze hledat právě prostřednictvím místních daní, neboť přiblížením a zjednodušením distribuce daňového

výnosu může být dosaženo větší transparentnosti celého systému a lze tudíž očekávat i nárůst zájmu veřejnosti o tuto oblast. Prostor a preference obcí pro použití této alternativy budou šetřeny technikou rozhovoru¹. Očekávaným výsledkem bude doporučení na optimalizaci daňové správy prostřednictvím systému místních daní.

Kvantitativní přístup je potřebné zvolit pro řešení problematiky optimalizace daňové správy ve vztahu daňové správy a daňových subjektů. Hlavním cílem tohoto šetření ve vztahu k daňovým subjektům jako objektům šetření je zjistit zájem a preference poplatníků daně z příjmů fyzických osob v rámci osobní účasti na rozpočtovém určení daní. V případě tohoto šetření lze, na základě teoretických a zkušenostních poznatků, zkonstruovat předem předmět šetření a předpokládané vztahy, které mohou vznikat mezi analytickými proměnnými, na které bude rozložen předmět šetření. Také výzkumný nástroj, který bude použit, může (ze stejných důvodů) dosáhnout potřebnou míru standardizace. Pro účely ověření předem stanovených hypotéz bude nutné sebrat značné množství dat, která budou vyhodnocena pomocí statistických procedur. V rámci tohoto šetření tedy bude využit deduktivní postup. Protože je snahou získat data od relativně velkého počtu respondentů, je kvalitativní přístup v tomto případě nevhodný.

Sebraná data budou zpracována procedurami třídění prvního stupně a druhého stupně a hodnocena pomocí testu nezávislosti kvalitativních znaků (Pearsonův X^2 test), včetně vyhodnocení síly závislosti pomocí Pearsonova koeficientu kontingence. Počet voleb příjemců asigované daně je pak testován pomocí popisných statistik a testu míry rozptýlenosti. Pro zpracování výsledků bude použit statistický program pro sociální vědy SPSS (Statistical Package for Social Sciences).

Na pozadí stávajícího systému přerozdělení celostátního daňového výnosu, kdy daňové subjekty nemají žádnou možnost ovlivnit způsob využití odvedené daně, se otevírá otázka umožnění vstupu daňových subjektů do tohoto přerozdělovacího procesu. V rámci tohoto pohledu budou hledány možné varianty optimalizace daňové správy se zvýšenou pozorností k aplikaci zejména principu participace. V již zmíněné alternativě zavedení systému místních daní lze spatřit i řešení tohoto problému, protože lze předpokládat, že přiblížením správy daní na obecní úroveň (tj. umožnit obcím vybírat

---

¹ V rámci explorativního výzkumu jsou používány narativní techniky, studium osobních dokumentů a pozorování (Hudečková, Zagata 2012: 81). Vzhledem k tomu, že předmětem šetření budou názory a postoje objektů šetření, je technika pozorování vyloučena. Rovněž studium dokumentů nelze v daném případě použít, neboť názory a postoje nejsou v dokumentech zachyceny. Technikou, která je vhodná k dosažení cíle šetření, je rozhovor, a to rozhovor s nízkou mírou standardizace, který umožní sledovat názory a postoje do patřičné hloubky.

stanovené daně a jejich výnos použit k financování svých projektů) lze očekávat i zvýšený zájem daňových subjektů na sledování použití jimi zaplacených daní. V důsledku toho lze očekávat i zlepšení platební morálky daňových subjektů.

Současně bude zkoumána i alternativa uplatnění systému daňových asignací, v rámci kterého by byli daňoví poplatníci přímo zapojeni do redistribuce části svých daní (reálně lze uvažovat pouze o dani z příjmů fyzických osob) vymezeným osobám na vymezené účely. Dotazníkovým šetřením² bude zjišťováno, zda poplatníci daně z příjmů fyzických osob mají zájem spolurozhodovat o rozpočtovém určení části své daně z příjmů fyzických osob. V případě zájmu jde o to, jaké jsou preference daňových subjektů v otázce konkrétních příjemců takto přikázané části daně z příjmů fyzických osob, resp. jaké oblasti veřejného života by tímto způsobem chtěli podpořit. Identifikačními proměnnými sledovaného souboru daňových subjektů budou velikostní kategorie obce bydliště respondenta, postavení respondenta z hlediska zaměstnání (tj. zaměstnanec nebo osoba samostatně výdělečně činná) a věk respondenta.

Výsledky empirické části budou směřovat k identifikaci příležitostí k optimalizaci daňové správy aplikací obou sledovaných principů tak, aby se tato přiblížila daňovým subjektům (aplikace principu subsidiarity), a dále také, aby se zvýšil zájem daňových subjektů o daňovou správu (aplikace principu participace). Navrhované řešení těchto otázek však musí vycházet ze základního předpokladu zachování účinné správy daní.

Cílem práce je tedy nejen vypracování námětů k optimalizaci daňové správy uplatněním principů subsidiarity a participace, ale také otevření odborné diskuse nad takovým návrhem, který bude podepřen rozsáhlým empirickým šetřením. Zejména v otázce aplikace principu participace převládá negativní přístup pramenící z teorie fiskální politiky, tj. z pozice veřejných rozpočtů, avšak absentuje právě pohled daňových subjektů, díky jejichž ekonomické aktivitě jsou následně naplňovány příjmové strany veřejných rozpočtů.

Přínosem této práce by tedy mělo být otevření nového rozměru úvah o možnosti optimalizace daňové správy tak, aby plnila nejen své primární poslání, tj. naplňovat příjmovou stranu veřejných rozpočtů, ale také obecné principy veřejné správy. Hovoříme-li totiž o správě věcí veřejných, je žádoucí v přiměřené míře veřejnost do

---

² Verifikačnímu výzkumu odpovídají standardizované dotazovací techniky, studium oficiálních dokumentů a dokumentů hromadného sdělování (Hudečková, Zagata 2012: 80). Předmětem šetření je zájem a preference sledovaného souboru respondentů. Z uvedených technik je tedy nejvhodnějším dotazník.

takové správy zapojit. V rámci daňové správy je tedy legitimním požadavkem transparentnost výběru, přerozdělení a využití daňových příjmů. Zapojením veřejnosti do daňové správy lze rozšířit zájem i na participaci občanů na veřejné správě. Možnost aktivní kontroly daňové správy, byť jen dílčího charakteru, může přispět k rozvoji celé společnosti.

3 KONCEPTUALIZACE PRINCIPŮ SUBSIDIARITY A PARTICIPACE A JEJICH VYUŽITÍ VE SPOLEČENSKÉ PRAXI (PŘEHLED ŘEŠENÉ PROBLEMATIKY)

3.1 PRINCIP SUBSIDIARITY

Ačkoliv je princip subsidiarity v současné době spojován zejména s politikou Evropské unie, lze prameny tohoto principu nalézt daleko před tím, než vůbec vznikla myšlenka evropské integrace. Již v biblické knize Exodus se objevuje myšlenka o zásahu vyšší jednotky ve prospěch nižší jednotky pouze v případě, kdy nižší jednotka nestačí vykonávat své úkoly. Tato myšlenka byla zobrazena v dělbě moci při výkonu soudní moci (Falkenauer 2008).

Obecně je za zdroj tohoto principu považována křesťanská sociální nauka, která se však do značné míry opírá o myšlenky Aristotela v otázce dichotomie mezi člověkem jedincem a společností, zasazené do konceptu obecného dobra. Na Aristotelovu filozofii navázal sv. Tomáš Akvinský, který obohatil Aristotelovy myšlenky o křesťanský rozměr (Šabatka 2007: 25-31). Vráťme-li se ke křesťanské sociální nauce, pak je nutné zmínit papežskou encykliku Pia XI. „Quadragesimo anno“ z roku 1931, která se stala základním východiskem tohoto principu, neboť právě papež Pius XI. v tomto spisu poprvé explicitně formuloval princip subsidiarity. V této encyklice, která byla věnována 40. výročí vydání encykliky „Rerum novarum“, Pius XI. považuje „... *proti spravedlnosti, když se převádí na větší a vyšší společenství to, co mohou vykonat a provést společenství menší a nižší.*“ (Pius XI 1996: 23). Možnosti aplikace tohoto principu dále rozvinul ve své encyklice „Pacem in terris“ z roku 1963 papež Jan XXIII., který upozornil na nutnost aplikace uvedeného principu i v rámci mezinárodních vztahů, kdy by se nadnárodní autorita měla zabývat pouze takovými záležitostmi, které přesahují pravomoci jednotlivých států (Jan XXIII 1996: 29). V neposlední řadě je pro pochopení principu subsidiarity významná další encyklika, tentokrát vydaná papežem Janem Pavlem II. pod názvem „Centisimus annus“ v roce 1991 u příležitosti stého výročí vydání encykliky „Rerum novarum“. V této encyklice se papež Jan Pavel II. soustředil na kritiku sociálního státu, přičemž uvedl, že „*Sociální stát, který přímo zasahuje a olupuje společnost o její odpovědnost, způsobuje ztrátu lidské energie a přebujelost státních aparátů, které ovládá více byrokratická logika než snaha sloužit občanům; ruku v ruce s tím jde nesmírné zvyšování výdajů. Zdá se, že nouzi skutečně*

lépe zná a nakupené potřeby dokáže lépe uspokojovat ten, komu jsou nejbližší a kdo se stává bližním strádajících.“ (Jan Pavel II 1996: 38).

Opustíme-li náboženské konotace principu subsidiarity, dostáváme se k praktickému využití tohoto principu. Jak již bylo uvedeno výše, je princip subsidiarity skloňován zejména v souvislosti s Evropskou unií³. Je nutné přisvědčit, že princip subsidiarity je skutečně jedním ze základních stavebních kamenů Evropské unie. Důležitost tohoto principu dokumentuje následné legislativní zachycení v aktu primárního práva Evropských společenství – zakládací smlouvě, ve znění Maastrichtské smlouvy. V čl. 5 odst. 2 uvedené zakládací smlouvy je zakotveno, že *„V oblastech, které nespadají do jeho (Evropského společenství) výlučné pravomoci, vyvíjí v souladu se zásadou subsidiarity Společenství činnost pouze tehdy a do té míry, pokud sledovaných cílů nemůže být dosaženo uspokojivě na úrovni členských států, a proto, z důvodu jejich rozsahu či účinků, jich může být lépe dosaženo na úrovni Společenství.*“ O tom, jaký význam je v institucích Evropské unie přikládán právě principu subsidiarity, svědčí například povinnost Evropské komise jako tvůrce evropské legislativy podrobovat svou činnost testu právě z pohledu uplatnění principu subsidiarity. Smyslem tohoto prověřování je zamezit přílišné legislativní zátěži prostřednictvím evropských právních aktů v situacích, kdy lze danou problematiku efektivněji řešit ponecháním pravomoci národním legislativám. Obdobně by měl být princip subsidiarity aplikován i Evropským soudním dvorem, resp. Soudním dvorem Evropské unie. V tomto smyslu však panuje určitá skepse, neboť tento nejvyšší soudní orgán v Evropské unii výslovně použití, resp. porušení principu subsidiarity nejudikoval (Scheu 2007: 21-22).

Evropská unie však není jedinou nadnárodní organizací, která se principem subsidiarity zabývá nebo jej přímo aplikuje. Z hlediska místní samosprávy je důležité také působení Rady Evropy. V roce 1985 Rada Evropy přijala Evropskou chartu místní samosprávy, ke které se Česká republika následně připojila. V rámci uvedené charty je místní správa definována jako schopnost a právo místních společenství (v mezích zákona) na svou odpovědnost a v zájmu místního obyvatelstva upravovat a spravovat podstatnou část věcí veřejných. I zde je tedy patrné zakotvení principu subsidiarity, neboť dle charty má být rozhodovací pravomoc a odpovědnost svěřena těm orgánům, které jsou občanům nejbližší. Česká republika se sice k chartě připojila, nicméně využila

---

³ P. Carozza však upozorňuje na celou řadu oblastí práva a správy, ve kterých princip subsidiarity nachází své uplatnění. S přijetím Charty základních práv Evropské unie došlo poprvé k právnímu zakotvení principu subsidiarity i v oblasti lidských práv (Carozza 2003: 38-39).

právo nepřipojit se k některým článkům, z nichž nejvýznamnějším je článek o financování místní správy, čímž de facto odmítla přijmout jeden ze základních atributů uplatnění principu subsidiarity (Pitterling 2008: 445-448).

V České republice není princip subsidiarity v právním řádu nikde výslovně zakotven. I přes tuto skutečnost byl princip subsidiarity použit v rámci reformy veřejné správy při procesu její decentralizace a dekoncentrace. Daňová správa však výraznějším procesem decentralizace a dekoncentrace neprošla, byť je součástí veřejné správy v širším slova smyslu. Výběr daní tedy zůstává i nadále silně centralizován. Místní správa je tak odkázána na regulatorní přidělení výnosu ze sdílených daní, čímž se dostává do obtíží při financování své činnosti jak ve výlučné působnosti, tak i v oblasti přenesené působnosti. Vyjádření České republiky k Evropské chartě místní samosprávy (viz výše) dokazuje, že tento stav je ze strany centrální vlády stavem zcela záměrným.

3.2 PRINCIP PARTICIPACE

Princip participace lze stručně charakterizovat již užitím českého ekvivalentu slova „participace“, tj. spolupodílení se, spoluúčast, apod. V kontextu výše uvedeného principu subsidiarity lze obecně princip participace omezit na občanskou participaci.

Rowe a Frewer občanskou participaci definují jako „...*praxi konzultace a zapojení veřejnosti do aktivit utváření agendy, rozhodování a formování politiky organizací nebo institucí zodpovědných za rozvoj politiky*“⁴. Autoři se dále zabývají vymezením „participace“, přičemž docházejí k závěru, že samotná participace, resp. občanská participace může být definována mnoha různými způsoby od podoby pasivního příjmu informací od řídicích orgánů, přes vyjadřování veřejného mínění prostřednictvím dotazníků nebo tzv. „focus groups“, až po aktivní účast reprezentantů občanské společnosti na rozhodovacím procesu jako takovém, např. prostřednictvím účasti v orgánech dohledu (Rowe, Frewer 2004: 512, 514-515)⁵.

---

⁴ Autorský překlad. Rowe a Frewer používají v angličtině pojem „policy“, který se v češtině překládá jako „politika“. Vedle výrazu „policy“ je však ekvivalentem českého výrazu „politika“ rovněž „politics“ a „polity“, čímž je dotvořeno trojdimenzionální pojetí politiky. Pojetí politiky jako „policy“ vyjadřuje politiku ve smyslu výsledného produktu, tj. cíl, konkrétní opatření, konkrétní politiku. Zatímco „politics“ vyjadřuje politiku jako proces jejího utváření interakcí jednotlivých aktérů a „polity“ pak jako vymezení prostoru, na kterém se politika odehrává, včetně struktur a mantinelů v podobě legislativy, právního pořádku, apod. (Fiala, Schubert 2000: 17-19).

⁵ Další rozměr principu participace v kontextu občanské společnosti zmiňuje také J. Heimans, přičemž akcentuje pozitivní roli občanské společnosti při řízení veřejných výdajů v rozvojových zemích. Zapojení občanské společnosti do rozpočtového procesu podle jeho názoru má vliv na snížení chudoby, povede k posílení sociální spravedlnosti a zároveň ke zvýšení důvěry k veřejným institucím. Zároveň však upozorňuje na rizika pro integritu procesů tvorby politik. S tím souvisí i riziko oslabení legitimacy

Princip participace je úzce spjat s koncepcí přímé demokracie, která je též označována jako participační demokracie, založené na zapojení všech občanů do správy věcí veřejných. Za zdroj této koncepce nebo její příklad je považována demokracie Athén. Jedním z nejvýraznějších zastánců athénské demokracie, resp. participační demokracie, byl J. J. Rousseau, který prostřednictvím vždy správné a neomylné tzv. „obecné vůle“ celého společenství, již se každý musí podřídít, stavěl tuto koncepci do protikladu liberální, tj. zastupitelské demokracii. Ještě radikálnější protiklad liberální demokracii zastával K. Marx v rámci teorie permanentního třídního boje s nutností zavedení diktatury proletariátu s využitím řady participačních nástrojů. Po období určitého vyčerpání této koncepce dochází v 60. letech 20. století k obrodě participační demokracie díky působení tzv. Nové levice, která hledá optimální model demokracie mezi liberálním a marxistickým pojetím demokracie představou participačního samosprávného společenství. Praktický odraz tohoto pojetí lze do jisté míry nalézt v doktríně samosprávného socialismu, který byl uplatňován v Jugoslávii J. B. Tita. Některé prvky participace, resp. přímé demokracie jsou uplatňovány dodnes. Patrně nejrozvinutější systém přímé demokracie je uplatňován ve Švýcarské konfederaci. Častěji se prvky přímé demokracie využívají jako doplňkové prvky zastupitelských demokracií. Mezi nejčastěji používané nástroje lze zařadit referenda, lidové iniciativy, petice, apod. (Kopeček, Hloušek 2005: 29-42).

Z výše uvedené stručné charakteristiky principu participace lze dále odvinout základní práva občanů z hlediska občanské participace. Pohybujeme-li se na poli veřejné správy, lze na občanskou participaci nahlížet zejména z pohledu politických práv občanů ve vztahu k veřejné správě. V České republice je základním pramenem politických práv občanů Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součást ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů. Klíčovým článkem tohoto dokumentu z perspektivy sledované problematiky je zejména oddíl druhý. V rámci tohoto oddílu jsou definována právě politická práva občanů České republiky, mezi které se řadí právo na informace a svoboda projevu. S prvně jmenovaným právem je spojena povinnost pro státní orgány a orgány územní samosprávy přiměřeným způsobem poskytovat informace o své činnosti. Se svobodou projevu nepochybně souvisí i petiční

---

zástupců výkonné moci. V neposlední řadě také upozorňuje na možná rizika zneužití participačního procesu různými zájmovými skupinami (Heimans 2002: 35).

právo, s jehož využitím se lze obracet na státní orgány a orgány územní samosprávy s žádostmi, návrhy a stížnostmi. Z hlediska participace je v neposlední řadě významné i právo svobodného sdružování ve spolcích, společnostech a jiných sdruženích, politické strany a politická hnutí nevyjímaje. S tímto právem souvisí i právo občanů podílet se na věcech veřejných přímo nebo prostřednictvím zvolených zástupců, přičemž občané mají za rovných podmínek přístup k voleným a jiným veřejným funkcím. Samotné zakotvení těchto politických práv v Listině je však pouhým rámcem praktického využití těchto práv. Listinu tak doprovází celá řada zákonů z hierarchického pohledu nižší právní síly, které dále rozvádějí Listinou zakotvená práva jak z hlediska hmotně právního, tak i z hlediska procesního. T. Pezl však označuje za základní právo spojené s participací občanů na správě věcí veřejných, nazývané základním participačním právem, právo volební, a to jak aktivní, tak i pasivní volební právo (Pezl 2006: 290).

S využitím principu subsidiarity nacházejí výše uvedená základní politická práva svůj odraz i v nadnárodní legislativě Evropských společenství, a to v Listině základních práv Evropské unie č. 2007/C 303/01. Tato základní práva jsou tedy garantována každému občanu Evropské unie v jakémkoliv jiném členském státě Evropské unie, a to za stejných podmínek, jako mají státní příslušníci tohoto jiného členského státu.

Autoři Linek a Trnka s odkazem na zdroje Sociologického ústavu (Linek, Trnka 2005: 54-56) poukazují na nutnost sledování zpětné vazby, tj. názoru občanů z hlediska důvěry v možnost prosadit své zájmy. Z výsledků šetření je zřejmá korelace principu subsidiarity a principu participace, neboť větší důvěře se v porovnání s orgány státní správy těší orgány místní samosprávy.

4 VÝVOJ VEŘEJNÉ SPRÁVY Z HLEDISKA APLIKACE PRINCIPU SUBSIDIARITY A PRINCIPU PARTICIPACE

4.1 VÝVOJ VEŘEJNÉ SPRÁVY DO ROKU 1848

Na území dnešní České republiky lze v historickém vývoji pozorovat řadu pokusů o ustavení nižších správních jednotek. Již Přemysl Otakar II. rozdělil zemi na kraje, v jejichž čele stáli vždy 2 popravčí k plnění úkolů veřejné správy a obrany. Za vlády Karla IV. sice docházelo k dalšímu rozvoji krajského zřízení, nicméně současně byla posilována moc panovníka. Opačný trend nastal za vlády Václava IV. Po husitském revolučním hnutí doznává značného rozvoje krajské zřízení vytvořením krajských obcí. Za zlomový rok je považován rok 1508, kdy se konal zemský sněm, jehož výsledkem bylo mimo jiné i uznání krajských hejtmanů, do jejichž pravomocí připadala agenda policejní, vojenská a dále také agenda berní. Krajsí hejtmané byli voleni přímo na krajských sjezdech. Tuto praxi však omezil Ferdinand I., který výrazně omezil vliv stavů a od roku 1528 dokonce zakázal konání krajských sjezdů bez povolení krále. Na Moravě lze o krajském zřízení hovořit právě až od 16. století, a to v souvislosti s nutností obrany země před tureckými výpady. I přesto, že postupně moravští krajsí hejtmani získávali další pravomoci, např. i v oblasti berní, nedosáhli postavení krajských hejtmanů v Čechách. Bílá hora je dalším z mezníků ve vývoji správních jednotek, které se postupně vymaňovaly z vlivu stavů. Tento proces vyvrcholil roku 1751.

Uvedené období je také významné pro vývoj daňové správy. Původní úloha, která se omezovala na pouhou berní exekuci, se rozrostla na kontrolní úlohu celé berní správy s (v některých případech) potvrzenou rozhodovací pravomocí krajských hejtmanů v berních záležitostech. K plnění tohoto úkolu přispělo i zavedení berních knížek v roce 1710, včetně jejich kontroly, a dále spolurozhodovací pravomoc krajských hejtmanů při přípravě norem v oblasti berní a berního rozdělování na jednotlivá panství. Pravomoci krajských hejtmanů v uvedené oblasti upravil např. Robotní patent z roku 1738, který ukládal dozorovat, zda vrchnost v kontribučních záležitostech dodržuje zákonné předpisy a nařízení a příliš neutiskuje poddané. Dalším posílením pravomocí krajských hejtmanů v otázce berní správy byly Exekuční řády z roku 1714 a 1725, které ukládaly krajským hejtmanům dozorovat práci exekutorů při vymáhání nedoplatků daní, přičemž byli krajsí hejtmané na plnění tohoto úkolu hmotně zainteresováni odměnou ve výši

1 % z výše pokuty uložené dlužníkům. Vedle již zmiňovaných pravomocí v oblasti berní došlo v uvedeném období k výraznému posílení pravomocí i v dalších oblastech, jako např. vojenství, finančních záležitostí, částečně soudní agendy a policejní agendy (Macek, Žáček 1958: 7-11).

Z hlediska principu subsidiarity lze konstatovat, že ve výše uvedeném období lze jeho použití vysledovat v přímé souvislosti s osobou panovníka a jeho vztahů ke stavům. Důležitou roli také hrálo riziko vnějšího ohrožení panství, kdy bylo přenesení pravomocí na krajské hejtmany používáno k pružnější obraně před nájezdy. Vzhledem k autoritativnímu charakteru zřízení lze prakticky vyloučit aplikaci principu participace, neboť prostor pro působení občanské společnosti neexistoval.

Výše uvedené pokusy o zřízení nižších správních celků byly výrazně rozpracovány v následujícím období za vlády Marie Terezie a Josefa II. V souvislosti s dobou vlády obou panovníků je z hlediska časového možné identifikovat dvě období, a to období tereziánských reforem, trvajících mezi lety 1748 – 1780, a období josefínských reforem mezi lety 1780 – 1790.

Za nejvýznamnější počín Marie Terezie je považována přeměna původně stavovských krajských úřadů na orgán státní moci. Kraje se tak staly nejnižší složkou státní správy se značným významem při prosazování panských opatření. Zároveň došlo (oproti dříve uplatňovaným převážně zpravodajským a kontrolním pravomocem) k posílení také rozhodovacích pravomocí krajů. Etapa zestátnění krajských úřadů českých zemí trvala mezi lety 1748 – 1751. Zajímavým prvkem při jmenování krajských hejtmánů byl odklon od dosavadního ustavování ze šlechty usazené v kraji. Od roku 1749 bylo upřednostněno jmenování hejtmánů z jiných krajů tak, aby byla zachována jejich nestrannost⁶. Po inspekční cestě hraběte Larische v roce 1750, která byla zaměřena mimo jiné i na plnění kontribučních povinností krajů, došlo k ukončení první etapy tereziánských reforem vydáním císařského reskriptu dne 23. ledna 1751. Základní prvky nové krajské správy byly snížení počtu krajských hejtmánů na jednoho v každém kraji, budování krajských úřadů, zakotvení pevného sídla krajů v krajských městech a územní reforma krajů tak, aby co do velikosti byly kraje srovnatelné. Plnění úkolu nově vzniklé krajské struktury bylo až do roku 1756 podrobováno pravidelným revizím. Díky určité erozi funkčnosti krajských úřadů

---

⁶ Podobně G. Simmel uvádí v kontextu myšlenky dominujícího postavení cizince ve skupině příklad italských měst, která „své soudce povolávala zvenku, protože žádný domorodec se nemohl osvobodit od své podřízenosti rodinným a stranickým zájmům“ (Simmel 1997: 28).

zejména za doby sedmileté války v letech 1756 – 1763 sáhl Josef II. v době své vlády k další reformě krajské správy.

Krajská reforma v Čechách, na Moravě a ve Slezsku byla vyhlášena josefským dvorským dekretem dne 12. února 1784. Touto reformou byla vytvořena síť byrokratických⁷ správních úřadů na úrovni krajů, došlo k personálnímu posílení těchto úřadů a v neposlední řadě také k vylepšení systému odměňování krajských úředníků. Dále byla posilována pravomoc krajských úřadů, které získávaly stále více rozhodovacích pravomocí, jež se na základě manipulační instrukce z 12. ledna 1787 soustředily v rukách hejtmana. Krajské úřady v této struktuře podléhaly kontrole guberniím shora a vykonávaly kontrolu nad patrimoniální a městskou správou. Vrchnosti bylo nařízeno zcela se ve vyjmenovaných oblastech podřítit rozhodnutí krajského úřadu, která byla přísně kontrolována guberniemi.

V sérii dvorských dekretů a nařízení je z hlediska daňové správy klíčové nařízení z 8. dubna 1790, které ukládá krajským úřadům vyřizování daňových a urbaniálních záležitostí tak jako ostatních zemských náležitostí.

Vzhledem k zaměření práce je důležitá zmínka o zřízení katastrálních berních obcí podle dvorského dekretu ze dne 10. února 1789, jímž bylo např. na území Čech zřízeno 6 050 zvláštních katastrálních obcí, které nepodléhaly patrimoniálním úřadům. Tuto síť doplňovalo zavedení zvláštních kontribučních výběrčích. O konec této reformy se zasadily zejména stavy, které po smrti Josefa II. dvorským dekretem z 22. března 1790 dosáhly jejího zrušení (Macek, Žáček 1958: 12-23).

Závěrem této části je nutné vysvětlit, z jakého důvodu byla pozornost věnována právě krajům. Městská struktura a dělba měst podle jejich postavení na města

---

⁷ Byrokracii jako termín lze rozlišovat v zásadě ve třech významech. Z hlediska politologie se byrokracií rozumí vláda uskutečňovaná prostřednictvím úřadů, státního aparátu složeného ze jmenovaných, hierarchicky organizovaných a formálně závislých na držitelích legitimní moci. Alternativní uspořádání k byrokracii v tomto pojetí předpokládá decentralizaci státní správy a zvýšení úlohy volených zástupců na úrovni samosprávy. V sociologii je pak byrokracie charakterizována se značným vlivem díla Maxe Webera jako snaha o racionalizaci kolektivních aktivit prostřednictvím velkých organizací (výrobních i nevýrobních) a právních systémů, které jsou řízeny pomocí neosobních pravidel. Alternativní uspořádání k tomuto pojetí je pak Weberova patrimoniální nebo patriarchální forma panství, tradiční panství. Byrokracie je však používána ještě ve třetím významu jako složitý způsob vyřizování jednoduchých záležitostí. Alternativou k takto vymezené byrokracii je v zásadě opak, tj. co nejjednodušší vyřizování záležitostí v co možná nejkratším čase. Jak již bylo uvedeno, je jedním ze zásadních autorů, kteří se věnovali problematice byrokracie, Max Weber. Byrokracii ve Weberově pojetí lze ztotožnit s výkladem legálního panství (další formy legitimního panství pak jsou tradiční a charismatické), které odvozuje svou legitimitu z obecných právních norem vztahujícím se na všechny členy organizace. Poslušnost je tedy orientována nikoliv na osoby, ale na věcné principy, kterými jsou řídicí pracovníci pouze dočasně pověřováni (Keller 2007: 19-20, 127-128).

poddanská, horní, královská a privilegovaná královská byla Marií Terezií prakticky zrušena, přičemž většina samosprávných pravomocí byla předána právě krajským úřadům. Proces podřízení měst krajské správě byl výrazně podpořen dvorským dekretem ze 14. dubna 1783, kdy došlo k regulaci magistrátů ve prospěch krajských úřadů. Zavedením prozatímního obecního řádu v roce 1849 byl tento proces završen. Vzhledem k tomu, že se krajské úřady postupně staly posledním stupněm státní správy, je zřejmé, že vyšší stupně správy (vyšší než byly kraje), byly rovněž součástí státní správy.

Z hlediska aplikace obou sledovaných principů lze konstatovat, že v tomto období ani jeden princip nenašel své uplatnění. Výrazným posílením vlivu státu na místní správu tereziánskými a josefskými reformami došlo spíše k dekoncentraci než k decentralizaci státní moci. Ba naopak byla posílena centralizace státní moci. Jak uvádí J. Malast, je základní charakteristikou vývoje veřejné správy do roku 1848 hegemonie státu ve veřejné správě, čímž je prakticky znemožněn růst veřejné správy od občana, obce, kraje, čímž je zcela eliminován princip subsidiarity (Malast 2006a: 42). Jak již bylo uvedeno výše, ani princip participace v daném společenském uspořádání nemohl najít své uplatnění.

4.2 VÝVOJ VEŘEJNÉ SPRÁVY V LETECH 1848 – 1918

Revoluční rok 1848 přináší vedle zásadních společenských změn také změnu v organizaci veřejné správy. Základní změnou v dosavadní patrimoniální hegemonii ve veřejnoprávních pravomocech bylo mimo jiné i zavedení ústavnosti. Rakouská monarchie se díky přijetí oktrojované ústavy císařským manifestem ze dne 4. března 1849 vydala cestou přerodu z absolutní monarchie v konstituční monarchii. Ústava mimo jiné ukládala vznik krajských a okresních obcí. Dalšími podstatnými kroky, které měly vliv i na správní uspořádání země, bylo zrušení poddanství. V letech 1849 - 1850 proběhla zásadní část reformy veřejné správy, a to vytvořením místních obcí sdružením několika obcí katastrálních a osad, které se sdružovaly právě za účelem výkonu obecní správy. Zároveň byla reorganizována síť vyšších útvarů, tj. krajů, a byla vytvořena okresní hejtmanství. Tento záměr byl naplněn výnosem ministerstva vnitra č. 352/1849 ř.z., kdy byly Čechy rozděleny na 7 krajů a 79 okresních hejtmanství, Morava na 2 kraje a 25 okresních hejtmanství a Slezsko na 7 okresních hejtmanství bez zřízení kraje. S nástupem nového císaře Františka Josefa I. však postupně docházelo k omezování pravomocí obcí a k jejich postupné kontrole státem prostřednictvím kontroly krajů a

okresů. Uvedené správní rozdělení však vydrželo jen do roku 1855, kdy proběhla opět reorganizace. Jedním z důvodů bylo rozdělení země do příliš velkých krajů, jejichž správa byla obtížná.

Z hlediska aplikace principu subsidiarity je důkazem jeho uplatnění čl. 130 výše uvedené oktrojované ústavy, která je též nazývána Stadionovou ústavou. V tomto článku je mimo jiné výslovně zakotveno, že „*obcím pojištěno jest samostatné určování ve všech záležitostech, které se týkají výhradně prospěchu obce*“ (Veselý 1994: 113). Ačkoliv Stadionova ústava nikdy úplné platnosti nenabyla, přičemž v roce 1859 byla ukončena i její formální platnost, stala se i tak významným pramenem pro organizaci veřejné správy (Hlavačka 2006: 16). Působnost obcí byla v právních předpisech navazujících na tuto ústavu rozdělována na přenesenou a přirozenou, tj. samostatnou. Rovněž princip participace našel své uplatnění již v roce 1851, kdy se konaly první volby do obecních výborů. Vzhledem k již zmiňovanému nástupu neoabsolutismu, který byl doprovázen opětovnou centralizací veřejné správy, se jednalo o ojedinělý jev (Macek, Žáček 1958: 29-30; Malast 2006a: 43-48).

Z hlediska daňové správy je rok 1848 rovněž rokem přelomovým. Nejvyššími rozhodnutími ze dne 17. a 19. března 1848 bylo zřízeno ministerstvo financí, které nahradilo všeobecné dvorské komory. Vznikem ministerstva financí došlo ke sjednocení správy zejména přímých a nepřímých daní a k vytvoření organizační struktury daňové správy. Vedle ministerstva financí jako vrcholného orgánu finanční správy byla zřízena síť dvou typů úřadů. Prvním byly finanční správní úřady spravující všechny obory finanční správy, druhým pak finanční úřady pro zvláštní finanční obory.

Mezi finanční správní úřady patří samo ministerstvo financí a dále také zemské finanční úřady. Zemské finanční úřady měly být dále děleny podle agendy, kterou měly spravovat. První typ tvořily zemské finanční úřady, které se zabývaly veškerými záležitostmi finanční správy. V rámci tohoto členění pak byly v roce 1850 zřízena zemská finanční ředitelství v Praze a Brně a pro Slezsko berní ředitelství v Opavě, později přeměněné rovněž na finanční ředitelství. Druhým typem pak byly zemské finanční úřady, kterým byla přidělena pouze správa přímých daní. Nižším článkem struktury pak byla okresní finanční ředitelství, která byla zřízena postupně v letech 1855 – 1856. Výkonnými orgány finanční správy byly berní úřady, jejichž územní působnost (berní okresy) v zásadě zahrnovala okresy soudní.

Finanční úřady pro zvláštní finanční obory byly úřady pro správu přímých daní, důchodkové úřady a celní úřady. V oblasti přímých daní⁸ byla prvoinstanční správa svěřena okresním hejtmanstvím. Druhou instancí pak byla zemská finanční ředitelství. V roce 1855 však byla tato agenda převedena z okresních hejtmanství na krajské úřady, a to až do jejich zrušení v roce 1862. S dokončením reorganizace politické správy v roce 1868 byla agenda přímých daní vrácena zpět okresním hejtmanstvím, kde byly zřízeny berní referáty. V Praze, Brně a Opavě tuto agendu vykonávaly berní správy s podobnou strukturou jako berní referáty (Janák, Hledíková, Dobeš 2005: 309-315).

Z hlediska organizace veřejné správy lze potvrdit aplikaci prvků principu subsidiarity, a to vznikem nižších samosprávných (až do období nastolení neoabsolutismu) celků. Díky právu volit do těchto nižších celků lze také potvrdit aplikaci principu participace, byť v omezené míře, neboť hlasovacím právem nedisponovali všichni občané.

Únorová nebo též Schmerlingova ústava z 21. února 1861 se v kombinaci s dalšími navazujícími právními předpisy stala základním kamenem nové a relativně stabilní organizace veřejné správy. V témže roce se také konaly volby do obecních orgánů, přičemž volební právo bylo omezováno majetkovým censem a volebním právem disponovali pouze bezúhonní muži. Zajímavostí je, že volebním právem disponovaly i osoby právnické. Značnou roli při posuzování váhy jednotlivých hlasů hrál objem prostředků zaplacených na daních. Schválená struktura obecního zřízení zahrnovala tři stupně, a to obce místní, okresní a župní. Nad touto strukturou byla obec zemská a dokonce bylo hovořeno o státu jako o nejvyšší obci. Zvláštního postavení mimo tuto strukturu dosahovala statutární města⁹. Obce v tomto pojetí již disponovaly některými byť omezenými právy, a to v rámci samostatné působnosti, a nebyly tak již jen prodlouženou rukou státní správy, přestože v rámci přenesené působnosti vykonávaly obce na základě zákona úkony státní správy.

Snaha přenášet stále nové a nové úkoly na obecní samosprávu v přenesené působnosti postupně dostávala obce do značných obtíží s financováním těchto úkolů a řada obcí se tak zadlužovala. Zdrojem financí obcí z hlediska daňového totiž byly pouze

---

⁸ Přímými daněmi byly v tomto období domovní daně třídní a činžovní, daně výdělkové a daně důchodové (Janák, Hledíková, Dobeš 2005: 312).

⁹ V Čechách byla pouze dvě statutární města – Praha a Liberec, na Moravě pět měst – Brno, Olomouc, Jihlava, Znojmo, Uherské Hradiště a Kroměříž a ve Slezsku tři statutární města – Opava, Frýdek a Bílsko (Janák, Hledíková, Dobeš 2005: 303).

daňové přírážky k zeměpanským daním, které však nebylo možné uvalovat např. na státní podniky, čímž se výrazně snižoval výnos pro obce. Uvedená struktura byla v zásadě zachována až do roku 1913, kdy byly vydány tzv. anenské patenty, kterými byl rozpuštěn český zemský sněm. Je však třeba poznamenat, že akceschopnost českého zemského sněmu byla ochromena již od roku 1908, a to díky národnostním sporům s Němci. Všechny úkoly českého zemského sněmu převzala zemská správní komise. Úředníci zemské správní komise však byli jmenováni z vládních úředníků a zcela tak podléhali vládě a panovníkovi (Janák, Hledíková, Dobeš 2005: 299-307; Hlavačka 2006: 17-18).

V této etapě vývoje veřejné správy je patrné posílení obou sledovaných principů. Z hlediska principu subsidiarity je důkazem zvýšení pravomocí obcí v rámci samostatné působnosti obcí a z hlediska principu participace zejména na úrovni občanů volebním právem v obecních volbách. Z pohledu vztahu obcí a státu pak pro uplatnění principu participace byl značným omezujícím faktorem zhoršený přístup k finančním zdrojům, který komplikoval zejména výkon přenesené působnosti obcí. V širším kontextu monarchie však vývoj směřoval k emancipaci českých zemí, přičemž právě v prostředí monarchie byla samospráva považována za určitý projev samostatnosti.

4.3 VÝVOJ VEŘEJNÉ SPRÁVY V LETECH 1918 – 1945

Důležitost, kterou politická reprezentace nově vzniklé Československé republiky přikládala veřejné správě, lze doložit mimo jiné i tím, že již 28. října 1918 Národní výbor přijal zákon č. 11/1918 Sb., o zřízení samostatného státu československého, též nazývaný recepční zákon, kterým jako jednu z prvních záležitostí nového státu upravil v čl. 3, že „*všechny úřady samosprávné, státní a župní, ústavy státní, zemské, okresní a zejména i obecní jsou podřízeny Národnímu výboru a prozatím úřadují a jednají dle dosavadních platných zákonů a nařízení*“, přičemž byla současně zachována platnost dosavadních říšských i zemských zákonů a nařízení. V prvních letech samostatnosti československého státu byla veřejná správa organizována sítí národních výborů na úrovni zemských, okresních a místních národních výborů. Činnost národních výborů však byla záhy, tj. již koncem roku 1918, omezována. Výjimečně v menšinových oblastech (např. Sudety) přetrvaly národní výbory až do jara roku 1920. Okresní hejtmanství byla přejmenována na okresní správy politické. Novým prvkem veřejné správy tzv. první republiky je výrazný vstup politických stran do veřejné správy, která tak pozbyla svou apolitičnost. Vliv občanů na veřejnou správu byl podpořen celou

řadou právních aktů, mezi kterými lze jmenovat např. vyhlášku z 15. ledna 1919 o zřízení důvěrníků u politických úřadů, kterou bylo zdůrazňováno, že politické úřady musí sloužit potřebám lidu i jednotlivců. Důvěrníci tedy měli přenášet požadavky obyvatelstva představitelům politických úřadů a také navrhopvat řešení.

V kontextu sledovaných principů je zajímavé zřízení obecních finančních komisí, jejichž členy sice částečně volilo obecní zastupitelstvo, ale z druhé části byli členové dosazováni jmenováním okresním úřadem. Rozsáhlé pravomoci těchto komisí směřovaly do oblasti obecního hospodaření, čímž došlo k výraznému ovlivňování rozhodování obecních zastupitelstev. Z hlediska daňové správy je důležité vyčlenění berních referátů z bývalých okresních hejtmanství a jejich osamostatnění v podobě berní správy (Janák, Hledíková, Dobeš 2005: 331-332, 350, 376-377, 384; Malast 2006a: 54).

Z hlediska principu participace je pro zapojení občanů naprosto zásadní změnou demokratizace projevující se v zavedení zásad všeobecného, přímého, rovného a tajného hlasovacího práva do obecních voleb, včetně udělení volebního práva i ženám. Propojením politických stran s veřejnou správou a rozšířením volebního práva lze konstatovat, že, i když jen formou zastoupení, obecně vzrostl vliv občanů na organizaci veřejné správy. Z hlediska aplikace principu subsidiarity lze potvrdit tendenci přenášení pravomocí na nižší správní orgány, avšak zmiňované obecní finanční komise dohlížející na financování obecních rozpočtů výrazně omezovaly možnosti rozhodování na úrovni samosprávy, a tím tento trend narušují.

V roce 1920 byla provedena reforma veřejné správy, jejímž základem je ústavní zákon č. 121/1920 Sb.z. a n., kterým se uvozuje Ústavní listina Československé republiky a v neposlední řadě také zákon č. 126/1920 Sb.z. a n. nazývaný župní zákon. Vzhledem k výsledku lze tuto reformu označit spíše pokusem o reformu. V důsledku neúspěšného prosazení župního zřízení se Československo rozdělilo na tři oblasti s různou organizací veřejné správy. Česko vycházelo z rakouského modelu, Slovensko nakonec alespoň částečně uvedlo do praxe župní model a Podkarpatská Rus uplatňovala uherský model. Trojí systém veřejné správy v rámci jednoho státu se podařilo vyřešit až v roce 1927, kdy byl přijat zákon č. 125/1927 Sb.z. a n. o organizaci politické správy, nazývaný též organizační zákon, který novelizoval zákon č. 126/1920 Sb.z.n. Tímto zákonem bylo dosaženo unifikace organizace veřejné správy zejména opuštěním župního zřízení a zavedením zemského zřízení, v rámci kterého se Československo rozdělilo na čtyři země, a to českou, moravskoslezskou, slovenskou a Podkarpatskou

Rus. Nižším článkem zemského zřízení pak byly okresy a dále pak obce v rámci obecní samosprávy. Vně této struktury pak stála statutární města Praha, Brno a Olomouc¹⁰ doplněná městy s magistráty, tj. Bratislavou, Košicemi, Užhorodem a Mukačevem. Zásadním znakem této reformy veřejné správy byla značná centralizace celého systému. Tento závěr lze učinit i s přihlédnutím k tomu, že část zastupitelstva zemí a okresů byla dosazována státními orgány a na přelomu 20. a 30. let pak i tím, že i na úrovni obcí sice byli starostové voleni, nicméně jejich dosazení do úřadu podléhalo schválení ministerstvem vnitra v případě obcí, které byly sídlem okresního úřadu, nebo zemským úřadem ve všech ostatních obcích. Neschválení starosty mělo za následek zneplatnění volby starosty a nutnost opakování volby. Pokud se opakovaná volba starosty neuskutečnila, bylo odvoláno celé zastupitelstvo obce a dosazena správní komise, která pak stála v čele obce až do vyhlášení nové volby obecního zastupitelstva.

V čele finanční správy i nadále stálo ministerstvo financí, v jehož přímé působnosti fungovala soustava ústředních úřadů pro jednotlivé oblasti finanční správy. O stupeň níž byla soustava finančních správních úřadů, mezi které se řadily druhoinstanční zemské finanční úřady a prvoinstanční berní správy (viz výše). Vedle soustavy finančních správních úřadů působila i soustava výkonných finančních úřadů, kterými byly berní úřady. Tyto berní úřady pak byly služebně podřízeny zemským finančním úřadům a věcně berním správám a okresním finančním ředitelstvím, která vykonávala správu nepřímých daní (Janák, Hledíková, Dobeš 2005: 352-353, 377-382, 386-387; Vodička, Cabada 2007: 36-44; Malast 2006a: 55-56).

S ohledem na sledované principy je v uvedeném období možné vysledovat výrazný pokles dosavadního trendu posilování principu subsidiarity i participace. Centralizací veřejné správy je omezován princip subsidiarity, neboť nižším správním úřadům byla do jisté míry odnímána schopnost řešit vlastní problémy. Rovněž aplikace principu participace i přes významné rozšíření volebního práva zaznamenává díky státním zásahům, např. při schvalování starostů do funkcí, značné oslabení.

Tragické období československé státnosti v období tzv. druhé republiky mezi 30. zářím 1938 a 15. březnem 1939 i následného ustavení Protektorátu Čechy a Morava a

---

¹⁰ Ve výčtu statutárních měst v české a moravskoslezské zemi po reformě z let 1927 až 1928 se zdroje rozcházejí. Autoři Vodička a Cabada uvádějí pouze Prahu, Brno a Olomouc (Vodička, Cabada 2007: 43), zatímco autoři Janák, Hledíková a Dobeš do výčtu statutárních měst po vydání zákona o organizaci politické zprávy z roku 1927 zahrnují vedle uvedených měst také Liberec a Opavu (Janák, Hledíková, Dobeš 2005: 379).

vzniku Slovenského státu dne 14. března 1939 znamená praktickou eliminaci obou sledovaných principů, neboť celá organizace veřejné správy buď podléhala přímo německé správě nebo byla touto správou ovlivňována, resp. řízena. Formálně autonomní postavení Protektorátu Čechy a Morava sice navozovalo dojem dvoukolejnosti systému veřejné správy, neboť protektorát měl do určité míry organizovat svou správu, a to v rámci supremace říšské správy, avšak v reálném životě byla autonomie prakticky potlačena, dokonce zlikvidována tzv. Heydrichovými správními reformami v roce 1941. Samospráva obcí si do jisté míry uchovala svou samostatnost, ale pouze v těch obcích, kde nebyla německá menšina (nadále tam existovalo obecní zastupitelstvo, obecní rada i funkce starosty). V obcích s německou menšinou byly samosprávné orgány rozpuštěny a nahrazeny vládními komisari. Celá řada samosprávných pravomocí na všech stupních byla převáděna na úřady politické.

Obdobně finanční správa byla přizpůsobována německému modelu s plnou integrací od 1. října 1940, kdy byla odstraněna celní hranice mezi Německem a protektorátem. Protektorát byl rozdělen na dva vrchní finanční okresy Čechy a Morava v čele s Úřadem vrchního finančního prezidenta. Nižšími úřady pak byly protektorátní finanční úřady. Stávající systém zemských a okresních finančních ředitelství byl prakticky zrušen a jejich agendu převzaly poplatkové úřady a berní správy (Janák, Hledíková, Dobeš 2005: 402-414; Malast 2006a: 56-57).

4.4 VÝVOJ VEŘEJNÉ SPRÁVY V LETECH 1945 – 1989

Velmi složitá situace z hlediska aplikace právních předpisů nastala po osvobození Československa v roce 1945. V rámci českého právního řádu totiž vedle sebe existovalo několik zdrojů práva. Aplikováno mohlo být právo z dob rakouské monarchie převzaté po vzniku samostatného Československa v roce 1918, právní předpisy z období od roku 1918 do roku 1939, tedy z období tzv. druhé republiky, či z období Protektorátu Čech a Moravy, dále to mohly být předpisy vydané Prozatímním státním zřízením v Londýně s oporou v ústavě z roku 1920 a ústavního dekretu prezidenta republiky ze dne 15. října 1940, č. 2 Úř. věst. čsl, o prozatímním výkonu moci zákonodárné, a v neposlední řadě také právní předpisy přijaté po osvobození. Situaci řešil ústavní dekret prezidenta republiky ze dne 3. srpna 1944, č. II/44 Úř. věst. čsl., o obnovení právního pořádku, který stanovil, že v platnosti zůstávají všechny předpisy vydané do 29. září 1938, přičemž právní předpisy z dob nesvobody lze použít pouze v případě, kdy neodporují ústavě, pouze však po přechodnou dobu. Klíčovým právním předpisem k vyjasnění

platnosti dekretů prezidenta republiky vydávaných exilovou vládou byl ústavní zákon č. 57/1946 Sb.z. a n., ze dne 28. března 1946, kterým se schvalují a prohlašují za zákon dekrety presidenta republiky, a to s odvoláním na výše uvedený dekret č. 2 z 15. října 1940. Tato stručná analýza právního prostředí je nutným východiskem pro další vývoj veřejné správy po roce 1945. Díky této konstrukci totiž mohlo být obnoveno územní členění na země a okresy, a to samozřejmě s výhradou poválečného řešení území Podkarpatské Rusi.

V rámci organizace veřejné správy je důležité vládní nařízení č. 4/1945 Sb.z. a n., ze dne 5. května 1945, o volbě a pravomoci národních výborů, a to na úrovni místních, okresních a zemských národních výborů, které podle § 1 odst. 1 tohoto nařízení byly „*orgány zastupitelské a orgány veřejné správy ve všech jejích oborech*“. Zároveň bylo v § 1 odst. 3 téhož právního předpisu zakotveno, že „*Národní výbory podléhají kontrole lidu. Lid může jejich členy odvolati a nahraditi jinými.*“. Neméně důležitým je pak i dekret presidenta republiky č. 121/1945 Sb.z. a n., ze dne 27. října 1945, o územní organizaci správy, vykonávané národními výbory, který v zásadě obnovoval územní vymezení zemí a správních okresů podle stavu k 29. září 1938.

Formálně právně byl tedy uplatněn princip občanské participace. Ve skutečnosti se však vývoj z hlediska aplikace tohoto principu ubíral jiným směrem.

Národní výbory se totiž staly významným politickým nástrojem státního aparátu. V rámci koncepce výkonu veřejné správy totiž zvítězil směr prosazovaný levicovými politickými stranami, podle kterého byla soustava národních výborů považována za základ nového uspořádání veřejné správy. Pravicové politické subjekty pak předpokládaly jejich postupné nahrazení trvale působícími orgány.

V šedesátých letech bylo rozhodnuto o provedení reformy veřejné správy, která byla vynucena řadou problémů v politické a hospodářské oblasti. Krokem k provedení této reformy byla změna územního členění státu, která byla provedena zákonem č. 36/1960 Sb., o územním členění státu, který platí dodnes. Tímto zákonem byla nahrazena stávající soustava 19 krajů a 306 okresů novou soustavou 10 krajů a 108 okresů. Zároveň byl přijat nový zákon o národních výborech (zákon č. 65/1960 Sb.), kterým došlo v zásadě k rozšíření pravomocí národních výborů. Zásada supremace však byla i nadále zachována. Přetrvávající problémy soustavy národních výborů nevyřešil ani nový zákon o národních výborech (zákon č. 69/1967 Sb.), který i přes celou řadu novel přetrvával až do zrušení soustavy národních výborů.

Zavedením národních výborů došlo k podstatnému omezení samosprávy, přičemž byla porušena základní zásada o samostatnosti, kdy vyšší složka může vykonávat pouze právní dozor a nemůže tak být nadřizena nižší složce. Národní výbory z hlediska výkonu státní správy podléhaly ministerstvu vnitra a zároveň byly národní výbory na nižší úrovni podřízeny vyšším národním výborům. Tímto krokem byl prakticky potlačen i druhý sledovaný princip, tj. princip subsidiarity.

V rámci finanční správy však došlo k zásadní změně. Od 1. ledna 1949 byla samostatná soustava finančních úřadů zrušena a agenda byla převedena na národní výbory v krajské, okresní a městské úrovni. Tímto způsobem byla sloučena agenda přímých a nepřímých daní a také došlo ke spojení finanční a politické správy. Prvoinstančními orgány se staly finanční odbory nebo referáty okresních a městských národních výborů, druhoinstančními pak finanční odbory nebo referáty krajských národních výborů a nejvyšší instancí bylo ministerstvo financí. Pro organizaci daňové správy byla také podstatná daňová reforma, která byla provedena k 1. lednu 1953. Tato soustava finanční správy byla zachována prakticky až do roku 1989 (Janák, Hledíková, Dobeš 2005: 421-423, 467-468).

4.5 VÝVOJ VEŘEJNÉ SPRÁVY PO ROCE 1989

Dalším zlomovým okamžikem ve vývoji veřejné správy byly události, které vyvrcholily kolapsem společenského zřízení s vedoucí úlohou Komunistické strany Československa. Z hlediska vnitřního uspořádání státu je nezbytné zmínit ústavní zákon č. 542/1992 Sb., o zániku České a Slovenské federativní republiky, kterým došlo k rozdělení republiky na dva samostatné státy. K faktickému rozdělení federace pak došlo k 1. lednu 1993. Od tohoto data se tedy i vývoj veřejné správy v obou nově vzniklých republikách odvíjel odlišným směrem. Podrobnější pozornost bude v dalším textu věnována pouze vývoji veřejné správy v České republice.

V rámci změn politického systému¹¹ byla připravována a následně i spuštěna reforma veřejné správy. Reforma je zpravidla rozčleněna do tří fází, a to na první etapu

---

¹¹ Politický systém lze definovat jednak ve vztahu k jeho součástem, a to v různých rovinách (institucionální, procesuální, z hlediska ideologických soustav, atd.), přičemž za nejvýznamnější subjekt jednotlivých subsystémů i systému jako celku je považován člověk jako politická osobnost. Politický systém lze také definovat z hlediska struktury a funkcí, které plní. Z hlediska struktury se definice soustředí na prvky z hlediska jejich uspořádání, rozmístění a vazeb v rámci subsystémů a systému jako celku. Z hlediska funkce politického systému je pak sledováno kvalitativní určení a dynamika pohybu subsystémů a systému jako celku (Adamová, Křížkovský, Šouša, Šoušová 2001: 195-196).

datovanou mezi lety 1990 – 1992, která je charakteristická obnovou veřejné správy a samosprávy, druhou etapu mezi lety 1992 – 1997, která je označována jako mezidobí a třetí etapu mezi lety 1997 – 2006 označovanou jako etapu reformy veřejné správy (Malast 2006b: 73). Zajímavou paralelu tohoto vývoje přináší autoři Pomahač a Vidláková, kteří první etapu označují za etapu federálního státu, druhou etapu za etapu dvou koaličních vlád a třetí etapu do roku 2002 pak jako období menšinové vlády sociálně-demokratické (Pomahač, Vidláková 2002: 242).

V prvním sledu byly podnikány kroky k nahrazení dosavadního systému národních výborů novou strukturou správních úřadů. Základním předpokladem k tomuto kroku byla změna ústavy. Ta byla provedena ústavním zákonem č. 294/1990 Sb., kterým se mění a doplňuje ústavní zákon č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky, a ústavní zákon č. 143/1968 Sb., o československé federaci, kterým se zkracuje volební období národních výborů. Tímto ústavním zákonem bylo nahrazeno vymezení struktury a fungování národních výborů ústavním principem, podle něhož je základem místní samosprávy obec, která je právnickou osobou s právem vlastního hospodaření a správy majetku. Tuto změnu ústavy lze interpretovat jako dílčí krok k zavedení principu subsidiarity do českého právního řádu. Takový závěr je podpořen celou řadou dalších právních předpisů, které byly v první etapě reformy veřejné správy přijaty, a které dále rozvíjejí nový systém uspořádání veřejné správy a samosprávy. Jedním z nejvýznamnějších je z tohoto pohledu zákon č. 367/1990 Sb., o obcích rozvíjející postavení obcí, jejich pravomoci a vnitřní organizaci. Jedním ze slabín nového obecního zřízení, který do jisté míry podkopává i aplikaci principu subsidiarity, jsou finanční zdroje obcí pro výkon samosprávy v samostatné působnosti a státní správy v přenesené působnosti.¹² Z hlediska aplikace principu participace rovněž nebyla situace tak jednoznačná. Typickým příkladem byla veřejná diskuse nad rozsahem uplatnění prvku přímé demokracie v podobě místního referenda, jehož konečné řešení prostor pro občanskou participaci na obecní úrovni značně omezuje. Obdobně lze jako příklad uvést i úvahy nad přímou volbou starostů obcí, které však nakonec nebyly naplněny.

Z hlediska státní správy lze za jeden z nejdůležitějších zákonů pokládat zákon č. 425/1990 Sb., o okresních úřadech, úpravě jejich působnosti a o některých dalších

---

¹² Definice pravomocí v rámci samostatné a přenesené působnosti znamená návrat k modelu, který byl uplatňován již v období Rakouska-Uherska nebo v období Československé republiky. Podrobněji viz předchozí podkapitoly.

opatření s tím souvisejících, kterým byla zrušena síť 7 krajských a 75 okresních národních výborů, nahrazených 73 okresními úřady, vykonávajícími státní správu. V této souvislosti lze tedy konstatovat, že vedle principu subsidiarity byly reformy vedeny i principem dekoncentrace, kdy docházelo ke zřizování územních pracovišť řady orgánů státní správy. Z hlediska územního členění však došlo k určitému paradoxu, kdy i přes zrušení krajských národních výborů zůstával v platnosti zákon č. 36/1960 Sb., o územním členění státu (platí dodnes), kterým bylo území státu členěno na kraje, okresy, obce a vojenské újezdy. Tento paradox nabývá na významu u následně zavedeného krajského zřízení v kontextu soustavy územních finančních orgánů v oblasti daňové správy. Vrátime-li se ještě k nově vzniklým okresním úřadům, je třeba uvést, že vedle primární úlohy v oblasti státní správy byly tyto úřady i odvolacími orgány u rozhodnutí obcí, či dozorovými orgány obcí při plnění jejich povinností v rámci přenesené působnosti.

Neméně bouřlivá diskuse probíhala i nad podobou vyšší, stručně řečeno krajské úrovně, tj. úrovně mezi centrem a okresy. Vzhledem ke vzrůstajícím emancipačním tendencím politické reprezentace Moravy a Slovenska bylo navrženo několik variant řešení. Patrně mezi nejvážnější lze zařadit úvahy nad obnovou krajského zřízení na straně jedné a zemského zřízení na straně druhé¹³.

Pro vývoj ve druhé etapě byly klíčovou událostí parlamentní volby v létě roku 1992 a vznik koaliční vlády pod vedením Václava Klause. Vláda se mimo jiné zavázala k pokračování v reformě veřejné správy, a dále k tomu, že budou rozhodovací pravomoci a odpovědnost přeneseny co nejdříve občanům, čemuž bude přizpůsobeno územní uspořádání státu se základním prvkem v podobě obcí doplněných o přirozené regiony.

Z hlediska obou principů sledovaných v této práci výše uvedená deklarace znamenala pozitivní signál. Její naplnění se však neobešlo bez určitých problémů. Základním dokumentem, který lze považovat za východisko deklarovaného přístupu k otázce územního uspořádání státu, je ústavní zákon č. 1/1993 Sb., ústava České republiky, se zakotveným právem na samosprávu a také deklarací vzniku vyšších

---

¹³ O složitosti jednání při řešení této otázky svědčí prezentované obavy ze strany reprezentace Slovenska u zemského zřízení, kdy vzrůstala obava z degradace postavení Slovenska jako státu v rámci federace na úroveň země s oslabenou pozicí vůči dvěma dalším zemím – Čechy a Morava. Obdobná debata se uskutečnila i v rámci úvah o postavení Moravy ve vztahu k Čechám. Konečné řešení této otázky však nebylo nalezeno, a to z důvodu vzrůstajících separatistických tendencí, které vyvrcholily rozdělením federace.

územně samosprávných celků s bližším variantním vymezením na země nebo kraje. V návaznosti na tuto právní úpravu byl v roce 1997 přijat ústavní zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků, kterým bylo vytvořeno 14 krajů. Skutečnost, podle které bylo krajské zřízení fakticky obnoveno až v roce 2000, dokazuje složitost vyjednávání o podobě územního členění státu.

Tím se dostáváme do třetí etapy reformy veřejné správy, jejímž vrcholem je rok 2000, kdy byla vedle nabytí účinnosti legislativní úpravy krajského zřízení přijata celá řada právních předpisů v oblasti reformy veřejné správy. K nejvýznamnějším lze zařadit zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), které byly doprovázeny právními předpisy upravujícími volby do zastupitelstev. V neposlední řadě byl přijat také zákon č. 147/2000 Sb., o okresních úřadech, kterým se s definitivní platností omezila činnost okresních úřadů k 31. prosinci 2002. Rozdělením kompetencí okresních úřadů mezi kraje a obce došlo k prohloubení principu decentralizace. V rámci tohoto kroku byla vytvořena soustava obcí s rozšířenou působností a obcí s pověřeným obecním úřadem. Kraje pak převzaly kompetence druhoinstančních orgánů v rámci přenesené působnosti obcí.

Značný problém pro fungování zejména krajů představovalo financování krajských rozpočtů. Až do roku 2004 kraje disponovaly finančními prostředky zejména ze státních dotací. V roce 2004 byla přijata změna systému rozpočtového určení daní, kterou byl krajům přiznán podíl na sdílených daních. Finanční situace krajů však nebyla jediným problémem v rámci jejich fungování. Dalším bodem střetů mezi centrální vládou a krajskými vládami bylo rozdělení kompetencí, např. v oblasti zdravotnictví, školství a dalších oblastí, kdy stát sice převedl kompetence v těchto oblastech krajům, nicméně vedle problémů s finančními zdroji se projevil i tendence státu ovlivňovat i nadále tyto oblasti. Neméně důležitým aspektem problematického fungování krajského zřízení je i samotná emancipace jednotlivých krajů, přičemž však existuje řada oblastí (např. doprava), které vyžadují vzájemnou spolupráci krajů. Z tohoto pohledu lze do jisté míry hovořit o krizi principu subsidiarity (Pomahač, Vidláková 2002: 242-251; Malast 2006b: 72-89; Janák, Hledíková, Dobeš 2005: 480-488).

Oproti relativně bouřlivému vývoji v oblasti reformy veřejné správy a samosprávy ve vymezeném období byl vývoj finanční správy svým charakterem odlišný. Zásadním právním předpisem v oblasti organizace finanční správy je zákon č. 531/1990 Sb., o územních finančních orgánech, kterým byly dosavadní finanční správy na úrovni

národních výborů nahrazeny soustavou územních finančních orgánů ve třech stupních. Nejvyšším stupněm bylo Ministerstvo financí (formálně však stojící mimo soustavu územních finančních orgánů) s následně vytvořeným úsekem Ústřední finanční a daňové ředitelství, které se zabývalo správou většiny daní nové soustavy daní, která byla zavedena v roce 1993. Ve druhé instanci bylo zřízeno 8 finančních ředitelství, které jsou nadřízenými orgány pro finanční úřady, kterých bylo v prvopočátku 218. Po nárůstu počtu finančních úřadů až na 222 dochází, zejména v posledních letech, k pozvolné redukci počtu finančních úřadů.

Z hlediska sledovaného principu subsidiarity lze tento stav interpretovat pozitivní snahou o přiblížení správy občanům¹⁴, kdy zřízení vysokého počtu finančních úřadů bylo důsledkem nárůstu počtu obcí. V rámci okresů tak působily 2 až 4 finanční úřady. Počet finančních úřadů i přes tuto snahu nedosáhl počtu finančních úřadů v období tzv. první republiky, kdy jejich počet narostl až na 299. Stávající trend snižování počtu finančních úřadů je tak z hlediska principu subsidiarity jevem negativním.

Druhým problémem je územní působnost druhoinstančních finančních ředitelství. Jejich územní působnost totiž prakticky kopíruje kraje podle již zmiňovaného zákona č. 36/1960 Sb., o územním členění státu (8 finančních ředitelství na 8 krajů). Vzhledem k současně platnému krajskému zřízení (14 krajů) se do jisté míry komplikuje výkon finanční správy. Odvolací orgán v daňovém řízení se totiž u řady krajů nachází v sousedním kraji (např. Karlovarský kraj – Finanční ředitelství v Plzni, Liberecký kraj – Finanční ředitelství v Ústí nad Labem, atd.).

Uvedená struktura územních finančních orgánů zůstává zachována doposud. Již několik let se však hovořilo o určitém osamostatnění daňové správy, která by patrně byla doprovázena i výraznější změnou v organizaci územních finančních orgánů (Janák, Hledíková, Dobeš 2005: 496; Überall 2003: 49-52; Pitterling 2009).

Postupné naplňování změny struktury územních finančních orgánů bylo započato přijetím zákona č. 199/2010 Sb., kterým se mění zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových

---

¹⁴ Jedním ze základních úkolů územních finančních orgánů je správa daní, jejíž definici poskytuje zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád. Podle tohoto zákona se správou daní rozumí postup, jehož cílem je správné zjištění a stanovení daní a zabezpečení jejich úhrady (§ 1 odst. 2 uvedeného zákona). Je však třeba upozornit, že tento zákon je také procesním předpisem nejen pro daně, ale i pro další peněžítá plnění, která zákon označuje jako daň, clo nebo poplatek, peněžítá plnění, pokud zákon stanoví, že se při jeho správě postupuje podle tohoto zákona a peněžítá plnění v rámci dělené správy (§ 2 odst. 3 uvedeného zákona).

pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, jehož součástí byla i novela zákona č. 531/1990 Sb., o územních finančních orgánech. Tímto zákonem bylo mimo jiné zřízeno Generální finanční ředitelství, jako samostatný správní úřad, který je však podřízen Ministerstvu financí (obdobná struktura řízení je nastavena i v rámci celní správy, v jejímž čele stojí Generální ředitelství cel, které je rovněž podřízeno Ministerstvu financí).

Zásadní změnu organizační struktury územních finančních orgánů přináší zákon č. 456/2011 Sb., o Finanční správě České republiky, který s účinností od 1. ledna 2013 zavádí zcela novou organizační strukturu. Hlavní změnou oproti stávající organizační struktuře je zrušení 8 finančních ředitelství, která plnila funkci odvolacího orgánu druhého stupně. Nově tedy bude v čele organizační struktury již vzniklé Generální finanční ředitelství, které je i nadále podřízeno Ministerstvu financí. Dále bude zřízeno Odvolací finanční ředitelství, které převezme úlohu odvolacího orgánu druhého stupně po zrušených finančních ředitelstvích. Vznikne také 14 finančních úřadů pro jednotlivé kraje a jeden Specializovaný finanční úřad pro zákonem specifikované velké daňové subjekty. Finanční úřady budou mít územní působnost v kraji, jehož název je součástí názvu finančního úřadu (např. Finanční úřad pro Ústecký kraj). Specializovaný finanční úřad pak bude mít celostátní územní působnost. Stávající finanční úřady budou přeměněny na územní pracoviště finančního úřadu.

Podstatnou změnou z hlediska budoucího vývoje této organizační struktury je to, že počet a umístění územních pracovišť finančních úřadů bude stanovovat Ministerstvo financí vyhláškou. Na tuto právní úpravu může být nazíráno dvojím způsobem. V pozitivním slova smyslu povede k větší míře flexibility při zřizování územních pracovišť (doposud se jakákoliv změna musela provést novelou zákona o územních finančních orgánech, tzn., že změna musela absolvovat kompletní schvalovací proceduru; zatímco resortní vyhláška Parlamentem České republiky projednávána nebude). V negativním slova smyslu bude relativně jednoduché jednotlivá pracoviště finančních úřadů také zrušit bez náhrady. Z hlediska sledovaného principu subsidiarity může být tímto způsobem uplatňování tohoto principu v daňové správě oslabeno.

5 PRINCIPY SUBSIDIARITY A OBČANSKÉ PARTICIPACE PŘI OPTIMALIZACI DAŇOVÉ SPRÁVY (DISKUSE)

Oba sledované principy se s větší či menší intenzitou projevovaly v různých etapách vývoje veřejné správy a finanční správy jako její součástí. Optimalizaci daňové správy v kontextu aplikace principu subsidiarity a občanské participace lze nahlížet ve dvou vztahových rovinách. Z tohoto pohledu první rovinou je vztah k obecním rozpočtům a druhou rovinou pak vztah k občanům, kteří jsou v postavení daňových subjektů¹⁵.

5.1 OPTIMALIZACE DAŇOVÉ SPRÁVY VE VZTAHU K OBECNÍM ROZPOČTŮM

Evropská charta místní samosprávy z roku 1985, ke které se Česká republika také připojila, zahrnuje mezi základní principy demokracii a decentralizaci moci. Princip participace charta naplňuje zakotvením práva občanů podílet se na řízení veřejných záležitostí, protože právě úroveň místní je předurčená k uplatnění tohoto práva občanů. Z hlediska vztahu k obecním rozpočtům je klíčovým článkem charty článek, který upravuje finanční zdroje místních společenství. V tomto článku je zakotveno, že alespoň část finančních zdrojů místních společenství má pocházet z místních daní a poplatků, jejichž sazbu mohou místní společenství v mezích zákona stanovit. Česká republika tento článek nepřijala. Z postoje České republiky vyplývá, že sice přenesla na samosprávné celky část pravomocí, nicméně omezila přístup ke zdrojům pro financování výkonu samosprávy.

Typickým příkladem nerespektování principu decentralizace moci je daň z nemovitostí. Tato daň je vybírána z pozemků a ze staveb v zásadě na základě principu jejich výměry. Z hlediska rozpočtového určení daní je klíčové, že tato daň je ze 100 % příjmem obce, na jejímž katastru se příslušná nemovitost nachází. Paradoxem je však to, že tuto daň spravují (což zahrnuje rovinu nalézací - stanovení daně, tak i rovinu platební - výběr i vymáhání daně) finanční úřady, tzn. orgány státní správy. Obce samotné mají pouze určitý prostor ve stanovení přepočítacího koeficientu, který mohou v mantinelech stanovených zákonem o dani z nemovitostí měnit. Náklady spojené se správou tedy nese stát, ovšem výnos plyne celý příslušným obcím, které i částečně rozhodují o výši

---

¹⁵ Daňovým subjektem se podle zákona č. 280/2009 Sb., daňového řádu rozumí osoba, kterou za daňový subjekt označuje zákon, jakož i osoba, kterou zákon označuje jako poplatníka nebo jako plátce daně. Daňový řád v tomto kontextu ponechává bližší definice daňových subjektů na jednotlivých hmotněprávních předpisech (§ 20 odst. 1 uvedeného zákona).

daně. Tento stav trvá již od roku 1993, kdy zákon o dani z nemovitostí nabyl účinnosti (Pitterling 2008).

Významnou roli při naplňování příjmové strany rozpočtů obcí hraje podíl na sdílených daních, který dosahuje v průměru 60 % příjmů rozpočtů obcí. Zvláštní význam pak tento zdroj má pro malé venkovské obce, které nejsou městem podle zákonného vymezení¹⁶, protože u těchto obcí podíl na celostátním výnosu sdílených daní představuje zhruba 70 % - 80% příjmů¹⁷. Do 31. prosince 2007 byl podíl obcí na sdílených daních¹⁸ vyčíslován s využitím základního parametru, kterým byl počet obyvatel. Obce tak byly rozčleněny do 14-ti velikostních kategorií, přičemž každé obci byl přidělen koeficient velikostní kategorie obce, s jehož pomocí byl vyčíslován konečný podíl příslušné obce na sdílených daních. S účinností od 1. ledna 2008 byl stávající systém rozpočtového určení daní, který byl založen pouze na počtu obyvatel obcí s úpravou koeficienty velikostních kategorií obcí, doplněn o další kritéria, která posilují postavení malých obcí – celková výměra obce upravená koeficientem 0,03 a prostý počet obyvatel upravený koeficientem 0,03. Stávající kritérium počtu obyvatel upraveného koeficientem velikostních kategorií obcí byl nově upraven o koeficient 0,94.

Očekávaným efektem použití kritéria výměry obcí bylo posílit postavení malých obcí s nižší hustotou obyvatel a dále také těch, u nichž případnému sloučení s dalšími obcemi brání geografické podmínky. Úpravami kritéria počtu obyvatel upraveného velikostními kategoriemi obcí se také zmírňují skokové přechody mezi jednotlivými velikostními kategoriemi obcí. V této souvislosti byl snížen počet velikostních kategorií obcí ze 14 na 4 a dále došlo ke zmírnění progresu koeficientů. V rámci pilotního šetření, které autor v této věci provedl, bylo zjištěno, že malé venkovské obce díky provedené změně v rozpočtovém určení daní sice zaznamenaly nárůst procentuálního podílu na celostátním výnosu sdílených daní, avšak v absolutních číslech nárůst příjmu nebyl nijak patrný. Důvodem je zřejmě snížení výběru sdílených daní na celostátní úrovni (Hudečková, Pitterling 2009: 601).

---

¹⁶ Zákon č. 128/2000 Sb. o obcích (obecní zřízení) stanoví, že městem je obec, která má alespoň 3000 obyvatel.

¹⁷ Zdroj informace – Zgrajová, L.: Rozpočtové určení daní znovu v Senátu, 6. října 2009, dostupné na <http://www.smocr.cz/cinnost/financovani-obci/rozpoctove-urceni-dani-znovu-v-senatu-1-2-3-4-5-6.aspx>, nahlédnuto dne 11. listopadu 2009.

¹⁸ Sdílenými daněmi jsou daň z přidané hodnoty, daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků, daň z příjmů fyzických osob a daň z příjmů právnických osob.

V druhé polovině roku 2011 připravilo Ministerstvo financí s odkazem na Programové prohlášení vlády návrh novely zákona o rozpočtovém určení daní. Tato novela oproti výše zmiňované novelizaci z roku 2007 nepřináší systémovou změnu. Uvedená novela je motivována snahou o snížení diferencí v přerozdělení sdílených daní ve vztahu k počtu obyvatel. V důvodové zprávě je dále odůvodněn postup, kterým má být dosaženo vytčeného cíle. Předně dochází k přeřazení měst Plzně, Ostravy a Brna ze zvláštní kategorie sdílené ještě s hlavním městem Prahou do standardního rozdělení obcí. Tímto krokem dochází k odstranění výjimečného postavení těchto měst, které ve svém důsledku také vedlo k profitu při přerozdělovacím procesu sdílených daní. Takto vzniklý výpadek na příjmové stránce rozpočtů těchto tří měst (hlavní město Praha i nadále zůstává ve zvláštní kategorii, avšak díky změnám ve vyčíslení přepočítacích koeficientů i Praha má zaznamenat pokles celkového podílu na sdílených daních) má být kompenzován po přechodnou dobu 4 let, a to regresivním způsobem, čímž má být vytvořen časový prostor k přizpůsobení se novému přerozdělení sdílených daní. Z hlediska samotného přepočtu je významným faktorem zvýšení váhy prostého počtu obyvatel ze 3 % na 10 %. Díky diskusi s odbornou veřejností (podle informací z důvodové zprávy se na přípravě zákona formou diskuse v rámci pracovní skupiny zřízené Ministerstvem financí podíleli zástupci mimo jiné Svazu měst a obcí České republiky, Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky a dalších zainteresovaných organizací) bylo do propočtu zavedeno další kritérium, a to počet dětí v mateřských školách a žáků základních škol s vahou 7 % (finanční prostředky ke krytí zvýšení podílu sdílených daní dle tohoto kritéria mají být získány převodem dosavadního příspěvku na školství v kapitole Všeobecná pokladní správa). V souvislosti s provedenými změnami pak má dojít k poklesu váhy postupných přechodů z 94 % na 80 % a ke změně rozložení velikostních kategorií obcí ze 4 na 5. Ministerstvo financí avizovalo předložení uvedeného návrhu k projednání vládě tak, aby mohl být návrh následně předložen do schvalovacího procesu Parlamentu České republiky. Vláda předmětný návrh projednala dne 23. května 2012.

Současně však byl v témže období předložen Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky k projednání poslanecký návrh novely zákona o rozpočtovém určení daní (sněmovní tisk č. 541). Skupina poslanců z okruhu poslaneckého klubu TOP 09 a Starostů předložila prakticky totožný návrh, který byl připravován na Ministerstvu financí. Jedinou změnou oproti ministerskému návrhu je jiné rozvržení přepočítacích

koeficientů postupných přechodů a násobků postupných přechodů. Vláda však ve svém stanovisku k tomuto poslaneckému návrhu zákona vyjádřila nesouhlas. Důvodem byla závažnost problému rozpočtového určení daní, z čehož plyne, že by takový návrh měl být předložen vládou. Zároveň vláda sama upozornila, že Ministerstvo financí předložilo k projednání shora uvedený návrh, přičemž je tento návrh podrobován jednáním na expertní i politické úrovni. Poslanecký návrh však takové diskusi podroben nebyl. Vláda z tohoto důvodu považuje za nevhodné, aby paralelně byly projednávány dva návrhy v téže věci. I z této situace je patrná vysoká citlivost problematiky rozpočtového určení daní. Na již zmiňovaném jednání vlády dne 23. května 2012 byl vládní návrh podroben revizi za účelem hledání kompromisu. Kompromisní vládní návrh tak byl předložen na 40. schůzi VI. volebního období Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky. Na téže schůzi byl poslanecký návrh skupiny poslanců poslaneckého klubu TOP 09 a Starostů z jednání stažen. Vládní kompromisní návrh oproti původnímu návrhu Ministerstva financí zachovává oddělené propočty Prahy, Plzně, Ostravy a Brna. Váha kritéria celkové rozlohy katastrálních území obce byla omezena, a to maximálně na plochu 3 hektary na obyvatele. Tato změna se dotkne 378 obcí, a to zejména v nejnižších velikostních kategoriích. Naopak z původního návrhu Ministerstva financí bylo zachováno zvýšení váhy kritéria prostého počtu obyvatel ze 3 % na 10 % a váha kritéria počtu žáků ZŠ a dětí MŠ na úrovni 7 %.¹⁹

J. Kypetová k problému financování krajských a obecních rozpočtů prezentovala několik návrhů, které lze považovat za návrhy alternativní ke stávajícímu systému financování prostřednictvím podílu na sdílených daních (Kypetová 2007: 24-26). Stávající podíly krajů a obcí na sdílených daních přirovnává spíše k neúčelovým dotacím než k podílům na daňových příjmech. Na základě této teze pak navrhuje vytvoření skutečného systému dotačních vztahů, v rámci kterého by neúčelové dotace byly mandatorním výdajem státního rozpočtu. Dále naznačuje některé parametry, které by bylo možné použít pro výpočet nároku jednotlivých obcí (např. délka místních komunikací, nadmořská výška, apod.), přičemž počítá i s valorizací dotací, a to progresivně v korelaci s růstem počtu obyvatel s využitím indexace v závislosti na vývoji inflace, resp. daňových příjmů. V rámci dalších finančních zdrojů J. Kypetová

---

¹⁹ Zdroj informace – Tisková zpráva Ministerstva financí „Vláda schválila novelu zákona o rozpočtovém určení daní“, dostupné na http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/tiskove_zpravy_70506.html?year=2012, nahlédnuto dne 23. května 2012.

zmiňuje samozřejmě účelové dotace, přičemž poukazuje na nesystémový prvek v rámci dělby finančních prostředků, ke kterému dochází při schvalování rozpočtu ve druhém čtení. V rámci procedury, kterou označuje za „porcování medvěda“, totiž dochází k dodatečné úpravě výdajové stránky rozpočtu o požadavky na financování individuálních projektů podle návrhů jednotlivých poslanců Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky. I zde nabízí řešení v podobě rozdělení investičních prostředků krajům, které následně budou hodnotit projekty jednotlivých obcí a následně těmto obcím přidělovat finanční prostředky na vybrané projekty (Kypetová 2007: 24-26). Tyto návrhy však prozatím zůstávají stranou zájmu zákonodárců.

Do jisté míry opačný návrh prezentovala H. Marková (Marková 1997: 119-123), která se zamýšlí nad otázkou místních daní a jejich uplatnění při financování samospráv. Na rozdíl od předchozího návrhu J. Kypetové, který vychází z myšlenky dotačního způsobu financování samosprávy, návrh H. Markové směřuje k obhajobě a posílení role místních daní se současně klesajícím vlivem centrální vlády v podobě omezení dotačních titulů nebo podílu na sdílených daních. Názor H. Markové vychází z teze o suverenitě obce v rámci jejího území, která by měla být doprovázena i právem obce určovat a ukládat platební povinnosti. Stávající systém místních poplatků, které tvoří minimální podíl na příjmové stránce rozpočtů obcí, označuje za nevyhovující. Sama autorka polemizuje o typu daně a způsobu výběru takové místní daně, přičemž dochází k závěru, že právě přímé daně vybírané srážkou v paušální výši by tuto službu mohly plnit nejlépe. Díky systému místních daní by pak podle názoru autorky mohly být sníženy daně na celostátní úrovni, neboť by klesly transfery daňového výnosu prostřednictvím sdílených daní. K tomuto námětu lze uvést, že na první pohled vykazuje řadu problematických míst, a to zejména v otázce stanovení přímé daně, neboť není jasný základ daně. Myšlenka srážky daně v paušální výši aplikovatelná není, protože zdrojem všech příjmů obyvatel území obce by musela být obec, neboť v opačném případě není znám plátce daně, který by srážku daně provedl. Přes tyto technické nedostatky návrhu, jejichž řešení nebylo náplní citovaného textu, lze z hlediska sledovaných principů konstatovat, že tento názor je transparentnějším odrazem aplikace principu subsidiarity a rovněž principu participace.

Z hlediska účinné aplikace principu subsidiarity je tedy nezbytné posílit samostatnost obcí i z hlediska finančních zdrojů. Takový cíl lze naplnit větší autonomií v oblasti místních daní, čímž by byl posílen i princip participace, neboť pokud budou

obce profitovat více ze správy místních daní, lze očekávat jejich vyšší snahu k řádnému výkonu správy takových daní.

Vrátíme-li se k dani z nemovitostí, lze v rámci tohoto příkladu zavést předpoklad, podle kterého obce budou důsledněji kontrolovat plnění daňových povinností v souvislosti s touto daní, protože tato daň je celá příjmem obecních rozpočtů. Na druhou stranu však lze vysledovat tendenci, která prakticky daný stav nerozporuje, protože obec nenese žádné náklady spojené se správou daně z nemovitostí (tyto náklady nesou finanční úřady, tj. úřady finanční správy jako součást správy veřejné), což se jeví jako přijatelná kompenzace za omezenou možnost ovlivňovat výši a správu této daně.

Ucelený pohled na fiskální decentralizaci ve sledované oblasti poskytuje studie M. Jílka. Tento autor v rámci otázky daňového určení aplikuje princip subsidiarity ve zdanění tak, že konkrétní daň má být implementována na nejnižším stupni veřejné vlády, a to při splnění předpokladu vhodnosti daně pro tento stupeň veřejné vlády a schopnosti takovou daň implementovat. Jako základní definiční znaky decentralizované, tedy i místní daně M. Jílek označuje nejen rozpočtové určení daně ve prospěch decentralizované vlády, ale dále také otázky úrovně vlády, na které dochází k rozhodování o uvalení daně, rozhodování o daňové základně, rozhodování o daňové sazbě a v neposlední řadě také otázku kompetence k provádění správy daně (Jílek 2008: 133-134).

Jinou možností pro získání vyššího podílu na sdílených daních je pak spolupráce, resp. sloučení s jinou, popř. jinými obcemi. Teoretickým východiskem pro uvažování o rozhodování reprezentace malých venkovských obcí v této problematice je Weberova klasifikace sociálního jednání, resp. racionálního jednání. Účelově racionální způsob jednání, reprezentovaný ekonomickým jednáním (Weber 1999: 57-62) má v rámci sledované problematiky pravděpodobně následující naplnění – dosáhnout účelu, to je zvýšení podílu na celostátním výnosu sdílených daní pro obec prostředkem, který se jeví nejiracionálnější (neboť konvenuje s daným institucionálním rámcem), tedy právě sloučením s jinou, popř. jinými obcemi. Proti tomuto způsobu jednání stojí jiný weberovský tzv. ideál-typ jednání, které je také racionální, ale orientované hodnotově – jako nepodmíněná, trvalá hodnota je silně uvědomována obecní, lokální identita²⁰, což

---

²⁰ Lokální identitu lze definovat jako vnitřní pocit příslušnosti k určitému územnímu společenství lidí a i k samotnému území (Heřmanová, Patočka 2007: 98-99). Jako významný sociokulturní faktor je lokální identita považována za jeden z hlavních zdrojů endogenního rozvoje, to je takového, který mobilizuje všechny vnitřní zdroje ve prospěch rozvoje lokalit.

vede praktické jednání k úsilí zachovat samostatnost a vylučuje tak slučování (Hudečková, Pitterling 2009: 597).

Z uvedeného vyplývá, že se při úvahách o optimalizaci daňové správy ve vztahu k obecním rozpočtům střetávají dva postoje obcí, které mají vliv na výsledné chování obcí.

5.2 OPTIMALIZACE DAŇOVÉ SPRÁVY VE VZTAHU K DAŇOVÝM SUBJEKTŮM

J. Vláčil v úvodu své monografie věnované veřejné správě (Vláčil 2002: 12-13), na pozadí poměrně důrazné kritiky stavu veřejné správy v České republice, akcentuje jako jednu ze základních podmínek fungování správy právě naplnění principu subsidiarity. Samotné řešení problémů na nejnižší úrovni (jako základního definičního znaku principu subsidiarity) dle názoru J. Vlácila by mělo vést i k využití práva participace občanů na řízení. V rámci výše zmiňované kritiky veřejné správy v České republice pak J. Vláčil pasivitu a apatii občanů na lokální úrovni připisuje zklamání z činnosti, resp. nečinnosti správních orgánů.

Na optimalizaci daňové správy ve vztahu k daňovým subjektům lze s využitím výše naznačené souvztažnosti subsidiarity ve veřejné správě a participace občanů na veřejné správě nahlížet dvojím způsobem. Jednak z pohledu přiblížení daňové správy občanům a tudíž s vyšší akcentací principu subsidiarity, jednak z pohledu možnosti přímého vstupu občanů do procesu správy daní, tj. s vyšší akcentací principu participace.

Z hlediska prvně zmiňovaného pohledu je vhodné vrátit se k výše uvedené myšlence místních daní, která byla prezentována H. Markovou (Marková 1997: 121-122). Pokud by byly místní daně legislativně zakotveny, byla by to právě obec, kdo by rozhodoval o jejich zavedení a správě. Na základě této teze H. Marková vyvozuje, že by zároveň vzrostl zájem občanů o správu místních daní, neboť by bylo možné lépe kontrolovat využití vybrané daně, protože výnos místních daní by byl nepochybně zdrojem příjmové stránky rozpočtů obcí a byla by to právě obec, která by rozhodovala o způsobu využití tohoto finančního zdroje. Dále by bylo možné uvažovat o zlepšení platební morálky daňových subjektů. Z hlediska sledovaných principů by takové řešení výrazně primárně podporovalo aplikaci principu subsidiarity a jako sekundární efekt i aplikaci principu participace. Mezi negativa tohoto postupu lze zařadit zejména problém

stanovení typu místních daní²¹, základu a výše sazby místních daní. Dalším problémem je výpadek na příjmové straně státního rozpočtu a rozpočtu krajů. Pokud by se totiž jednalo o přímé daně, které jsou zařazeny mezi sdílené daně, to znamená, že se celostátní výnos těchto daní dělí mezi státní rozpočet, rozpočty krajů a rozpočty obcí, byl by státní rozpočet zkrácen o podíl, který doposud tomuto rozpočtu náleží. Tímto postupem by z hlediska průběžného financování obligatorních výdajů mohlo dojít k narušení systému jejich financování.

Pokud jde o přiblížení daňové správy občanům, je také možné zmínit problematiku rozsahu místní působnosti a počtu jednotlivých územních finančních orgánů. Jak již bylo dříve uvedeno, daňová správa v České republice je organizována ve třech stupních s vrcholným stupněm Ministerstvem financí, jemuž je podřízeno Generální finanční ředitelství, dále 8 finančních ředitelství²² působících jako odvolací orgán druhého stupně a 199 finančních úřadů a v rámci jejich působnosti pak bylo zřízeno 23 územních pracovišť²³. Po roce 1989 lze vysledovat trend, v rámci kterého po počátečním nárůstu počtu prvoinstančních finančních úřadů až na počet 222 (odpovídá součtu počtu současných finančních úřadů a pracovišť finančních úřadů) dochází ke snižování počtu finančních úřadů, resp. k nahrazování rušených finančních úřadů pracovišti finančních úřadů. Z hlediska uživatelského komfortu lze konstatovat stabilní prostředí pro daňové subjekty. Z hlediska efektivity výběru daně ve vztahu k nákladům na správu daně lze polemizovat o budoucím vývoji struktury orgánů daňové správy.

Za výraznou komplikaci z hlediska principu subsidiarity lze zopakovat již zmiňovaný problém s územní působností finančních ředitelství jako druhoinstančních úřadů daňové správy, neboť jejich územní působnost v zásadě kopíruje územní členění státu založené zákonem č. 36/1960 Sb. V kontextu sítě dalších správních úřadů, které zajišťují další agendu spojenou s podnikáním občanů nebo se zaměstnáváním

---

²¹ David King ve svém příspěvku uvádí na sub-centrální úrovni vedle důchodových daní, majetkové daně a dále také např. daně související s použitím pozemních komunikací. King v této souvislosti uvádí příklad Velké Británie, kde Londýn zavedl systém zpoplatnění užívání pozemních komunikací, dále také byl takový systém zaveden v Cambridge a Durham. Dalšími lokálními daněmi jsou D. Kingem jmenovány převodní daně za pořízení objektu k bydlení, lokální ekologické daně, lokální turistické daně, apod. (King 2007: 32)

²² Podle přílohy č. 3 k zákonu č. 531/1990 Sb., o územních finančních orgánech, ve znění pozdějších předpisů, jsou to Finanční ředitelství pro hl. m. Prahu, Finanční ředitelství v Praze, Finanční ředitelství v Českých Budějovicích, Finanční ředitelství v Plzni, Finanční ředitelství v Ústí nad Labem, Finanční ředitelství v Hradci Králové, Finanční ředitelství v Brně a Finanční ředitelství v Ostravě.

²³ Pracoviště finančních úřadů byla zřízena vyhláškou č. 541/2006 Sb. k 1. lednu 2007, a to v sídlech bývalých finančních úřadů, které tato pracoviště nahradila.

zaměstnanců (např. správy sociálního zabezpečení, úřady práce, zdravotní pojišťovny, atd.), je roztržičnost organizace správních orgánů výraznou komplikací pro občany. Bývalý ministr financí E. Janota v této věci představil záměr, který by alespoň částečně pomohl tuto situaci vyřešit, a to zřízením jednoho inkasního místa pro výběr daní, sociálního a zdravotního pojistného i cla²⁴. Tento záměr z hlediska uvedeného problému v návaznosti na územní členění státu je z pohledu daňové správy vyřešen přijetím zákona č. 456/2011 Sb., o Finanční správě České republiky. Realizace myšlenky jednoho inkasního místa započala přijetím zákona č. 458/2011 Sb., o změně zákonů související se zřízením jednoho inkasního místa a dalších změnách daňových a pojistných zákonů. Tento zákon sice ještě nepřináší úplnou integraci daní a povinných odvodů na sociální a zdravotní pojištění do jednoho místa, ale přináší posun ve sblížení základu daně z příjmů a vyměřovacích základů povinného pojistného, jako nezbytného předpokladu další integrace těchto agend. Tento zákon má ve své rozhodující části nabýt účinnosti 1. ledna 2015.

Jistý potenciál se v otázce zvýšení participace občanů na veřejné správě obecně nabízí ve využití nových komunikačních prostředků, kterými jsou zejména prostředky elektronické komunikace. V rámci správy daní již v současné době lze využívat elektronické komunikace se správcem daně, a to jak v oblasti běžné korespondence, tak i v oblasti plnění zákonem stanovených povinností (např. podávání daňových přiznání). Snadný přístup k informacím o daňových povinnostech a případně o dalším osudu odvedené daně může budít pocit větší kontroly a tím vyvolat větší zájem občanů o osud jimi placených daní. Nezbytným předpokladem je však příslušné technické vybavení a také znalost občanů o možnostech využití těchto prostředků komunikace.

Druhým naznačeným pohledem na optimalizaci daňové správy s ohledem na aplikaci sledovaných principů je otázka přímého vstupu občanů do procesu správy daní.

Odhlédneme-li od již zmiňované problematiky místních daní a s ní souvisejícím posílením participace občanů na správě daní, lze již v současném systému nalézt prostor pro přímou účast občanů na daňové správě výběrem a distribucí daňového výnosu. Způsob, jak jej zaplnit, lze hledat v systému, v rámci kterého by daňový subjekt sám rozhodoval o distribuci části své daně. Pro tento systém se v praxi používá pojem „daňová asignace“. Do české legislativy tento systém v současné době zaveden není.

---

²⁴ Zdroj: Šéf financí chce dál reformovat daně, deník *Právo* dne 1. října 2009, rubrika: Zpravodajství, strana 3.

Není však bez zajímavosti, že v roce 2001 skupina poslanců Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky předložila k projednání návrh zákona o určení části výnosů daně z příjmu fyzických osob pro dobročinné účely (zákon o asignacích). Podstatou návrhu byla možnost „darovat“ část daňového výnosu daně z příjmů fyzických osob oprávněným příjemcům, kteří měli být zapsáni v seznamu vedeném Ministerstvem financí. Oprávněnými příjemci měly být v zásadě neziskové organizace a další organizace vyjmenované zákonem. Zákon také vymezoval další podmínky, zejména oprávněné účely, na které by bylo možné „dar“ v podobě asignované daně použít²⁵. Vláda ve svém stanovisku k tomuto návrhu vyjádřila nesouhlas, přičemž mezi hlavní argumenty patřilo vyjádření o tom, že tento návrh představuje nesystémový zásah do financování tzv. neziskového sektoru. Návrhu vláda dále vyčítala vnitřní rozpornost, pojmovou nejasnost a věcnou neurčitost. V neposlední řadě vláda upozorňovala na finanční dopady návrhu na příjmovou stranu veřejných rozpočtů a také na výdajovou stranu státního rozpočtu (výdaje spojené se zavedením a výkonem potřebné administrativy)²⁶. Negativní stanovisko vlády také předznamenalo další osud tohoto návrhu, který byl projednáván na 46. schůzi Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky dne 5. února 2002, neboť tento návrh byl zamítnut již v prvním čtení.

Avšak v zahraničí je tento systém používán. Nejbližším příkladem je aplikace daňových asignací v přímých daních ve Slovenské republice²⁷. Poplatník daně z příjmů (fyzická i právnická osoba) má podle slovenského zákona o daních z příjmů právo prohlásit, aby se podíl zaplacené daně do výše 2 % poukázal jím určené právnické osobě – příjemci. Tímto způsobem lze „obdarovat“ zákonem vyjmenované organizace (Slovenský Červený kříž, Fond rozvoja odborného vzdelávania a prípravy, Protidrogový fond) a právnické osoby se zákonem určenou právní formou (např. nadace, subjekty výzkumu a vývoje, účelová zařízení církví a náboženských společností, atd.), které jsou zapsány v centrálním registru příjemců vedeném Notářskou komorou Slovenskej republiky. Zákon také stanoví účel, který lze u příjemců tímto způsobem financovat

---

²⁵ Poslanecký návrh zákona o určení části výnosů daně z příjmu fyzických osob pro dobročinné účely (zákon o asignacích), podaný skupinou poslanců ve III. volebním období v roce 2001 jako sněmovní tisk č. 1194, dostupný na <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=3&CT=1194&CT1=0>, nahlédnuto 1. března 2012.

²⁶ Stanovisko vlády k návrhu zákona o určení části výnosů daně z příjmu fyzických osob pro dobročinné účely (zákon o asignacích), sněmovní tisk č. 1194, dostupný na <http://www.psp.cz/eknih/1998ps/tisky/t119401.htm>, nahlédnuto 1. března 2012.

²⁷ Použití podílu zaplacené daně na zvláštní účely je ve Slovenské republice upraveno v § 50 zákona č. 595/2003 Z. z., o dani z příjmov, ve znění pozdějších předpisů.

(např. ochrana a podpora zdraví, zachování kulturních hodnot, podpora vzdělávání, věda a výzkum, atd.). Důležitým aspektem pro fungování tohoto systému je i sledování plnění podmínek se zavedením sankčního opatření pro příjemce, podle kterého je příjemce povinen v zákonem stanovené lhůtě asignovanou daň vrátit správci daně v případě, kdy nesplní podmínky pro její přijetí (nepoužije získané finanční prostředky k zákonem stanovenému účelu ve stanovené lhůtě nebo tyto prostředky použije na jiné než zákonem vymezené účely).

Z hlediska participace daňových subjektů lze tento nástroj obecně označit za velmi pozitivní, neboť daňový subjekt může sám podle svých preferencí podpořit určitou zákonem vymezenou právnickou osobu a její činnost. Sám tak vstupuje do procesu správy a přerozdělování výnosu daně, čímž se zvyšuje jeho motivace k plnění daňových povinností. Nevýhodou pak může být omezený počet subjektů, kterým lze takto daň asignovat. Z hlediska správy daní (myšleno z pozice správce daně – finančního úřadu) přináší asignace komplikace, neboť musí sledovat preference daňových subjektů a také řádné splnění podmínek pro jejich poskytnutí.

Obecně lze projev altruismu prostřednictvím daňových asignací považovat za pozitivní nástroj k posílení občanské participace nejen z pohledu samotné správy daní, ale také z pohledu nutnosti podpory subjektů, které se zabývají činností ve zpravidla neziskovém sektoru. Tento alternativní způsob financování je z hlediska snížení nároku na centrální rozpočet vhodným doplňkem. Nelze totiž zcela opomíjet přetrvávající vazbu na centrální rozpočet, a to zejména vzhledem k omezeným možnostem daň asignovat co do výše a také vzhledem k nepředvídatelné vůli daňových subjektů daň asignovat.

Z hlediska daňové teorie jsou však daňové asignace označovány za „nečistý způsob“ přerozdělování peněz s poukazem na porušení principu neekvivalence a nenávratnosti. Za tímto účelem jsou daňové asignace doporučovány jako pouze doplňková metoda přerozdělovacího procesu. Panují také obavy ze zneužití daňových asignací z perspektivy příjemců, přičemž za „bezpečné“ jsou označovány daňové asignace ve prospěch církví (Boukal, Novotný, Vávrová 2007: 651).

Vedle neziskových organizací je velmi častým příjemcem asignované části daňového výnosu právě církev. Využití daňových asignací jako nástroje doplňkového nebo vedlejšího financování církví J. R. Tretera s odkazem na čtyřicetiletou násilnou ateizaci České republiky, resp. Československa považuje za morálně odůvodnitelný

nástroj financování církví. Pokouší se také se stejným argumentem o odhad dostatečného procenta asigované daně, a to vymezením ke zkušenostem ze zemí, kde se církevní asignace uplatňují (0,8 % v Itálii, cca 0,6 % ve Španělsku, 1 % v Maďarsku). Tuto svou úvahu však opouští nedokončenou a o formulování výsledného „vhodného“ návrhu pro Českou republiku se nakonec nepokouší (Tretera 2002: 130-131). Je však nutné dodat, že se v České republice aktuálně (tj. v roce 2012) vede na parlamentní úrovni debata o majetkovém vyrovnání s církvemi. Navrácením majetku církvím bude nepochybně vytvořen výrazný zdroj pro financování církví prostřednictvím nakládání s předaným majetkem. Argument ve prospěch daňových asignací jako doplňkového zdroje financování církví se tak výrazně oslabuje. Do jisté míry opačný názor vůči názoru J. R. Tretery na aplikaci daňových asignací ve prospěch církví zastává v konkrétním případě Španělska I. C. Ibán, který mechanismus asignace daně označil za příliš „vyumělkovaný“ a bez praktického dopadu, neboť nepřináší církvím významný dodatečný příjem (Ibán 2002: 122).

Pro úplnost je třeba dodat, že v České republice je možné podporovat výše uvedený neziskový sektor prostřednictvím daňového nástroje, kterým je nezdanitelná část základu daně ve výši darů zákonem²⁸ vyjmenovaným osobám na zákonem vyjmenované účely. Děje se tak nikoliv cestou asignace zaplacené daně, ale snížením základu daně, čímž se výrazně snižuje atraktivnost pro poskytovatele darů z hlediska daňového. Výrazným deficitem českého systému podpory neziskového sektoru je chybějící nástroj pro kontrolu splnění jedné ze základních podmínek, tj. skutečného použití příjemcem získaných finančních prostředků ke stanovenému účelu.

Zároveň však nejsou v daňovém systému České republiky ukládány daně se speciálním určením, jako např. církevní daně.

---

²⁸ Uplatnění darů jako položky snižující základ daně je v České republice upraveno v § 15 odst. 1 a v § 20 odst. 8 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

6 EMPIRICKÉ ŠETŘENÍ K OPTIMALIZACI DAŇOVÉ SPRÁVY VE VZTAHU K OBECNÍM ROZPOČTŮM

První rovinou optimalizace daňové správy je optimalizace ve vztahu k obecním rozpočtům, tj. s akcentací principu subsidiarity. Na pozadí problematiky financování obecních rozpočtů lze vycházet z přetrvávající diskuse o vazbách mezi velikostí obcí a jejich podílem na výnosu sdílených daní. Na jedné straně totiž může, a to v návaznosti na stávající systém přerozdělování celostátního výnosu sdílených daní, přicházet v úvahu motivace k setrvání ve statutu samostatné obce (postupnými úpravami modelu výpočtu přerozdělení daňového výnosu je dosahováno zvýšeného podílu na výnosu sdílených daní u malých obcí), na druhé straně ze stejného důvodu mohou být vyvolány úvahy o slučování obcí (i přes postupné úpravy výpočtu podílu na výnosu sdílených daní i nadále přetrvává výrazný rozdíl mezi podílem na výnosu sdílených daní v přepočtu na 1 obyvatele ve prospěch velkých měst).

Současný systém rozpočtového určení daní je do jisté míry spatřován jako nedostatečný vzhledem k povinnostem obcí financovat úkoly spojené jednak s přenesenou působností a jednak v souvislosti se samostatnou působností.

Objektem šetření jsou obce, resp. jejich zástupci.

6.1 CHARAKTERISTIKA PŘEDMĚTU DOTAZOVÁNÍ

Za účelem zjištění preferencí reprezentace sledovaných objektů byly vedeny řízené rozhovory s nízkou mírou standardizace. Rozhovory byly vedeny v rámci tří okruhů otázek dle záznamového archu (viz příloha č. 1).

Prvním okruhem otázek byly otázky spojené se stávající situací příjmové strany rozpočtu obcí. Primární otázkou byla důležitost podílu na celostátním výnosu sdílených daní pro rozpočet obce. Dále byly pokládány otázky na další zdroje příjmové strany rozpočtu obcí. V rámci otázky finančních zdrojů byla problematika zasazena do kontextu spolupráce s ostatními obcemi při získávání těchto zdrojů pro financování společných zejména investičních projektů.

Druhý a stěžejní okruh otázek směřoval k problematice motivů pro případné slučování obcí na pozadí motivace získání většího podílu na celostátním výnosu sdílených daní. V rámci tohoto tématu byly vedeny otázky týkající se předpokladů obce obstát v samostatnosti. Sledovány byly zejména argumenty pro a proti zachování samostatnosti obce. Následně byla navozena situace hypoteticky vynuceného sloučení,

přičemž dílčím problémem k řešení byly argumenty s kým takové sloučení uskutečnit (s regionálním centrem, či s okolními obcemi) a dále také hledání argumentů svědčících pro a proti vybranému modelu sloučení.

Poslední okruh otázek směřoval k aktuálnímu dění v obci a také k otázkám budoucnosti obcí z hlediska rozvoje obcí, a to nejen s ohledem na další vývoj přerozdělování celostátního výnosu sdílených daní.

Vzhledem k počtu obcí v České republice, který naznačuje výraznou snahu obcí obhájit svou samostatnost, lze očekávat, že vidina zvýšení finančních zdrojů za cenu ztráty samostatnosti, nebude ve sledovaných obcích akceptována. Toto očekávání lze podpořit i aktuálním trendem zvyšování podílu na celostátním výnosu sdílených daních u malých obcí na úkor velkých měst. Vzhledem k různorodým podmínkám, ve kterých se jednotlivé obce nacházejí, a to zejména v regionech se strukturálními problémy, však nelze zcela vyloučit opačné tendence směřující k úvahám o slučování.

6.2 CHARAKTERISTIKA SLEDOVANÝCH OBJEKTŮ

V červenci a srpnu 2009 (formou pilotního šetření), v listopadu 2010, v lednu a srpnu 2011 a v únoru a březnu 2012 proběhla empirická šetření ve vybraných mikroregionech Karlovarského kraje, Pardubického kraje, Středočeského kraje a Ústeckého kraje. K šetření bylo vybráno 13 malých obcí (3 – 4 z každého kraje). Velikost obcí (měřeno podle počtu obyvatel) byla v rozpětí od nejmenší obce s počtem obyvatel 158, po největší obec s počtem obyvatel 471²⁹ (mapa umístění sledovaných objektů je v příloze č. 2). Pro vybrané obce (v jednotlivých krajích) je společné to, že spolu vzájemně katastrálně sousedí a zároveň jsou soustředěny v relativně malé vzdálenosti od regionálního centra. Účelem tohoto výběru byl předpoklad potenciálně uvažovat o sloučení mezi sebou navzájem nebo o přisloučení k regionálnímu centru. Tento předpoklad byl v rámci empirického šetření naplněn v tom směru, že v žádné ze sledovaných obcí nebylo téma úvah o slučování přijato s překvapením. Z provedeného šetření v některých obcích vyplynulo, že úvahy o případném slučování nabývají reálné podoby.

---

²⁹ Statistické údaje v této části byly čerpány z Územně analytických podkladů 1 ve vybraných obcích a vybraných statistických údajů za obec, které byly zveřejněny na stránkách Českého statistického úřadu www.czso.cz, nahlédnuto 2. března 2012.

Šetření se zúčastnilo celkem 16 zastupitelů obecních samospráv (11 starostů, 1 místostarosta a 5 členů zastupitelstev) a 1 pracovník obecního úřadu, se kterými byly prováděny hloubkové rozhovory v délce 60 – 120 minut.

V následující analýze bude zachována anonymita obcí, jejichž další charakteristiky budou popisovány v relacích podobností a odlišností.

Všech 13 sledovaných obcí mělo následující základní podobné charakteristiky:

- velikost všech obcí (měřeno počtem obyvatel) nepřesahuje 500 obyvatel,
- demografická struktura je charakteristická zhruba polovičním podílem mužů a žen, podíl obyvatel ve věku 0-14 let na celkovém počtu obyvatel se pohybuje mezi 12,3 % až 20,3 %; podíl obyvatel ve věku 65 let a více na celkovém počtu obyvatel pak již vykazuje významné rozdíly v jednotlivých obcích, kdy se tento parametr pohybuje v rozmezí od 6,4 % do 20 %,
- průměrný věk se ve sledovaných obcích pohybuje mezi 34,6 let až 42,8 let,
- obce mají zkušenost se spoluprací s ostatními obcemi při řešení jednotlivých projektů na zlepšení infrastruktury nebo v oblasti kulturního vyžití jejich obyvatel.

Obce se výrazně lišily z hlediska katastrální rozlohy a využití půdy:

- obec s nejmenší výměrou pozemku má 382 ha, obec s největší výměrou pozemku má 4 534 ha pozemku,
- zemědělská půda zaujímá od 11,08 % do 89,43 % celkové výměry pozemku,
- lesy zaujímají od 1,57 % do 79,56 % celkové výměry pozemku,
- vodní plochy zaujímají od 0 % do 8,64 % celkové výměry pozemku,
- zastavěná plocha zaujímá od 0,44 % do 1,71 % celkové výměry pozemku.

Značné rozdíly mezi obcemi panují i v ukazatelích hospodářské činnosti:

- podíl hospodářských subjektů v místě na obyvatele je v rozpětí od 0,18/1 obyvatele do 0,39/1 obyvatele,
- u obcí s větším podílem hospodářských subjektů na obyvatele (0,30 – 0,39/1 obyvatele) je až na jednu výjimku nižší podíl subjektů podnikajících v zemědělství, lesnictví a rybolovu (6,67 % - 11,54 %); výjimku tvoří obec z této skupiny s podílem 30,97 %, tato obec naopak disponuje nižším podílem subjektů podnikajících v průmyslu (4,42 %), přičemž zbývající obce z této skupiny mají podíl těchto subjektů 8,06 % - 15,33 %,
- u obcí s nižším podílem hospodářských subjektů na obyvatele (0,18 – 0,24/1 obyvatele) se tři obce vymykají v podílu subjektů podnikajících v zemědělství,

lesnictví a rybolovu s podílem 2,67 %, 7 % a 9,24 % oproti ostatním obcím, kde se podíl pohybuje od 14,81 % do 19,74 %; pouze jedna z uvedených dvou obcí s nižším podílem hospodářských subjektů v zemědělství dosahuje vyššího podílu hospodářských subjektů podnikajících v průmyslu, a to 32,56 % (u ostatních obcí z této skupiny je podíl od 3,95 % do 19,27 %, výjimku tvoří jedna obec s vyšším podílem ve výši 25,4 %),

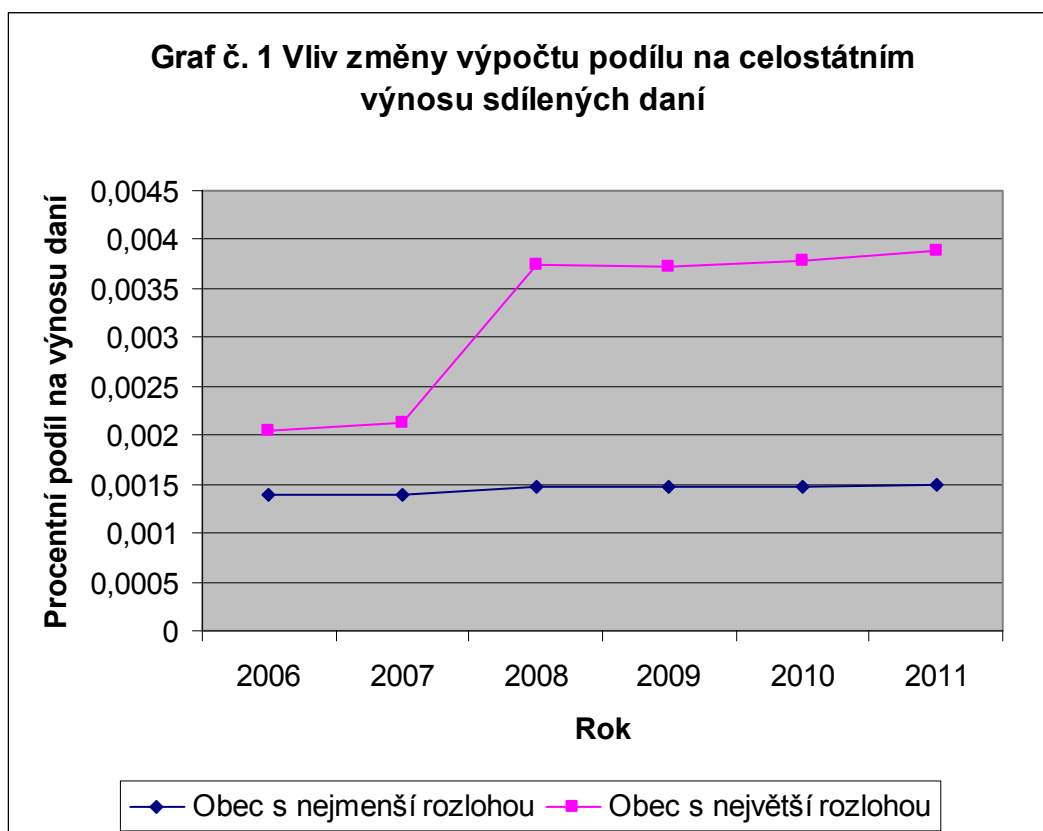
- u všech sledovaných obcí počet podnikatelských subjektů v oboru obchod, prodej a opravy motorových vozidel a spotřebního zboží a pohostinství dosahuje podílu mezi 20,37 % a 32,67 %, s výjimkou dvou obcí, kde podíl těchto subjektů dosahuje 42,11 % a 54,62 % (obě obce se naopak řadí mezi obce s nejmenším podílem zemědělských podnikatelských subjektů),
- z hlediska míry nezaměstnanosti vlivem rozdílných podmínek v jednotlivých regionech, ve kterých se obce nacházejí, lze sledovat také významné rozdíly, kdy míra nezaměstnanosti dosahuje od 10,6 % do 47,3 %.

Z hlediska sledované problematiky jsou nejdůležitějším parametrem počet obyvatel a katastrální výměra pozemku sledovaných obcí:

- jak již bylo uvedeno, má obec s nejmenším počtem obyvatel celkem 158 obyvatel a obec s největším počtem obyvatel celkem 471 obyvatel, tj. téměř trojnásobně vyšší počet obyvatel,
- ještě větší rozdíly mezi obcemi lze vysledovat z celkové katastrální výměry pozemku jednotlivých obcí, přičemž obec s nejmenší výměrou má 382 ha a obec s největší výměrou má 4 534 ha, tj. téměř dvanáctinásobně větší rozloha oproti prvně zmiňované obci,
- celkem 6 obcí má rozlohu do 1 tis. ha, 4 obce do 2 tis. ha, 1 obec do 3 tis. ha, 1 obec do 4 tis. ha a 1 obec do 5 tis. ha.

Přidáním váhy rozlohy se výrazným způsobem změnil podíl na celostátním výnosu sdílených daní zejména u obcí s větší rozlohou.

Následující graf č. 1 znázorňuje změnu podílu na sdílených daních ve dvou ze sledovaných obcí, a to v obci s nejmenší rozlohou a v obci s největší rozlohou.

Zdroj: Vyhlášky č. 426/2006 Sb., č. 232/2007 Sb., č. 316/2008 Sb., č. 276/2009, č. 245/2010 Sb. a č. 259/2011 Sb.

Z grafu vyplývá výrazně progresivní účinek změny způsobu výpočtu podílu provedený od roku 2008. Rozloha obce se tak stala zásadním parametrem právě v těch obcích, které zauímají výrazně větší rozlohu. Navýšením podílu na celostátním výnosu sdílených daní je tak těmto obcím umožněno lépe finančně pokrýt náklady související právě s rozsáhlým územím obce. Další změny výše podílu jsou způsobeny již užívaným parametrem, tj. počtem obyvatel, kdy v závislosti na migraci a demografickém vývoji obyvatelstva může docházet k mírným výkyvům. Výrazněji tak může do výše procentního podílu na výnosu daní zasáhnout např. investiční rozvoj obce, kdy dochází k poměrně razantnímu zvýšení počtu obyvatel vlivem nové bytové výstavby, zejména v okolí velkých měst. Ve sledovaných obcích však žádný takový jev ve vymezeném období zjištěn nebyl.

V následující tabulce č. 1 je uveden přehled procentního navýšení podílu na výnosu sdílených daní u všech sledovaných obcí (řazeno vzestupně podle rozlohy jednotlivých obcí po změně metody výpočtu).

Tabulka č. 1 – Procentní navýšení podílu na výnosu sdílených daní 2007/2008

Obec 1 – 13	Procentní navýšení
1	0,000066
2	0,00018
3	0,000081
4	0,000106
5	0,000098
6	0,000309
7	0,000418
8	0,000416
9	0,000484
10	0,000534
11	0,002619
12	0,001575
13	0,001613

Zdroj: Vyhlášky č. 426/2006 Sb., č. 232/2007 Sb., č. 316/2008 Sb., č. 276/2009, č. 245/2010 Sb. a č. 259/2011 Sb., vlastní výpočty.

Procentuální nárůst u jednotlivých obcí potvrzuje pozitivní dopady změny způsobu výpočtu podílu jednotlivých obcí na výnosu sdílených daní. S velikostí rozlohy vzrůstá i uvedený podíl na výnosu sdílených daní. Vzhledem k tomu, že do propočtu byly zakomponovány i další parametry, liší se procentní navýšení u jednotlivých obcí.

Vzhledem ke sledované problematice je také nutné poznamenat, že jedna z vybraných obcí není součástí žádného svazku obcí a rovněž nemá navázané žádné užší vazby v podobě spolupráce s ostatními obcemi v jejím okolí. Ostatní obce vedle zapojení do formalizovaných svazků obcí rovněž vytvářejí účelová sdružení pro realizaci investičních projektů nebo spolupracují i v jiných oblastech, např. v oblasti kulturního vyžití obyvatel. Aktivita obcí při snaze navázat spolupráci s ostatními obcemi může být významným faktorem při dalších úvahách o případném slučování obcí nebo naopak proti takovému slučování.

6.3 VÝSLEDKY EMPIRICKÉHO ŠETŘENÍ (KVALITATIVNÍ PŘÍSTUP)

Podíl na sdílených daních je pro všechny sledované obce naprosto zásadním zdrojem příjmové strany rozpočtu (podíl na celkových příjmech byl uváděn v rozmezí od 68 % až do 90 %). Mezi dalšími zdroji příjmů byly uváděny dotace z rozpočtu kraje, dotace z programů Ministerstva zemědělství ČR a ze zdrojů v programech Evropské unie. Dalšími zdroji byly příjmy z prodeje (zejména pozemků a dřevní hmoty) nebo pronájmu obecního majetku. Ve dvou obcích byly jako zdroj příjmů výslovně zmíněny přijaté dary, přičemž v jedné z těchto obcí to byly dary ze sbírek pořádaných ve

Spolkové republiky Německo v souvislosti s dřívějším osídlením obce občany německé národnosti.

Změna způsobu výpočtu podílu jednotlivých obcí na celostátním výnosu sdílených daní byla pozitivně vnímána hlavně v obcích s větší rozlohou, a to právě díky zakomponování váhy rozlohy do uvedeného výpočtu. Avšak ani tato změna nebyla v obcích vnímána jako motivace pro slučování.

Všichni respondenti v jednotlivých obcích tedy zvolili zachování samostatnosti obce, neboť možnost dosažení vyššího podílu na sdílených daních nebyla dostatečným motivem.

Nejčastějšími argumenty pro zachování samostatnosti byly následující:

- samostatnost při rozhodování o obecních záležitostech,
- možnost pružného jednání při řešení aktuálních místních problémů, a to díky osobním kontaktům,
- neanonymita takového jednání umožňující transparentnost, orientaci a vzájemnou kontrolu,
- jen takové jednání (vlastní rozhodování, flexibilní reakce na místní problémy, neanonymní jednání) posiluje důvěru, kooperativnost atp., tj. místní sociální kapitál.

Na otázku, zda by případné sloučení přinášelo pro obec výhody, byly nejčastější odpovědi následující:

- možnost dosažení dalších zdrojů příjmů, ať už na podílu ze sdílených daní, či díky sdružení majetku za účelem získání vyšší hodnoty pro ručení za úvěr,
- odbourání administrativy (v případě jedné obce však nárůst administrativy spojený s rozšiřováním služeb občanům, např. projekt check-point, nebyl vnímán negativně, ale jako důsledek přiblížení služeb občanům).

V případě argumentu možnosti získání dalších finančních zdrojů však byl zároveň často zmiňován argument, že takto získané finanční prostředky by patrně nebyly proinvestovány do obce respondentů a tudíž by mohl být tento argument ve svém důsledku pro obec negativní.

Další dotazy byly směřovány k úvahám, s jakou, popř. s jakými obcemi by v případě nutnosti respondenti volili sloučení. Na výběr byly v zásadě dva modely sloučení, a to jednak s regionálním centrem a dále s okolními obcemi. V této části byly výsledovány

nejčastější rozdíly v odpovědích jednotlivých respondentů, které lze shrnout následovně:

a) Sloučení s regionálním centrem

- tato varianta byla volena méně často,
- v jedné obci byla v kontextu sloučení s regionálním centrem rozvinuta myšlenka, podle které by bylo možné vytvořit při předpokládaném zastoupení přisloučených obcí ve vedení regionálního centra určité vazby na zástupce ostatních přisloučených obcí a získat tak větší vliv, v jehož důsledku by přisloučené obce nebyly postaveny na okraj zájmu regionálního centra,
- rovněž byla tato varianta v případě jedné obce volena ze zcela pragmatických důvodů, a to praktické nemožnosti dohody mezi okolními obcemi v případě sloučení, přičemž tento argument souvisí s problémem určení „vůdčí“ obce, tj. rivalitou mezi potenciálními partnery pro sloučení v případě volby sloučení s okolními obcemi,
- dalšími faktory pro sloučení s regionálním centrem byly faktory související s umístěním obce, tj. faktory dopravní obslužnosti obce, apod.,
- v neposlední řadě byla tato varianta volena z důvodu lepšího personálního a kvalifikačního vybavení pro usnadnění administrativy.

b) Sloučení s okolními obcemi

- pokud byla volena tato varianta, pak nejčastěji s obcemi, se kterými již existuje konkrétní zkušenost při spolupráci na investičních projektech,
- v některých případech byla volena obec, která bezprostředně nesousedí s vybranou obcí, ale je vnímána jako perspektivní obec z pohledu dalšího rozvoje (tato obec však nemá charakter regionálního centra),
- v jiném případě byly voleny pro sloučení jiné obce, a to z důvodu dopravní dostupnosti, občanské vybavenosti nebo z důvodu přírodních podmínek, které znemožňují praktické sloučení se sousední obcí,
- sloučení s regionálním centrem bylo v jednom z vybraných regionů odmítáno s konkrétním poukazem na existující reálný příklad (v blízké obci, která se v 90. letech 20. století přisloučila k regionálnímu centru, neprobíhá žádný rozvoj, ačkoliv je např. situována na hlavní dopravní síti, naopak bylo poukazováno na jiný příklad obce, která se osamostatnila a rozvíjí se),
- sloučení s okolními obcemi bylo také argumentováno získáním lepší vyjednávací pozice vůči regionálnímu centru a také vůči kraji.

V jednom případě respondent nenalezl žádné argumenty ani pro sloučení s regionálním centrem, ani s okolními obcemi. Jednoznačně bylo trváno na samostatnosti obce.

V návaznosti na otázky o případném slučování obcí byly pokládány otázky související s budoucností samostatnosti obce, a to z pohledu úvah o ekonomických, sociálních a kulturních dispozicích k udržení vlastní identity. I v této části byly zjištěny značné rozdíly v odpovědích respondentů, které souvisejí s geografickým umístěním sledovaných obcí. Poznatky z této části rozhovoru lze shrnout následovně:

- v obcích s pozitivním demografickým vývoje je i posilována snaha o rozvoj obce,
- rovněž v těchto obcích byla identifikována aktivita obce, občanských sdružení nebo občanů samotných při rozvoji obce, zejména v oblasti podmínek života v obci (v jedné z obcí byl důležitým impulsem k občanské aktivitě krizový moment povodní, které způsobily vážné škody v obci, a to jak na obecním, tak i na soukromém majetku),
- v obcích, které se nacházejí v regionech se strukturálními problémy, rozvoj příliš očekávan není; v těchto obcích zřetelná spíše snaha o udržení vlastní autonomie, tj. udržení svébytnosti a základních podmínek kvality místního života,
- současná výše obecního rozpočtu (zůstane-li v obdobné proporcii) dovoluje při dobrém hospodaření tyto základní podmínky splnit,
- při tomto uvědomění si reality nebylo ve většině případů pochybováno o obhájení samostatnosti v budoucnu (pokud nedojde k legislativnímu nátlaku na slučování); v případě úvah o negativní budoucnosti obce souvisela obava zejména s klesajícím počtem obyvatel obce z důvodu vzrůstající nezaměstnanosti v regionu,
- zvláštní situace byla sledována v jednom z regionu, ve kterém to, co určuje lokální identitu ve třech případech obcí tohoto regionu, je specifické kulturní dědictví, které sdílí většina místních obyvatel napříč generacemi³⁰ (v případě další obce tohoto regionu se toto kulturní dědictví nepodařilo uchovat a nebyla uvedena jiná specifická opora lokální identity),

---

³⁰ Jde o zachování jistého regionálního obyčeje, spojeného se specifickým obřadem udržovaného významně ve 3 sledovaných obcích. Ve spolupráci s regionální organizací památkové péče byla podána žádost o zapsání této tradice do seznamu UNESCO, které bylo v roce 2010 vyhověno.

- pokud zmíněné dědictví bude (tak jako dnes) udržováno, propagováno a rozvíjeno, lze očekávat i jistý ekonomický přínos (dotace z Ministerstva kultury, z evropských fondů),
- s tímto dědictvím musí být citlivě zacházeno, zdůrazněn byl jak ekonomický rozměr, tj. nepropadnout komercializaci, tak sociální rozměr, tj. umět spolupracovat mezi obcemi při šíření této tradice.

6.4 DÍLČÍ ZÁVĚRY EMPIRICKÉHO ŠETŘENÍ (KVALITATIVNÍ PŘÍSTUP)

Kvalita života, důležitá oblast v jakkoli velkých či malých sídlech je dnes stále více vyzdvihována. Je-li aplikován tento požadavek na malé venkovské obce (do 500 obyvatel), obsahuje jeho uplatnění více protichůdných tendencí, z nichž byla pozornost věnována jen některým.

Jedním z důležitých aspektů kvality života je participace občanů na veřejném životě. Ta je významně propojena s lokální identitou, jejíž vědomí je vázáno na samostatnost obce. Jiným důležitým aspektem kvality života je zabezpečení standardní úrovně technické infrastruktury a občanské vybavenosti v místě bydliště, což předpokládá schopnost financování dlouhodobých investic. Je známo, že neschopnost v daném ohledu patří k největším problémům malých venkovských obcí.

Zvláště v malých venkovských obcích může tedy vyvolávat neschopnost financování dlouhodobých investic úvahy o slučování, neboť v jejich rozpočtu tvoří (nezřídka) více než 80 % podíl na sdílených daních a ten je významně vázán na počet obyvatel obce a rozlohu obce (s počtem obyvatel obce se podíl výnosu ze sdílených daní zvyšuje, stejně tak jako v souvislosti s rozlohou obce).

Empirické šetření provedené ve vybraných 13 obcích 4 vybraných regionů si v intencích weberovských ideál-typických modelů hodnotově racionálního (směřujícího k udržení samostatnosti) a účelově racionálního (kalkulujícího se slučováním) jednání kladlo za cíl zjistit, volbu kterého z uvedených typů jednání upřednostňuje reprezentace malých venkovských obcí (konceptualizaci viz v oddílu 5.1, na str. 37). Toto empirické šetření přineslo následující shrnující poznatek. Volba hodnotově racionálního uvažování výrazně převládá, je nesena nepodmíněností a trvalostí hodnoty obecní identity. Když rozhovory mířily do minulosti, nebyl příklon k tomuto typu uvažování zřetelně odlišitelný od tzv. tradičního modelu uvažování a jednání. Avšak úvahy o perspektivě obce, konkrétně v jejích ekonomických, sociálních a kulturních dispozicích pro udržení samostatnosti vždy obsahovaly promyšlené argumenty. Zjištěnou typovou strategií je –

nepomýšlet na zřetelnější rozvoj, ale na dosahování a udržování průměrného standardu kvality života v obci s vlastní samostatností, což je při rozumném hospodaření se svěřenými prostředky (zůstanou-li na úrovni, jak je určeno v dnešních podmínkách) možné. Udržování takového stavu je preferováno před případným zřetelnějším rozvojem, pokud by byl doprovázen ztrátou samostatnosti. O rozvoji při ztrátě samostatnosti je ostatně pochybováno, a to tak, že rozvoj by se pravděpodobně odehrával v jiném sídle sloučené obce, než v původně samostatné obci. V podtextu předdeslaného uvažování byla přítomná nedůvěra v meziobecní spolupráci takového partnerského typu, aby z ní vytěžila každá spolupracující strana.

Z naznačených modelů řešení otázky financování obecních rozpočtů se jako řešení z hlediska optimalizace daňové správy i s odkazem na výsledky empirického šetření jeví fiskální decentralizace s aplikací systému místních daní. Pozitiva tohoto řešení lze především shledat v možnosti obcí účinně spravovat takové místní daně (v současné době např. u daně z nemovitostí obec prakticky nemá možnost kontrolovat správnost výše vybrané daně, neboť orgány daňové správy v souladu se zákonem zakotvenou zásadou mlčenlivosti nesmí údaje o výši daně jednotlivých poplatníků sdělovat, a to s výjimkou situací, které daňový řád výslovně upravuje; nutno dodat, že žádost obce o informace o konkrétních údajích o plnění povinnosti k dani z nemovitostí takovou situací není). Možnost získání dodatečného zdroje příjmové strany rozpočtu obcí pak také povede k rozpočtové odpovědnosti obcí, neboť daleko větší důraz bude kladen na efektivitu výběru místních daní. Jako negativa lze uvést zejména administrativní náročnost, kterou s sebou správa místních daní nepochybně ponese. Administrativní náročnost byla také často zmiňována respondenty empirického šetření v souvislosti s plněním dalších úkolů obce, a to nejen v souvislosti s daňovými příjmy. Na druhou stranu je však s rozvojem informačních technologií nezanedbatelný trend, který směřuje právě ke zvyšování efektivity správy daní obecně, tj. s předpokladem aplikace i pro místní daně. Posledním významným argumentem, který byl v této souvislosti vznesen v rámci empirického šetření, je argument oslabené autority obcí při důsledném vymáhání potenciálních místních daní, a to zejména v malých obcích, kde díky osobním vazbám mezi obyvateli obce může být vymáhání daňových povinností problematické.

Pro naplnění těchto úvah je tedy nutné hledat takový model místních daní, který bude plnit úlohu z hlediska posílení principu subsidiarity, avšak v úrovni, aby nebyla ohrožena jeho efektivita. Je tedy otázkou, zda je tento model aplikovatelný pro všechny

obce bez ohledu na jejich velikost, či je nutné hledat takovou úroveň správy místních daní, která by co nejvíce eliminovala rizika spojená se schopností obcí místní daně stanovit a také spravovat, tj. vybírat a vymáhat.

7 EMPIRICKÉ ŠETŘENÍ K OPTIMALIZACI DAŇOVÉ SPRÁVY VE VZTAHU K DAŇOVÝM SUBJEKTŮM

Druhou sledovanou rovinou optimalizace daňové správy je optimalizace ve vztahu k daňovým subjektům, tj. s akcentací principu participace. V rámci této roviny zkoumání daného problému je vycházeno ze stávajícího stavu, kdy daňový subjekt nemá žádnou možnost ovlivnit další osud jím placené daně. V daném případě přicházejí v úvahu pouze daně přímé, tj. daň z příjmů fyzických osob. Daň z příjmů právnických osob v tomto případě stojí stranou zájmu, neboť z pohledu sledované problematiky lze právnickou osobu vnímat spíše jako prostředek k dosahování příjmů fyzických osob, protože ve svém důsledku prakticky za každou právnickou osobou stojí osoby fyzické.

7.1 PŘÍPRAVNÁ FÁZE ŠETŘENÍ

Za účelem zjištění zájmu o danou problematiku a také za účelem zjištění preferencí jednotlivých respondentů bylo provedeno kvantitativní empirické šetření. Základní výzkumné otázky pro tuto rovinu zkoumání daného problému lze formulovat následovně:

- Mají občané zájem participovat na přerozdělovacím procesu výnosu daně z příjmů fyzických osob?
- Jaké jsou charakteristiky občanů, kteří tento zájem projevují?
- Do jakých oblastí by tito občané směřovali svá rozhodnutí, kdyby mohli participovat na výše uvedeném přerozdělovacím procesu?

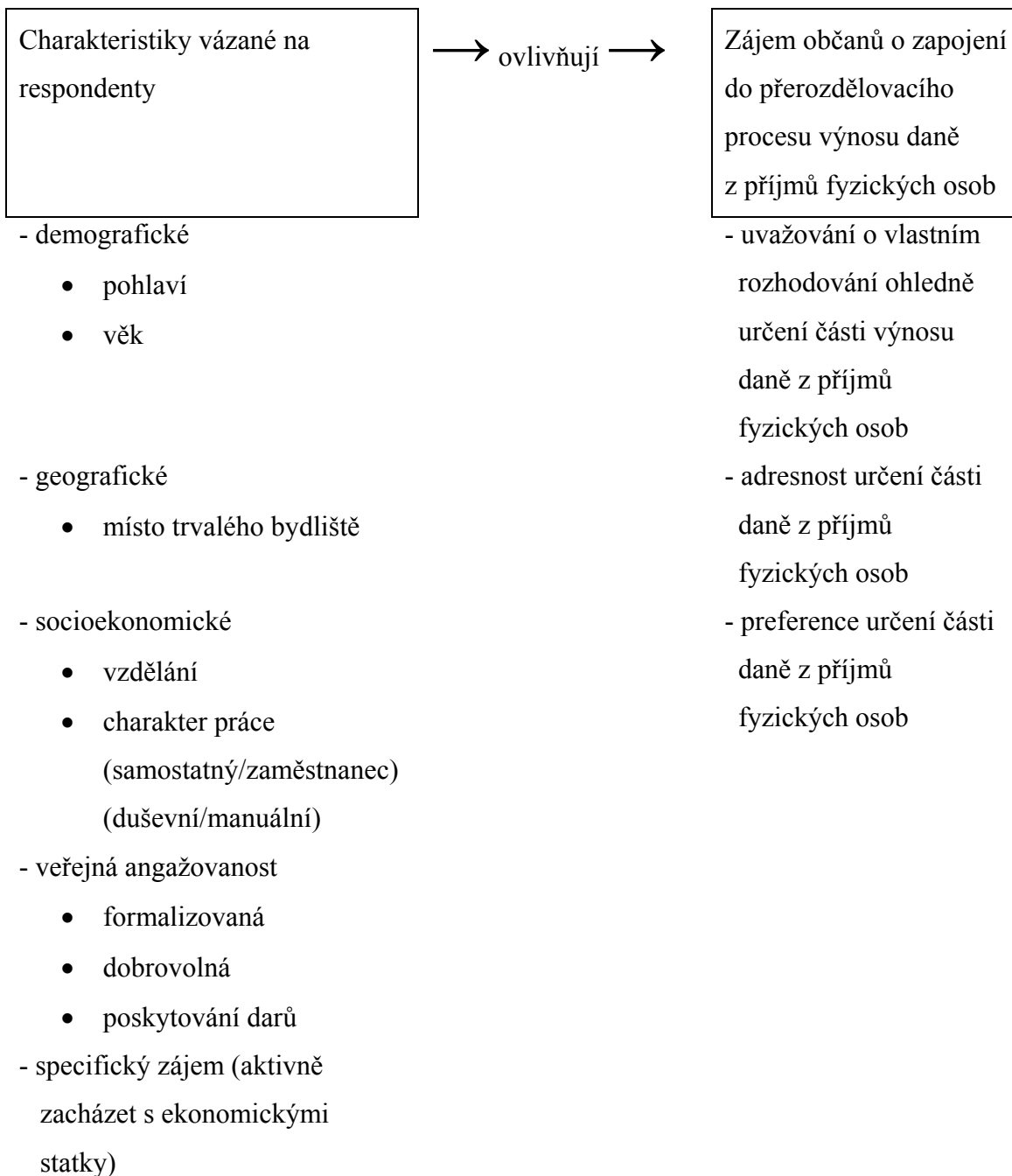
Vzhledem k těmto otázkám bylo dále uvažováno o empirickém modelování zkoumání daného problému. Základní hypotézy (reagující na výzkumné otázky) jsou:

- Zájem občanů o zapojení do přerozdělovacího procesu výnosu daně z příjmů fyzických osob je zřetelný u ekonomicky aktivního obyvatelstva, které většinu svého profesního života tráví v období po roce 1989 (mají status poplatníka daně z příjmů fyzických osob, dále jen „poplatníků“).
- Tento zájem je výraznější u těch poplatníků, kteří jsou samostatně výdělečně činní (případně tyto příjmy kombinují s příjmy ze závislé činnosti).
- Dále je tento zájem podpořen dvěma okolnostmi jejich života: a) zajímají se o činnosti, které vyjadřují možnost aktivně zacházet s ekonomickými statky, jež mohou (běžně) být součástí soukromého vlastnictví osob; b) vyjadřují svými jinými činnostmi participaci na veřejném životě.

- Naopak, tento zájem nesouvisí výrazně se základními demografickými znaky poplatníků (kromě výše uvedeného věkového rozpětí vzhledem k ekonomické aktivitě obyvatelstva), případně také s typem jejich místa bydliště co do velikostní kategorie.
- Tento zájem souvisí s celkovou výší příjmů poplatníků, avšak nepovažuji za relevantní šetřit tuto souvislost prostřednictvím dobrovolného dotazníkového šetření. Nepředpokládám, že by mohlo přinést reliabilní a validní data i v případě promyšlené a komplexně pojaté konstrukce příslušných indikátorů.
- Pokud se celková výše příjmů poplatníků odráží v jejich vzdělání (resp. pokud výše vzdělání odráží celkovou výši příjmů poplatníků), lze předpokládat souvislost i mezi vzděláním a zájmem poplatníků o zapojení do přerozdělovacího procesu výnosu daně z příjmů fyzických osob. Ovšem lze předpokládat, že toto zprostředkování nelze „očistit“ o další možné vlivy vstupující do vztahu mezi vzděláním a příslušným zájmem.
- Lze předpokládat, že nejčastějším cílem, kam by měla směřovat část daně z příjmů fyzických osob poplatníků, budou organizace zabývající se sociální pomocí, a to v souvislosti s obecným zájmem o podporu znevýhodněných občanů. Rovněž lze očekávat zacílení přikázané daně organizacím zájmovým, kulturním a sportovním, a to v souvislosti s uspokojováním potřeb volnočasových aktivit občanů. Vzhledem k aktuálnímu vývoji nelze očekávat podporu církví (z důvodu připravovaného finančního vyrovnání s církvemi) nebo politických stran (v souvislosti s aktuálně prosazovanou politikou vládních politických stran).

Na základě položených výzkumných otázek a k nim formulovaných hypotéz (které mají konkrétnější podobu než obecná hypotéza, ale nedosahují konkrétnosti jednoduchých pracovních hypotéz) byl dále empiricky rozpracován předmět (výzkumný problém) a objekt (výběrový soubor) sledování (upraveno dle Disman 1993; Hudečková, Kučerová, Kříž 2001).

Výzkumný problém

Výběrový soubor

Záměrným výběrem se stanovenými kritérii byl zkonstruován soubor respondentů, kteří byli pomocí dotazovacího nástroje (viz příloha č. 3) osloveni v této věci. Základními kritérii záměrného výběru byly:

- velikostní kategorie obce bydliště respondenta,
- postavení respondenta z hlediska zaměstnání (tj. zda je respondent zaměstnancem či osobou samostatně výdělečně činnou),

- věk respondenta.

Vedlejšími kritérii záměrného výběru pak byly:

- pohlaví respondenta,
- nejvyšší dosažené vzdělání respondenta.

Zdůvodnění výběru těchto kritérií je dále uvedeno v popisu struktury sledovaného souboru (viz oddíl 7.2).

Technika sběru dat

Dotazník jako výzkumný nástroj byl zvolen po pečlivém uvážení možnosti standardizace otázek i odpovědí po pilotáži a předvýzkumu u 10 osob.

Sběr a zpracování dat

Sběr dat probíhal v období od července 2011 do ledna 2012. Pro zpracování dat byl využit statistický program pro sociální vědy SPSS (Statistical Package for Social Sciences). V rámci zpracování dat bylo provedeno třídění prvního stupně, třídění druhého stupně, test nezávislosti pomocí Pearsonova X^2 testu a test intenzity závislosti proměnných pomocí Pearsonova koeficientu kontingence. V textu práce jsou popisovány vztahy těch proměnných, u kterých provedeným testem nezávislosti bylo možné hypotézu o nezávislosti na 5 % hladině významnosti zamítnout. Vztahy proměnných, u kterých za stejných podmínek nebylo možné hypotézu o jejich nezávislosti zamítnout jsou uvedeny v přílohách této práce.

7.2 CHARAKTERISTIKA SLEDOVANÉHO SOUBORU

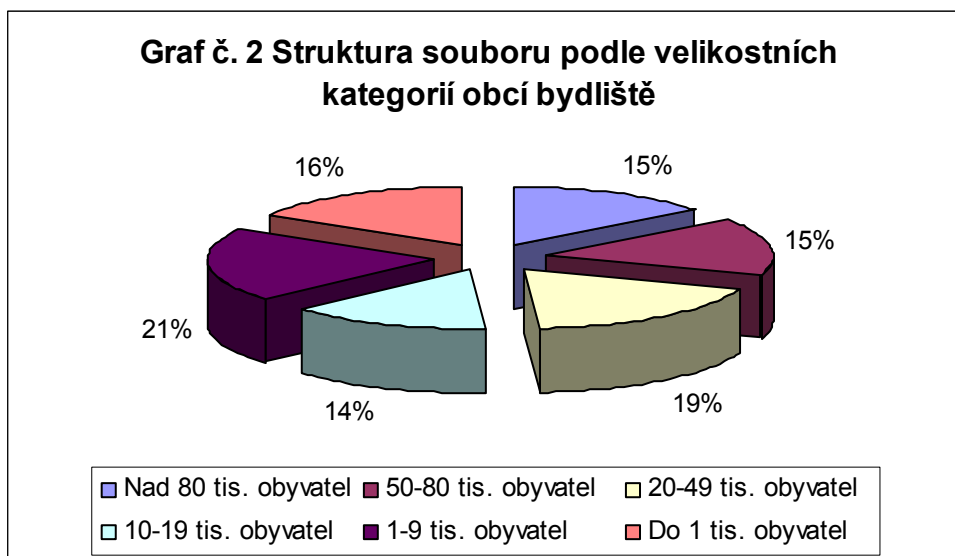
Podle shora uvedených kritérií byl sledovaný soubor respondentů (N = 702) strukturován následujícím způsobem.

Výběr jednotlivých respondentů byl prováděn v šesti velikostních kategoriích obcí tak, aby byly rovnoměrně zastoupeny všechny velikostní typy obcí České republiky. Toto kritérium má rovněž význam pro další šetření v otázce preferencí respondentů stran případné participace na správě daně z příjmů fyzických osob.

Tabulka č. 2 – Struktura souboru podle velikostních kategorií obcí bydliště

Velikost obce				
		Četnost	Procent	Procent platných odpovědí
Platné odpovědi	Nad 80 tis. obyvatel	104	14,8	14,8
	50-80 tis. obyvatel	108	15,4	15,4
	20-49 tis. obyvatel	131	18,7	18,7
	10-19 tis. obyvatel	101	14,4	14,4
	1-9 tis. obyvatel	145	20,7	20,7
	Do 1 tis. obyvatel	113	16,1	16,1
	Celkem	702	100,0	100,0

Rovnoměrné zastoupení všech velikostních kategorií obcí v souboru je patrné z grafického vyjádření (viz graf č. 2).

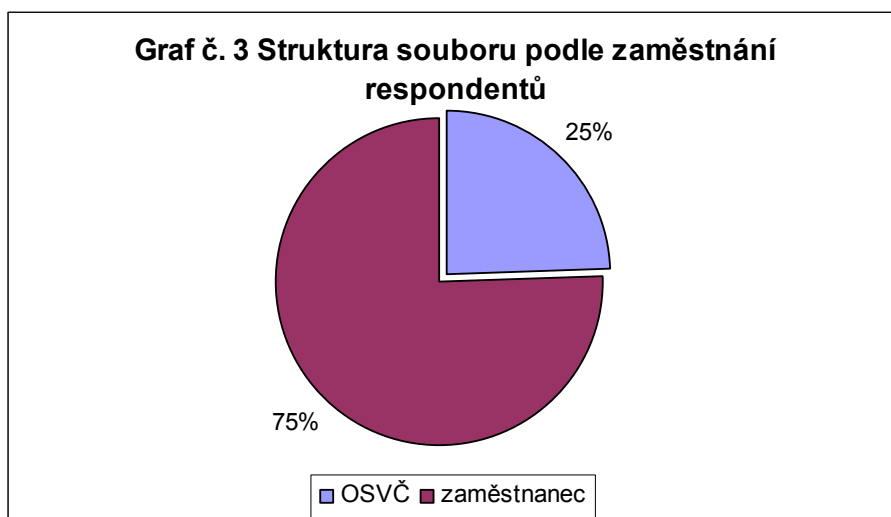
Dalším kritériem sledovaného souboru bylo postavení respondentů z hlediska jejich zaměstnání. Sledováno tedy bylo, zda je respondent zaměstnancem nebo tzv. osobou samostatně výdělečně činnou. Je nutné podotknout, že pro sledovaný záměr má smysl do souboru zahrnovat pouze ekonomicky aktivní respondenty, tj. takové respondenty, kteří potenciálně mohou uvažovat o dalším osudu své daně z příjmů fyzických osob, neboť dosahují zdanitelných příjmů.

Tabulka č. 3 – Struktura souboru podle zaměstnání respondentů

Zaměstnání/OSVČ				
		Četnost	Procent	Procent platných odpovědí
Platné odpovědi	OSVČ	172	24,5	24,5
	zaměstnanec	530	75,5	75,5
	Celkem	702	100,0	100,0

Členění podle zaměstnání může mít vliv na preference respondentů ve sledované otázce. Podnikající osoby (zde použit termín osoby samostatně výdělečně činné) jsou obecně citlivější na otázku zdanění příjmů než osoby v pracovním nebo obdobném poměru. Proporcí obou typů zaměstnání (viz následující graf č. 3) lze považovat za odůvodnitelnou vzhledem k podílu podnikajících osob na celkovém podílu ekonomicky aktivních obyvatel³¹.

³¹ Z přehledu Zaměstnanost a nezaměstnanost v České republice podle výsledků výběrového šetření pracovních sil (VŠPS), který publikoval Český statistický úřad (www.czso.cz), vyplývá ve 4. čtvrtletí

Doplňujícím kritériem členění souboru byl charakter vykonávané práce se základním členěním na práci charakteru duševního a na práci manuální (toto kritérium do jisté míry indikuje výši příjmu).

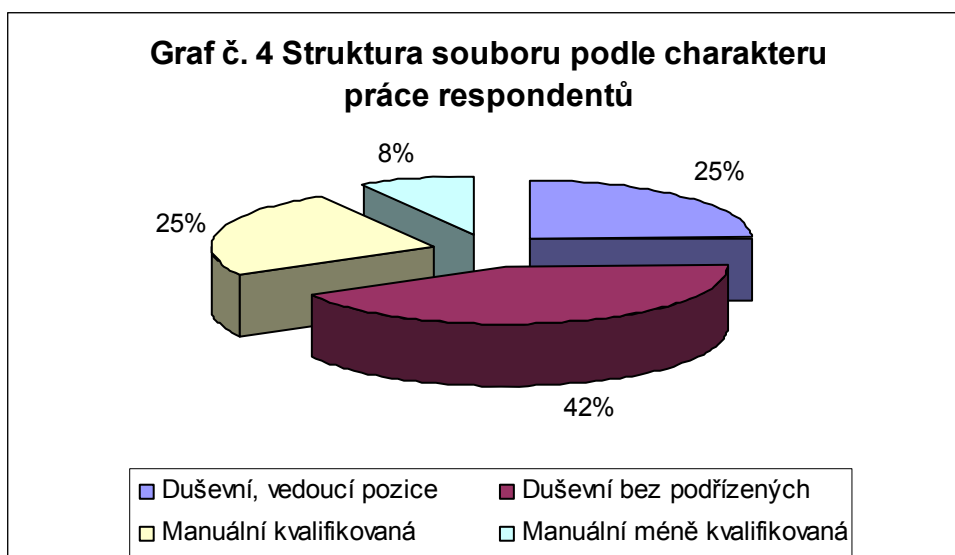
Tabulka č. 4 – Struktura souboru podle charakteru práce respondentů

		Duševní/Manuální		
		Četnost	Procent	Procent platných odpovědí
Platné odpovědi	Duševní, vedoucí pozice	173	24,6	24,6
	Duševní bez podřízených	296	42,2	42,2
	Manuální kvalifikovaná	175	24,9	24,9
	Manuální méně kvalifikovaná	58	8,3	8,3
	Celkem	702	100,0	100,0

Mezi respondenty z celkového počtu 702 platných odpovědí převažují respondenti vykonávající převážně duševní práci, avšak ne ve vedoucí pozici (42,2 %), druhou nejčastější odpovědí bylo vykonávání manuální kvalifikované práce (24,9 %). V těsném sledu byla odpověď zahrnující respondenty, kteří vykonávají duševní práci ve vedoucí pozici (24,6 %). Nejmenší počet respondentů se zařadil do skupiny manuální práce méně kvalifikované (8,3 %). Rozložení respondentů v souboru podle charakteru jejich práce je shrnuto v následujícím grafu č. 4.

---

roku 2011 počet zaměstnaných osob v hlavním zaměstnání 4 915,5 tis. osob. Počet podnikajících osob, vč. pomáhajících rodinných příslušníků činí 899,5 tis. osob. Poměr podnikajících fyzických osob na počtu zaměstnaných osob tak z těchto podkladů vychází 18,3 %.

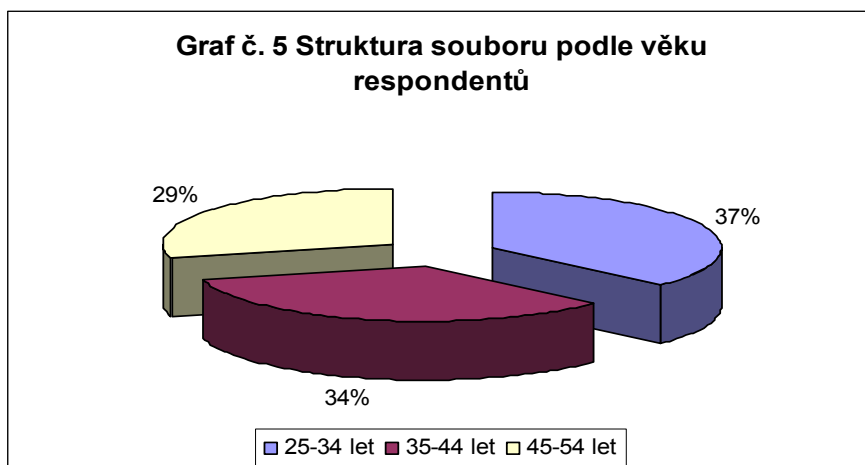
Kritérium věku respondentů je rovněž klíčové pro sledovanou problematiku, a to ve vztahu k preferencím respondentů. Soubor byl rozdělen do tří věkových pásem, a to 25 až 34 let, 35 až 44 let a 45 až 54 let.

Tabulka č. 5 – Struktura souboru podle věku respondentů

		Věk		
		Četnost	Procent	Procent platných odpovědí
Platné odpovědi	25-34 let	259	36,9	36,9
	35-44 let	238	33,9	33,9
	45-54 let	205	29,2	29,2
	Celkem	702	100,0	100,0

Volba rozpětí věkových kategorií byla provedena tak, aby reflektovala záměr sledování preferencí těch respondentů, u kterých je předpoklad nejvyššího zájmu o sledovanou problematiku, tj. takových respondentů, kteří se již vzhledem ke svému věku delší dobu pohybují v kategorii ekonomicky aktivních obyvatel a zároveň ještě relativně dlouho v kategorii ekonomicky aktivních obyvatel zůstanou. Počet respondentů je rovnoměrně rozdělen mezi vytčené věkové kategorie (viz následující graf č. 5).

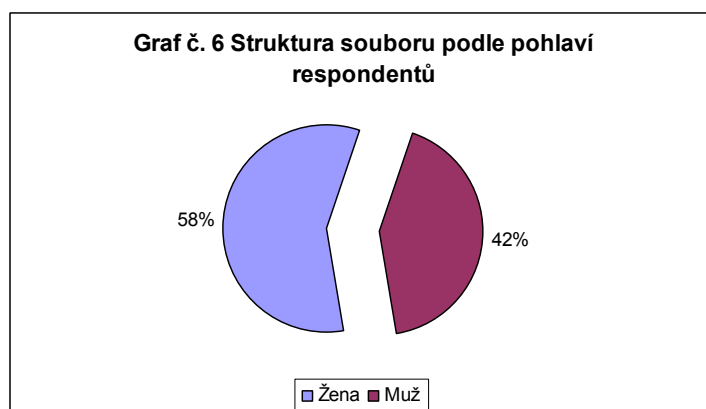

Následující kritérium pohlaví respondentů není pro sledovanou problematiku kritériem zásadním, avšak lze je použít jako doplňující kritérium při zkoumání preferencí respondentů.

Tabulka č. 6 – Struktura souboru podle pohlaví respondentů

		Pohlaví		
		Četnost	Procent	Procent platných odpovědí
Platné odpovědi	Žena	405	57,7	58,1
	Muž	292	41,6	
	Celkem	697	99,3	
Chybějící odpovědi	Neodpověděl	5	,7	
	Celkem	702	100,0	

Ačkoliv poměr žen z celkového počtu platných odpovědí mírně přesahuje celostátní poměr žen a mužů, kdy počet žen na celkové populaci činí 51 %³², není pro sledovanou problematiku vyšší počet žen v souboru problematickým. Poměr mužů a žen ve sledovaném souboru je znázorněn v následujícím grafu č. 6.

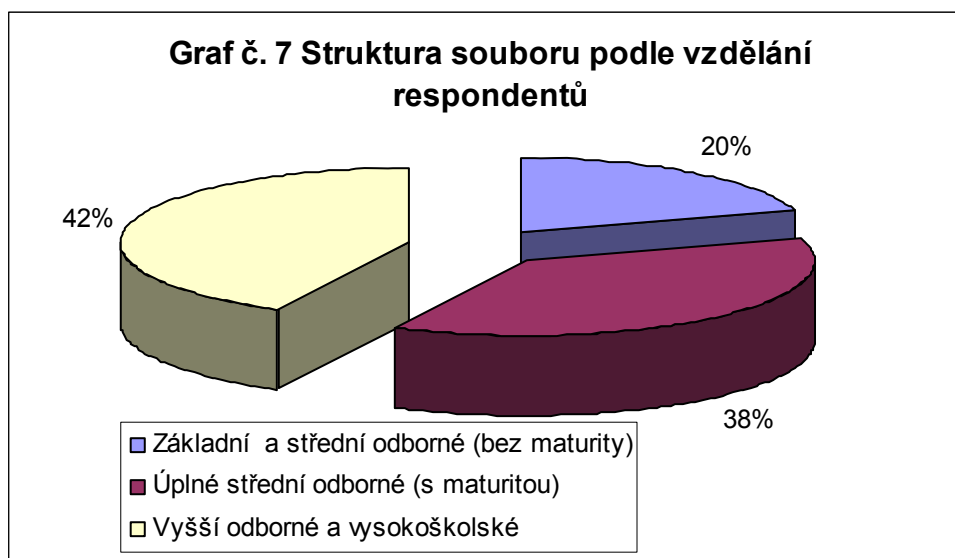
³² Údaj čerpán z dokumentu Českého statistického úřadu – Ženy a muži v datech 2011, dostupný na http://www.czso.cz/csu/2011ediciplan.nsf/publ/1417-11-n_2011, nahlédnuto 20. března 2012.

Rovněž následující kritérium dosaženého vzdělání není klíčovým kritériem pro sledovanou problematiku, nicméně poskytuje opět možnost sledování preferencí i s přihlédnutím ke vzdělání (které částečně indikuje příjem).

Tabulka č. 7 – Struktura souboru podle vzdělání respondentů

		Vzdělání		
		Četnost	Procent	Procent platných odpovědí
Platné odpovědi	Základní a střední odborné (bez maturity)	139	19,8	19,9
	Úplné střední odborné (s maturitou)	262	37,3	37,5
	Vyšší odborné a vysokoškolské	297	42,3	42,6
	Celkem	698	99,4	100,0
Chybějící odpovědi	Neodpovědi	4	,6	
Celkem		702	100,0	

Struktura souboru podle dosaženého vzdělání respondentů je znázorněna v následujícím grafu č. 7.

Sledovaným problémem je participace občanů na správě věcí veřejných, resp. na daňové správě jako součásti veřejné správy. V širším pohledu však bylo podstatné prověřit, jak jsou lidé ochotni angažovat se, resp. participovat na veřejném životě, ať už osobní účastí v rámci veřejné činnosti ve formálních orgánech a organizacích (např. typu obecní samosprávy, v bytových družstvech, společenství vlastníků, v profesních komorách a sdruženích, ve správních orgánech nadací, fondů, občanských sdružení, atp.), či dobrovolné účasti na veřejně prospěšných pracích v méně formalizovaných či neformálních organizacích (např. v občanských sdruženích, nadacích, fondech, atp.). Ze

stejného důvodu také byla zkoumána ochota k pasivní formě participace na veřejném životě, a to formou poskytování peněžních nebo nepeněžních darů a aktivita v tomto směru (měřeno frekvencemi darování). Otázky (viz následující výsledky) vycházejí z předpokladu vyšší „míry“ občanské participace konvenující s vyšším zájmem o rozhodování o vlastních daních.

V následující tabulce jsou uvedeny četnosti odpovědí na otázku zda se respondenti věnují nějaké veřejné činnosti ve formálních orgánech a organizacích.

Tabulka č. 8 – Struktura souboru podle odpovědi na otázku o účasti na veřejné činnosti ve formálních orgánech a organizacích

Veřejná činnost				
		Četnost	Procent	Procent platných odpovědí
Platné odpovědi	Ne	483	68,8	69,0
	Ano jen v minulosti	52	7,4	7,4
	Ano	165	23,5	23,6
	Celkem	700	99,7	100,0
Chybějící odpovědi	Neodpověděl	2	,3	
Celkem		702	100,0	

Z tabulky vyplývá, že více než čtvrtina respondentů má zkušenost s veřejnou činností ve formálních orgánech a organizacích (23,5 % se i nadále této činnosti věnuje a 7,4 % respondentů má historickou zkušenost). Z celkového počtu 700 platných odpovědí se však 68,8 % respondentů veřejné činnosti nevěnuje.

Jinou formou participace na veřejném životě je dobrovolná účast na veřejně prospěšné práci. Níže uvedená tabulka zobrazuje četnost jednotlivých odpovědí.

Tabulka č. 9 – Struktura souboru podle odpovědi na otázku o účasti na dobrovolné veřejně prospěšné práci v méně formalizovaných či neformálních organizacích

Dobrovolná činnost				
		Četnost	Procent	Procent platných odpovědí
Platné odpovědi	Spíše ne	463	66,0	66,0
	Ano občas	161	22,9	22,9
	Ano často	78	11,1	11,1
	Celkem	702	100,0	100,0

Z tabulky je patrné, že i v tomto případě převažuje počet respondentů, kteří se dobrovolné činnosti spíše neúčastní (66 % z celkového počtu). V případě kladné odpovědi je rozdíl ve frekvenci účasti, kdy převažuje účast spíše nahodilá a

nepravidelná (22,9 %) oproti pravidelné (upřesněno 1 x za měsíc a častěji) účasti (11,1 %).

Vedle aktivních forem participace na veřejném životě byly zkoumány i tzv. pasivní formy takové participace, a to ochota poskytovat peněžní nebo nepeněžní dary.

Tabulka č. 10 – Struktura souboru podle odpovědi na otázku k ochotě poskytovat peněžní dary

Peněžní dary				
		Četnost	Procent	Procent platných odpovědí
Platné odpovědi	Spíše ne	252	35,9	36,4
	Ano občas	356	50,7	51,4
	Ano často	84	12,0	12,1
	Celkem	692	98,6	100,0
Chybějící odpovědi	Neodpověděl	10	1,4	
Celkem		702	100,0	

Z tabulky vyplývá, že tzv. pasivní forma, tj. nikoliv osobní účast, ale účast v podobě peněžních darů je mnohem častější. Z celkového počtu 692 platných odpovědí celkem 50,7 % respondentů odpovědělo, že nepravidelně, jen příležitostně, nahodile peněžní dary poskytuje. Pravidelně tuto formu participace na veřejném životě volí 12 % respondentů. Negativně se v tomto smyslu vyjádřilo 35,9 % respondentů.

V následující tabulce jsou uvedeny četnosti odpovědí na stejnou otázku, avšak pro volbu nepeněžních darů.

Tabulka č. 11 – Struktura souboru podle odpovědi na otázku k ochotě poskytovat nepeněžní dary

Nepeněžní dary				
		Četnost	Procent	Procent platných odpovědí
Platné odpovědi	Spíše ne	277	39,5	40,7
	Ano občas	330	47,0	48,5
	Ano často	73	10,4	10,7
	Celkem	680	96,9	100,0
Chybějící odpovědi	Neodpověděl	22	3,1	
Celkem		702	100,0	

V porovnání s peněžními dary je poskytování nepeněžních darů méně využíváno. Ze 680 platných odpovědí 47 % respondentů občasně daruje nepeněžní formou a 10,4 % pravidelně. Nepeněžní dary spíše neposkytuje 39,5 % respondentů.

Dále byla otázka participace také zkoumána z pohledu zájmu respondentů o sledování činnosti v rámci ekonomické oblasti žití. Na výběr byly možnosti vyjádření

zájmu v rámci všeobecných informací o financích, v rámci aktivního zhodnocování vlastních financí, v rámci výkonu zaměstnání a také možnost vyjádření nezájmu o tuto problematiku. Tato otázka vychází z předpokladu souvislosti zájmu o informace z této oblasti ve vztahu k případným úvahám o nakládání s částí daně z příjmů fyzických osob.

Tabulka č. 12 – Struktura souboru podle odpovědi na otázku k zájmu o činnosti patřící do ekonomické oblasti žití v rámci všeobecných informací

Všeobecné informace				
		Četnost	Procent	Procent platných odpovědí
Platné odpovědi	Ano	245	34,9	35,0
	Ne	456	65,0	65,0
	Celkem	701	99,9	100,0
Chybějící odpovědi	Neodpověděl	1	,1	
	Celkem	702	100,0	

Pozitivně na otázku zájmu o ekonomické oblasti žití v rámci všeobecných informací reagovalo 34,9 % z celkového počtu 701 platných odpovědí. Takový zájem pak neprojevilo 65 % respondentů.

Tabulka č. 13 – Struktura souboru podle odpovědi na otázku k zájmu o činnosti patřící do ekonomické oblasti žití v rámci aktivního zhodnocování vlastních financí

Aktivní zhodnocování				
		Četnost	Procent	Procent platných odpovědí
Platné odpovědi	Ano	148	21,1	21,1
	Ne	553	78,8	78,9
	Celkem	701	99,9	100,0
Chybějící odpovědi	Neodpověděl	1	,1	
	Celkem	702	100,0	

Aktivnímu zhodnocování vlastních finančních prostředků se věnuje 21,1 % respondentů z celkového počtu 701 platných odpovědí.

Tabulka č. 14 – Struktura souboru podle odpovědi na otázku k zájmu o činnosti patřící do ekonomické oblasti žití v rámci zaměstnání

V rámci zaměstnání				
		Četnost	Procent	Procent platných odpovědí
Platné odpovědi	Ano	60	8,5	8,6
	Ne	641	91,3	91,4
	Celkem	701	99,9	100,0
Chybějící odpovědi	Neodpověděl	1	,1	
	Celkem	702	100,0	

Pouze minoritní část respondentů (8,5 %) z celkového počtu 701 platných odpovědí se činnostmi, které patří do ekonomické oblasti žití, zabývá v rámci svého zaměstnání.

Tabulka č. 15 – Struktura souboru podle odpovědi na otázku k nezájmu o činnosti patřící do ekonomické oblasti žití

Spíše nezájem				
		Četnost	Procent	Procent platných odpovědí
Platné odpovědi	Ano	292	41,6	41,7
	Ne	409	58,3	58,3
	Celkem	701	99,9	100,0
Chybějící odpovědi	Neodpověděl	1	,1	
	Celkem	702	100,0	

Nezájem o činnosti patřící do ekonomické oblasti žití (projevený jakýmkoliv způsobem) uvedlo 41,6 % respondentů z celkového počtu 701 platných odpovědí.

7.3 VÝSLEDKY EMPIRICKÉHO ŠETŘENÍ (KVANTITATIVNÍ PŘÍSTUP)

Jak již bylo uvedeno, je předmětem zájmu optimalizace daňové správy, přičemž v rámci tohoto výzkumu je akcentován princip participace. Hlavní pozornost tedy bude věnována zejména těm respondentům, kteří pozitivně reagovali na možnost rozhodovat o části své daně z příjmů fyzických osob.

K určení velikosti takové skupiny respondentů slouží následující tabulka.

Tabulka č. 16 – Struktura souboru podle přítomné úvahy zabývat se otázkou rozhodování o daních

Uvažování o rozhodování o daních				
		Četnost	Procent	Procent platných odpovědí
Platné odpovědi	Ne a nemám zájem	134	19,1	19,1
	Ne, ale nebráním se	402	57,3	57,3
	Ano	166	23,6	23,6
	Celkem	702	100,0	100,0

Z tabulky je patrné, že z celkového počtu 702 respondentů vyjádřilo zájem zabývat se otázkou rozhodování o části výnosu daně z příjmů fyzických osob 80,9 % respondentů. Je tedy potvrzen silný zájem o danou problematiku, i když aktivní uvažování oproti pasivnímu je v menšině.

V následujících tabulkách bude sledován vztah uvažování o rozhodování o daních k dalším relevantním proměnným.

V prvním případě je sledován vztah otázky veřejné činnosti ve formálních orgánech a organizacích a úvahy o rozhodování o směřování části daně z příjmů fyzických osob. Zároveň bude také zkoumána nezávislost těchto proměnných v tabulce pomocí Pearsonova X^2 testu (tento test bude použit v testech nezávislosti všech sledovaných proměnných), kterým bude testována výchozí hypotéza H_0 – proměnné jsou nezávislé a alternativní hypotéza H_1 – znaky nejsou nezávislé. Výsledky jsou shrnuty v následujících tabulkách.

Tabulka č. 17 – Vztah mezi formální veřejnou participací a rozhodováním o daních

			Rozhodování o daních			Celkem
			Ne a nemám zájem	Ne, ale nebráním se	Ano	
Veřejná činnost	Ne	Počet % podle Veřejná činnost % podle Rozhodování o daních	101 20,9% 75,4%	287 59,4% 71,8%	95 19,7% 57,2%	483 100,0% 69,0%
	Ano jen v minulosti	Počet % podle Veřejná činnost % podle Rozhodování o daních	9 17,3% 6,7%	30 57,7% 7,5%	13 25,0% 7,8%	52 100,0% 7,4%
	Ano	Počet % podle Veřejná činnost % podle Rozhodování o daních	24 14,5% 17,9%	83 50,3% 20,8%	58 35,2% 34,9%	165 100,0% 23,6%
Celkem		Počet % podle Veřejná činnost % podle Rozhodování o daních	134 19,1% 100,0%	400 57,1% 100,0%	166 23,7% 100,0%	700 100,0% 100,0%

Z tabulky je patrné, že z celkového počtu 483 respondentů, kteří se neangažují ve veřejné činnosti, je 20, 9 % respondentů, kteří nemají zájem rozhodovat o daních, 59,4 % respondentů by se takovému rozhodování nebránilo a 19,7 % zvolila aktivní zájem o rozhodování o daních. Z celkového počtu 52 osob, které se v minulosti zabývaly veřejnou činností, poměr osob, které by uvítaly možnost rozhodovat o daních, dosahuje 82,7 %. Z celkového počtu 165 osob, které se veřejnou činností aktivně zabývají, 85,5 % vyjádřilo zájem o možnost rozhodovat o daních. Lze tedy konstatovat, že u občanů, kteří se veřejně angažují, existuje předpoklad, že by výraznou podporu projeví i možnosti přikázat část výnosu daně z příjmů fyzických osob.

Ze 400 respondentů, kteří uvedli, že sice neuvažovali o možnosti rozhodovat o použití části daní, avšak takovým úvahám se nebrání, 71,8 % se nevěnuje žádné veřejné

činnosti ve formálních orgánech a organizacích. Ze 166 respondentů, kteří uvažují o možnosti rozhodovat o použití části jejich daně, se této veřejné činnosti nevěnuje 57,2 % respondentů. Z uvedeného lze usoudit, že možnost určit příjemce části daně, může být pro tyto respondenty určitým substitutem osobního angažování ve veřejné činnosti.

Pro zjištění závislosti obou sledovaných proměnných byl proveden test nezávislosti.

Tabulka č. 18 – Závislost formální veřejné participace a rozhodování o daních

Chi-kvadrát testy			
	Hodnota	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-kvadrát	16,965 ^a	4	,002
Poměr věrohodnosti	16,182	4	,003
Linear-by-Linear Association	13,830	1	,000
N platných případů	700		

a. 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 9,95.³³

Z provedeného testu nezávislosti pomocí Pearsonova X^2 testu vyplývá závislost angažovanosti ve veřejné činnosti a rozhodování o daních na 5 %-ní hladině významnosti. Nulovou hypotézu o nezávislosti těchto proměnných lze tedy zamítnout.

Tabulka č. 19 – Těsnost závislosti formální veřejné participace a rozhodování o daních

Symetrické míry			
		Hodnota	Approx. Sig.
Nominal by Nominal	Phi	,156	,002
	Cramerovo V	,110	,002
	Koeficient kontingence	,154	,002
N platných odpovědí		700	

Pearsonův koeficient kontingence, který nabývá hodnoty 0,154, však naznačuje nízkou míru asociace vybraných proměnných.

Dále je sledován vztah otázky dobrovolné účasti na veřejně prospěšných pracích v méně formalizovaných či neformalizovaných organizacích a úvahy o rozhodování o směřování části daně z příjmů fyzických osob.

³³ Autor nepřekládá specifická statistická vyjádření, se kterými pracuje speciální jazyk programu SPSS, neboť je běžné, že se v odborných pracích takové překlady neuvádějí (viz např. Hebák a kol. 2007).

Tabulka č. 20 – Vztah mezi neformální veřejnou participací a rozhodováním o daních

			Rozhodování o daních			Celkem
			Ne a nemám zájem	Ne, ale nebráním se	Ano	
Dobrovolná činnost	Spíše ne	Počet	102	267	94	463
		% podle Dobrovolná činnost	22,0%	57,7%	20,3%	100,0%
	% podle Rozhodování o daních	76,1%	66,4%	56,6%	66,0%	
Ano občas	Počet	Počet	22	96	43	161
		% podle Dobrovolná činnost	13,7%	59,6%	26,7%	100,0%
	% podle Rozhodování o daních	16,4%	23,9%	25,9%	22,9%	
Ano často	Počet	Počet	10	39	29	78
		% podle Dobrovolná činnost	12,8%	50,0%	37,2%	100,0%
	% podle Rozhodování o daních	7,5%	9,7%	17,5%	11,1%	
Celkem	Počet	Počet	134	402	166	702
		% podle Dobrovolná činnost	19,1%	57,3%	23,6%	100,0%
	% podle Rozhodování o daních	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Podobně jako v předchozím případě veřejné činnosti ve formálních orgánech a organizacích byl zkoumán vztah k rozhodování o daních s angažovaností v dobrovolné veřejně prospěšné práci v méně formalizovaných či neformálních organizacích. Z tabulky je patrné, že z celkového počtu 463 respondentů, kteří se neangažují v dobrovolné činnosti, je 22 % respondentů, kteří nemají zájem rozhodovat o daních, 57,7 % respondentů by se takovému rozhodování nebránilo a 20,3 % zvolila aktivní zájem o rozhodování o daních. Z celkového počtu 161 osob, které se občas zabývají dobrovolnou činností, poměr osob, které by uvítaly možnost rozhodovat o daních, dosahuje 86,3 %. Z celkového počtu 78 osob, které se dobrovolnou činností často zabývají, 87,2 % vyjádřilo zájem na možnosti rozhodovat o daních. Lze tedy i v tomto případě konstatovat, že u občanů, kteří se účastní dobrovolné veřejně prospěšné práce v méně formalizovaných či neformalizovaných organizacích, existuje předpoklad, že by výraznou podporu projevili i možnosti přikázat část výnosu daně z příjmů fyzických osob.

Ze 402 respondentů, kteří uvedli, že sice neuvažovali o možnosti rozhodovat o použití části daní, avšak takovým úvahám se nebrání, 66,4 % se dobrovolné činnosti spíše nevěnuje. Ze 166 respondentů, kteří uvažují o možnosti rozhodovat o použití části jejich daně, se dobrovolné činnosti nevěnuje 56,6 % respondentů. Z uvedeného vyplývá,

že i u respondentů angažovaných v dobrovolné činnosti platí, že určit příjemce části daně může být pro tyto respondenty také určitým substitutem osobního angažování ve veřejné činnosti.

Tabulka č. 21 – Závislost neformální veřejné participace a rozhodování o daních

Chi-kvadrát testy			
	Hodnota	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-kvadrát	15,944 ^a	4	,003
Poměr věrohodnosti	15,541	4	,004
Linear-by-Linear Association	14,128	1	,000
N platných odpovědí	702		

a. 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 14,89.³³⁾

V tomto případě lze tedy opět konstatovat závislost angažovanosti v dobrovolné činnosti a rozhodování o daních na hladině významnosti 5 %. Nulová hypotéza o nezávislosti proměnných je tedy zamítnuta. Výsledky měření těsnosti závislosti obou proměnných jsou shrnuty v následující tabulce

Tabulka č. 22 – Těsnost závislosti neformální veřejné participace a rozhodování o daních

Symetrické míry			
		Hodnota	Approx. Sig.
Nominal by Nominal	Phi	,151	,003
	Cramerovo V	,107	,003
	Koeficient kontingence	,149	,003
N platných odpovědí		702	

I v tomto případě byla pomocí Pearsonova koeficientu kontingence prokázána nízká míra závislosti sledovaných proměnných ($C = 0,149$).

V následujících tabulkách je testován vztah poskytování peněžních a nepeněžních darů a rozhodování o daních.

Tabulka č. 23 – Vztah mezi poskytováním peněžních darů a rozhodováním o daních

			Rozhodování o daních			Celkem
			Ne a nemám zájem	Ne, ale nebráním se	Ano	
Peněžní dary	Spíše ne	Počet	61	140	51	252
		% podle Peněžní dary	24,2%	55,6%	20,2%	100,0%
		% podle Rozhodování o daních	46,6%	35,2%	31,3%	36,4%
Ano občas	Ano občas	Počet	60	222	74	356
		% podle Peněžní dary	16,9%	62,4%	20,8%	100,0%
		% podle Rozhodování o daních	45,8%	55,8%	45,4%	51,4%
Ano často	Ano často	Počet	10	36	38	84
		% podle Peněžní dary	11,9%	42,9%	45,2%	100,0%
		% podle Rozhodování o daních	7,6%	9,0%	23,3%	12,1%
Celkem		Počet	131	398	163	692
		% podle Peněžní dary	18,9%	57,5%	23,6%	100,0%
		% podle Rozhodování o daních	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Z tabulky je patrné, že z celkového počtu 252 respondentů, kteří spíše neposkytují peněžní dary, je 24,2 % respondentů, kteří nemají zájem rozhodovat o daních, 55,6 % respondentů by se takovému rozhodování nebránilo a 20,2 % zvolila aktivní zájem o rozhodování o daních. Z celkového počtu 356 osob, které občas poskytují peněžní dary, by 83,2 % uvítalo možnost rozhodovat o daních. Z celkového počtu 84 osob, které často poskytují peněžité dary, 81,1 % vyjádřilo zájem na možnosti rozhodovat o daních. Lze tedy konstatovat, že respondenti, kteří poskytují peněžní dary, by podporovali i možnost přikázat část výnosu daně z příjmů fyzických osob. Ze 398 respondentů, kteří uvedli, že sice neuvažovali o možnosti rozhodovat o použití části daní, avšak takovým úvahám se nebrání, 35,2 % peněžní dary neposkytuje. Ze 163 respondentů, kteří uvažují o možnosti rozhodovat o použití části jejich daně, peněžní dary neposkytuje 31,3 % respondentů. Z uvedeného vyplývá, že respondenti, kteří peněžní dary neposkytují, vidí jistou alternativu v možnosti rozhodnout o distribuci části své daně.

Tabulka č. 24 – Závislost poskytování peněžních darů a rozhodování o daních

Chi-kvadrát testy			
	Hodnota	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-kvadrát	30,567 ^a	4	,000
Poměr věrohodnosti	27,413	4	,000
Linear-by-Linear Association	16,762	1	,000
N platných odpovědí	692		

a. 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 15,90.³³⁾

I u těchto nominálních proměnných lze konstatovat, že na hladině významnosti 5 % je určitá závislost mezi poskytováním peněžních darů a rozhodováním o daních. Lze tedy zamítnout nulovou hypotézu o nezávislosti těchto proměnných.

Tabulka č. 25 – Těsnost závislosti poskytování peněžních darů a rozhodování o daních

Symetrické míry			Hodnota	Approx. Sig.
Nominal by Nominal	Phi		,210	,000
	Cramerovo V		,149	,000
	Koeficient kontingence		,206	,000
N platných odpovědí			692	

I v tomto případě je míra těsnosti závislosti, která byla měřena koeficientem průměrné čtvercové kontingence C, u sledovaných proměnných nízká.

V následující tabulce je opět zkoumán vztah mezi poskytováním darů a rozhodováním o daních. Tentokrát je však poskytování darů omezeno na poskytování darů v nepeněžní podobě.

Tabulka č. 26 – Vztah mezi poskytováním nepeněžních darů a rozhodováním o daních

			Rozhodování o daních			Celkem
			Ne a nemám zájem	Ne, ale nebráním se	Ano	
Nepeněžní dary	Spíše ne	Počet	65	163	49	277
		% podle Nepeněžní dary	23,5%	58,8%	17,7%	100,0%
		% podle Rozhodování o daních	50,0%	41,9%	30,4%	40,7%
Ano občas	Ano občas	Počet	56	190	84	330
		% podle Nepeněžní dary	17,0%	57,6%	25,5%	100,0%
		% podle Rozhodování o daních	43,1%	48,8%	52,2%	48,5%
Ano často	Ano často	Počet	9	36	28	73
		% podle Nepeněžní dary	12,3%	49,3%	38,4%	100,0%
		% podle Rozhodování o daních	6,9%	9,3%	17,4%	10,7%
Celkem		Počet	130	389	161	680
		% podle Nepeněžní dary	19,1%	57,2%	23,7%	100,0%
		% podle Rozhodování o daních	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Z tabulky je patrné, že z celkového počtu 277 respondentů, kteří spíše neposkytují nepeněžní dary, je 23,5 % respondentů, kteří nemají zájem rozhodovat o daních, 58,8 % respondentů by se takovému rozhodování nebránilo a 17,7 % zvolila aktivní zájem o rozhodování o daních. Z celkového počtu 330 osob, které občas poskytují nepeněžní dary, by 83,1 % uvítalo možnost rozhodovat o daních. Z celkového počtu 73 osob, které často poskytují nepeněžité dary, by 87,7 % vyjádřilo zájem na možnosti rozhodovat o

daních. Výsledky jsou tedy velmi podobné jako u darů peněžních. V tomto případě lze vysledovat podporu respondentů, kteří nepeněžní dary poskytují, pro možnost přikázat část výnosu daně z příjmů fyzických osob.

Ze 389 respondentů, kteří uvedli, že sice neuvažovali o možnosti rozhodovat o použití části daní, avšak takovým úvahám se nebrání, 41,9 % nepeněžní dary neposkytuje. Ze 161 respondentů, kteří uvažují o možnosti rozhodovat o použití části jejich daně, nepeněžní dary neposkytuje 30,4 % respondentů. I v tomto případě tedy platí, že respondenti, kteří nepeněžní dary neposkytují, vidí jistou alternativu v možnosti rozhodnout o distribuci části své daně.

Tabulka č. 27 – Závislost poskytování nepeněžních darů a rozhodování o daních

Chi-kvadrát testy			
	Hodnota	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-kvadrát	17,506 ^a	4	,002
Poměr věrohodnosti	16,980	4	,002
Linear-by-Linear Association	15,933	1	,000
N platných odpovědí	680		

a. 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 13,96.³³⁾

Na hladině významnosti 5 % je určitá závislost mezi poskytováním nepeněžních darů a rozhodování o daních. I v tomto případě lze tedy zamítnout nulovou hypotézu o nezávislosti vybraných proměnných.

Tabulka č. 28 – Těsnost závislosti poskytování nepeněžních darů a rozhodování o daních

Symetrické míry			
		Hodnota	Approx. Sig.
Nominal by Nominal	Phi	,160	,002
	Cramerovo V	,113	,002
	Koeficient kontingence	,158	,002
N platných odpovědí		680	

Pearsonův koeficient kontingence v tomto případě nabývá hodnoty 0,158 a prokazuje nízkou míru asociace vybraných proměnných.

Dalším sledovaným vztahem byl vztah rozhodování o daních a tím, zda je respondent zaměstnancem, či zda je osobou samostatně výdělečně činnou.

Tabulka č. 29 – Vztah mezi rozhodováním o daních a zaměstnáním

			Zaměstnání/OSVČ		Celkem
			OSVČ	zaměstnanec	
Rozhodování o daních	Ne a nemám zájem	Počet	26	108	134
		% podle Rozhodování o daních	19,4%	80,6%	100,0%
		% podle Zaměstnání/OSVČ	15,1%	20,4%	19,1%
	Ne, ale nebráním se	Počet	93	309	402
		% podle Rozhodování o daních	23,1%	76,9%	100,0%
		% podle Zaměstnání/OSVČ	54,1%	58,3%	57,3%
	Ano	Počet	53	113	166
		% podle Rozhodování o daních	31,9%	68,1%	100,0%
		% podle Zaměstnání/OSVČ	30,8%	21,3%	23,6%
Celkem		Počet	172	530	702
		% podle Rozhodování o daních	24,5%	75,5%	100,0%
		% podle Zaměstnání/OSVČ	100,0%	100,0%	100,0%

Z celkového počtu 402 respondentů, kteří se doposud nezabývali otázkou možného ovlivnění rozpočtového určení části své daně, avšak jsou ochotni takové úvahy vést, je 23,1% OSVČ a 76,9 % zaměstnanců. Z celkového počtu 166 respondentů, kteří aktivně uvažují o této problematice, je 31,9 % OSVČ a 68,1 % zaměstnanců.

Z celkového počtu 172 respondentů - OSVČ 54,1 % respondentů vyjádřilo ochotu uvažovat o sledovaném problému. U zaměstnanců pak z celkového počtu 530 respondentů stejný postoj zaujalo 58,3 % respondentů. Aktivní úvahy o sledované problematice u OSVČ vede z celkového počtu OSVČ 30,8 %. U zaměstnanců pak z celkového počtu zaměstnanců 21,3 %.

Potvrzuje se tedy silný zájem u obou skupin respondentů, přičemž silnější zájem lze sledovat u OSVČ.

Tabulka č. 30 – Závislost rozhodování o daních a zaměstnání

Chi-kvadrát testy			
	Hodnota	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-kvadrát	7,238 ^a	2	,027
Poměr věrohodnosti	7,057	2	,029
Linear-by-Linear Association	6,638	1	,010
N platných odpovědí	702		

a. 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 32,83.³³⁾

Test potvrzuje na hladině významnosti 5 % určitou závislost rozhodování o daních a zaměstnání. Opět lze zamítnout nulovou hypotézu o nezávislosti obou proměnných.

Tabulka č. 31 – Těsnost závislosti rozhodování o daních a zaměstnání

Symetrické míry			Hodnota	Approx. Sig.
Nominal by Nominal	Phi		,102	,027
	Cramerovo V		,102	,027
	Koeficient kontingence		,101	,027
N platných odpovědí			702	

I v tomto případě byla prokázána nízká míra asociace vybraných proměnných (Pearsonův koeficient $C = 0,101$).

U vztahu rozhodování o daních a zaměstnání bylo dále zkoumáno, jaký je vztah mezi rozhodováním o daních a charakterem zaměstnání. Charakter zaměstnání byl v tomto případě členěn na převážně duševní zaměstnání ve vedoucí pozici, převážně duševní zaměstnání v nižší pozici, převážně manuální a kvalifikované zaměstnání a převážně manuální a méně kvalifikované zaměstnání.

Výsledky testování jsou shrnuty v následující tabulce.

Tabulka č. 32 – Vztah mezi rozhodováním o daních a charakterem zaměstnání

			Duševní/Manuální				Celkem
			Duševní vedoucí pozice	Duševní bez podřízených	Manuální kvalifikovaná	Manuální méně kvalifikovaná	
Rozhodování o daních	Ne a nemám zájem	Počet % podle Rozhodování o daních % podle Duševní/Manuální	26 19,4%	53 39,6%	43 32,1%	12 9,0%	134 100,0%
	Ne, ale nebráním se	Počet % podle Rozhodování o daních % podle Duševní/Manuální	91 22,6%	185 46,0%	93 23,1%	33 8,2%	402 100,0%
Ano	Počet % podle Rozhodování o daních % podle Duševní/Manuální	56 33,7%	58 34,9%	39 23,5%	13 7,8%	166 100,0%	
	Počet % podle Rozhodování o daních % podle Duševní/Manuální	32,4%	19,6%	22,3%	22,4%	23,6%	
Celkem	Počet % podle Rozhodování o daních % podle Duševní/Manuální	173 24,6%	296 42,2%	175 24,9%	58 8,3%	702 100,0%	
	Počet % podle Rozhodování o daních % podle Duševní/Manuální	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Z celkového počtu 402 respondentů, kteří se doposud nezabývali otázkou možného ovlivnění rozpočtového určení části své daně, avšak jsou ochotni takové úvahy vést, je 46,1 % respondentů vykonávající práci duševního charakteru, avšak nikoliv ve vedoucí pozici, 23,1 % práci manuální kvalifikovanou, 22,6 % práci duševní ve vedoucí pozici a 8,2 % práci manuální méně kvalifikovanou. Z celkového počtu 166 respondentů, kteří aktivně uvažují o této problematice, je 34,9 % respondentů vykonávající práci duševního charakteru, avšak nikoliv ve vedoucí pozici, 33,7 % práci duševní ve vedoucí pozici, 23,5 % práci manuální kvalifikovanou a 7,8 % práci manuální méně kvalifikovanou.

Z celkového počtu 173 respondentů vykonávajících duševní práci ve vedoucí pozici 52,6 % respondentů vyjádřilo ochotu uvažovat o sledovaném problému. Z celkového počtu 296 respondentů, kteří vykonávají duševní práci, a však nikoliv ve vedoucí pozici, 62,5 % respondentů vyjádřilo ochotu uvažovat o sledovaném problému. Stejný zájem zaujalo 53,1 % z celkového počtu 175 manuálně pracujících kvalifikovaných respondentů a 56,9 % z celkového počtu 58 manuálně pracujících méně kvalifikovaných respondentů. Aktivní úvahy o sledované problematice vyjádřilo 32,4 % z celkového počtu respondentů vykonávajících duševní práci ve vedoucí pozici, 19,6 % z celkového počtu respondentů vykonávajících duševní práci v nižší než vedoucí pozici, 22,3 % z celkového počtu respondentů vykonávajících kvalifikovanou manuální práci a 22,4 % z celkového počtu respondentů vykonávajících méně kvalifikovanou manuální práci.

Potvrzuje se tedy silný zájem u všech skupin respondentů ve všech kategoriích podle charakteru vykonávané práce.

Tabulka č. 33 – Závislost rozhodování o daních a charakteru zaměstnání

Chi-kvadrát testy			
	Hodnota	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-kvadrát	14,936 ^a	6	,021
Poměr věrohodnosti	14,367	6	,026
Linear-by-Linear Association	5,857	1	,016
N platných odpovědí	702		

a. 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 11,07.³³⁾

Test potvrzuje na hladině významnosti 5 % určitou závislost rozhodování o daních a charakteru zaměstnání. Nulovou hypotézu o nezávislosti proměnných lze zamítnout.

K měření těsnosti závislosti mezi oběma proměnnými byl opět použit koeficient průměrné čtvercové kontingence C.

Tabulka č. 34 – Těsnost závislosti rozhodování o daních a charakteru zaměstnání

Symetrické míry			
		Hodnota	Approx. Sig.
Nominal by Nominal	Phi	,146	,021
	Cramerovo V	,103	,021
	Koeficient kontingence	,144	,021
N platných odpovědí		702	

Protože je hodnota Pearsonova koeficientu kontingence $C = 0,144$, je i v tomto případě míra asociace obou proměnných nízká.

Posledním sledovaným vztahem, který je z hlediska závislosti proměnných relevantní, je vztah rozhodování o daních a vzdělání respondentů. Soubor respondentů byl z tohoto pohledu rozdělen do tří kategorií vzdělání, a to základní a střední odborné (bez maturity), úplné střední odborné (s maturitou) a vyšší odborné a vysokoškolské. Výsledky jsou uvedeny v následující tabulce.

Tabulka č. 35 – Vztah mezi rozhodováním o daních a vzděláním respondentů

			Vzdělání			Celkem
			Základní a střední odborné (bez maturity)	Úplné střední odborné (s maturitou)	Vyšší odborné a vysokoškolské	
Rozhodování o daních	Ne a nemám zájem	Počet	38	42	51	131
		% podle Rozhodování o daních	29,0%	32,1%	38,9%	100,0%
	Ne ale nebráním se	Počet	72	161	168	401
		% podle Rozhodování o daních	18,0%	40,1%	41,9%	100,0%
	Ano	Počet	29	59	78	166
		% podle Rozhodování o daních	17,5%	35,5%	47,0%	100,0%
		% podle Vzdělání	27,3%	16,0%	17,2%	18,8%
		% podle Vzdělání	51,8%	61,5%	56,6%	57,4%
		Počet	29	59	78	166
		% podle Rozhodování o daních	17,5%	35,5%	47,0%	100,0%
		% podle Vzdělání	20,9%	22,5%	26,3%	23,8%
Celkem		Počet	139	262	297	698
		% podle Rozhodování o daních	19,9%	37,5%	42,6%	100,0%
		% podle Vzdělání	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Z celkového počtu 401 respondentů, kteří se otázkou rozhodování o daních dosud nezabývali, ale takovým úvahám se nebrání, je nejvyšší podíl (41,9 %) respondentů s vyšším odborným a vysokoškolským vzděláním. U aktivně uvažujících respondentů o rozhodování o daních je z celkového počtu 166 respondentů podíl respondentů v kategorii s nejvyšším vzděláním 47 %. V případě respondentů s úplným středním odborným vzděláním je podíl respondentů ochotných k úvahám o rozhodování o daních na celkovém počtu respondentů takto uvažujících 40,1 %. U aktivně uvažujících respondentů je podíl takových respondentů (na celkovém počtu aktivně uvažujících respondentů) 35,5 %. U respondentů v kategorii základního a středního odborného vzdělání je podíl respondentů ochotných o stanoveném problému uvažovat (na celkovém počtu takto uvažujících respondentů) 18 % a u aktivně uvažujících 17,5 % z celkového počtu aktivně uvažujících respondentů.

Se zvyšujícím se stupněm vzdělání tak narůstá zájem o rozhodování o osudu části daně z příjmů fyzických osob respondentů. Tuto tendenci lze interpretovat možností dosažení vyššího ohodnocení z hlediska příjmů, kdy z logiky věci je daň z vyšších příjmů v absolutní částce také vyšší. Jinými slovy se vzrůstající daní ze zvyšujících se příjmů roste také zájem o dalším osudu takové daně.

Tato tendence je potvrzena i z pohledu sloupcových četností. Z celkového počtu 139 respondentů se základním nebo středním odborným vzděláním se úvahám v rámci sledované problematiky nebrání 51,8 % respondentů a aktivní uvažování potvrdilo 20,9 %. U respondentů s úplným středním odborným vzděláním se z celkového počtu 262 respondentů úvahám v této věci nebrání 61,5 % a aktivní úvahy vede 22,5 % těchto respondentů. Respondenti s vyšším odborným vzděláním a vysokoškolským vzděláním (celkem 297 respondentů), kteří o problematice uvažují, pak zaujímají 56,6 % a aktivně uvažující respondenti o této problematice zaujímají podíl 26,3 %.

Tabulka č. 36 – Závislost rozhodování o daních na stupni dosaženého vzdělání

Chi-kvadrát testy			
	Hodnota	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-kvadrát	9,874 ^a	4	,043
Poměr věrohodnosti	9,272	4	,055
Linear-by-Linear Association	4,650	1	,031
N platných odpovědí	698		

a. 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 26,09.³³⁾

U těchto proměnných se ale závislost pohybovala na hranici hladiny významnosti. Je tedy možné uzavřít, že stále ještě jistá závislost mezi rozhodováním o daních a vzděláním respondentů existuje (nulovou hypotézu o nezávislosti proměnných lze zamítnout). Pro další závěry by bylo nutné provést další podrobnější šetření v této věci. I v tomto případě bylo provedeno měření těsnosti závislosti mezi těmito proměnnými.

Tabulka č. 37 – Těsnost závislosti rozhodování o daních na stupni dosaženého vzdělání

Symetrické míry			
		Hodnota	Approx. Sig.
Nominal by Nominal	Phi	,119	,043
	Cramerovo V	,084	,043
	Koeficient kontingence	,118	,043
N platných odpovědí		698	

Aplikací Pearsonova koeficientu kontingence byla potvrzena nízká míra asociace vybraných proměnných.

Dále byl testován vztah rozhodování o daních a dalších identifikačních charakteristik souboru, tzn. pohlaví respondentů, věku respondentů a velikostní kategorie obce bydliště respondentů. Výpočty jsou uvedeny pouze v příloze (příloha č. 4), neboť u všech těchto kategorií test nezávislosti prokázal nezávislost sledovaných proměnných. Rozhodováním o daních se tedy respondenti zabývají bez ohledu na pohlaví a věk. Nepotvrdila se také hypotéza o klesajícím zájmu respondentů o rozhodování v této věci s rostoucí velikostí obce bydliště respondentů.

Neméně zajímavé je však zjistit, jací respondenti o možnost rozhodovat o daních zájem nemají (tabulky četností jednotlivých proměnných jsou uvedeny v příloze č. 5).

Ze základních charakteristik sledovaného jevu je zřejmé, že z celkového počtu 702 respondentů je bez zájmu o výše uvedenou možnost manipulace s částí daně celkem 134 respondentů, tj. 19,1 %.

Z třídění podle věku těchto respondentů vyplývá, že počet respondentů, kteří nemají zájem o sledovanou problematiku (pro zjednodušení budou dále tyto respondenti označováni jako „nezaujatí“ respondenti) je ve všech věkových kategoriích přibližně stejný (cca 1/3). Z hlediska pohlaví v tomto souboru nezaujatých respondentů převládají ženy (56 %). Z pohledu zaměstnání je většina respondentů v tomto souboru v zaměstnaneckém poměru (80,6 %). Charakterem vykonávané práce se nejvíce respondentů tohoto souboru zabývá duševní činností na nižší (tj. nikoliv vedoucí) pozici (39,6 %). Poslední proměnnou je velikost obce bydliště. V rámci tohoto parametru

mírně převažuje obec mezi 20 – 49 tis. obyvatel s 23,1 % (v ostatních velikostních kategoriích obce bydliště je rovnoměrně rozvrženo od 13 % do 16 % respondentů).

Tato souhrnná charakteristika podsouboru nezaujatých respondentů je oproti celému zkoumanému výběrovému souboru vychýlena ve dvou proměnných – nezaujatí respondenti jsou tvořeni častěji osobami vykonávajícími manuální práci (41,1 % oproti 31,2 %) a obyvateli velikostní kategorie obce mezi 20 – 49 tisíci obyvateli (23,1 % oproti 18,7 %).

Z již testovaných vztahů rozhodování o daních vyplývají u nezaujatých respondentů následující výsledky. Při třídění vztahu rozhodování o daních a zapojení do veřejné činnosti (viz tabulka č. 16) z celkového počtu 134 platných odpovědí nezaujatých respondentů 75,4 % respondentů uvedlo, že se nevěnuje veřejné činnosti ve formální orgánech a organizacích. V minulosti se této činnosti věnovalo 6,7 % nezaujatých respondentů a doposud se takové činnosti věnuje 14,5 % nezaujatých respondentů. Potvrzuje se tedy, že respondenti, kteří neprojevili zájem o rozhodování o daních, rovněž nejsou aktivní ve veřejné činnosti ve formálních orgánech a organizacích. Stejně třídění bylo provedeno pro případ účasti na dobrovolné veřejně prospěšné práci v méně formalizovaných či neformálních organizacích (viz tabulka č. 20). Z celkového počtu 134 nezaujatých respondentů 76,1 % uvedlo, že se takové činnosti spíše nevěnuje. Občas se této činnosti věnuje 16,4 % a často 7,5 % z celkového počtu nezaujatých respondentů. I v tomto případě (stejně jako při třídění účasti na veřejné činnosti) se potvrzuje pasivita nezaujatých respondentů i na dobrovolné činnosti. Dále byl zkoumán vztah nezaujatých respondentů k poskytování peněžních (viz tabulka č. 23) a nepeněžních darů (viz tabulka č. 26). V případě peněžních darů se z celkového počtu 131 nezaujatých respondentů 46,6 % vyjádřilo, že spíše peněžní dary neposkytuje. Občasné poskytování peněžních darů potvrdilo 45,8 % nezaujatých respondentů a časté poskytování peněžních darů pak 7,6 % nezaujatých respondentů. Ochota nezaujatých respondentů podílet se na veřejném životě je tedy omezena na občasné poskytování peněžních darů. U nepeněžních darů byla situace podobná. Z celkového počtu 130 nezaujatých respondentů 50 % odpovědělo, že nepeněžní dary spíše neposkytuje. Občasné poskytování nepeněžních darů potvrdilo 43,1 % nezaujatých respondentů a časté poskytování nepeněžních darů pak 6,9 % respondentů. I v případě nepeněžních darů je ochota nezaujatých respondentů omezena na jejich občasné poskytování.

Lze tedy uzavřít, že ani potenciální možnost ovlivnit osud části daní neláká nezaujaté respondenty k rozhodnutí vstoupit do veřejného života touto formou. To však nevybočuje z trendu jejich chování v případě jiné formy participace na veřejném životě, s výjimkou nepravidelného poskytování peněžních a nepeněžních darů.

Vrátíme-li se zpět k respondentům, kteří jsou ochotni uvažovat o osudu části svých daní, je zajímavé zkoumat preference těchto respondentů v otázce volby cíle směřování přikázané části daně. U celkového počtu nabízených 12 alternativ (bylo možné volit více cílů směřování přikázané daně zároveň) byly provedeny součty četností jednotlivých alternativ. V následujících tabulkách jsou uvedeny 4 preference s největším počtem hlasů, a to v pořadí podle počtu hlasů. Ostatní tabulky četností preferencí jsou uvedeny v příloze č. 6.

Tabulka č. 38 – Struktura souboru podle volby obce bydliště jako cíle asignace

Obec bydliště				
		Četnost	Procent	Procent platných odpovědí
Platné odpovědi	Ano	322	45,9	57,1
	Ne	242	34,5	42,9
		Celkem	564	80,3
Chybějící odpovědi	Neměl odpovědět	134	19,1	100,0
	Neodpověděl	4	,6	
	Celkem	138	19,7	
Celkem		702	100,0	

Z celkového počtu 564 respondentů, kteří vybrali alespoň jednu alternativu možných příjemců, vybralo obec bydliště jako příjemce části své přikázané daně z příjmů fyzických osob 57,1 % respondentů. Tento výsledek je oproti očekávání překvapující.

Tabulka č. 39 – Struktura souboru podle volby uskupení poskytujících sociální pomoc potřebným občanům jako cíle asignace

Sociální pomoc				
		Četnost	Procent	Procent platných odpovědí
Platné odpovědi	Ano	248	35,3	44,0
	Ne	316	45,0	56,0
		Celkem	564	80,3
Chybějící odpovědi	Neměl odpovědět	134	19,1	100,0
	Neodpověděl	4	,6	
	Celkem	138	19,7	
Celkem		702	100,0	

Tato preference byla volena 44 % respondentů z celkového počtu 564 respondentů, kteří zvolili alespoň jednu z nabízených alternativ. Umístění uskupení poskytujících sociální pomoc potřebným občanům na předních příčkách preferencí respondentů bylo očekávané.

Tabulka č. 40 – Struktura souboru podle volby zájmových, kulturních a sportovních organizací jako cíle asignace

Zájem, kultura, sport				
		Četnost	Procent	Procent platných odpovědí
Platné odpovědi	Ano	239	34,0	42,4
	Ne	325	46,3	57,6
	Celkem	564	80,3	100,0
Chybějící odpovědi	Neměl odpovědět	134	19,1	
	Neodpověděl	4	,6	
	Celkem	138	19,7	
Celkem		702	100,0	

Zájmové, kulturní a sportovní organizace byly vybrány 42,4 % respondenty z již zmiňovaného celkového počtu 564 respondentů. Vzhledem k předpokladu zájmu uspokojovat své potřeby prostřednictvím volnočasových aktivit byl i tento okruh příjemců očekávan na předních příčkách preferencí respondentů.

Tabulka č. 41 – Struktura souboru podle volby vzdělávacích institucí jako cíle asignace

Vzdělávací instituce				
		Četnost	Procent	Procent platných odpovědí
Platné odpovědi	Ano	215	30,6	38,1
	Ne	349	49,7	61,9
	Celkem	564	80,3	100,0
Chybějící odpovědi	Neměl odpovědět	134	19,1	
	Neodpověděl	4	,6	
	Celkem	138	19,7	
Celkem		702	100,0	

V případě výběru vzdělávacích institucí jako příjemců příkázané daně se jedná o výsledek, který nebyl předpokládán. Tyto příjemce volilo 38,1 % respondentů z výše uvedeného celkového počtu 564 respondentů.

Jak již bylo uvedeno, měli respondenti v případě výběru příjemců příkázané daně možnost volit více příjemců. V následující tabulce jsou shrnuty četnosti dle počtu voleb příjemců příkázané daně, které se pohybovaly mezi jednou až osmi volbami.

Tabulka č. 42 – Četnost podle počtu voleb příjemců přikázané daně

Volby asignace			
	Četnost	Procent	Procent platných odpovědí
Platných 0 voleb	138	19,9	19,9
odpovědí 1 volba	219	31,1	31,1
2 volby	139	19,7	19,7
3 volby	150	21,4	21,4
4 volby	42	6,0	6,0
5 voleb	10	1,4	1,4
6 voleb	3	,4	,4
8 voleb	1	,1	,1
Celkem	702	100,0	100,0

Pozn.: Respondenti, kteří vyjádřili neochotu zabývat se přikázáním daně (134 respondentů) a respondenti, kteří sice takovou ochotu vyjádřili, ale žádnou z nabízených voleb nezvolili (4 respondentů), jsou shrnuti pod 0 voleb.

Nejvyšší počet respondentů (skoro třetina) volil právě jednoho příjemce přikázané daně. Dva příjemce volilo 19,7 % a tři příjemce pak 21,4 % respondentů. Čtyři a více voleb provedlo minimum respondentů. Má tedy smysl dále uvažovat pouze o třech okruzích příjemců, u kterých bude dále analyzováno pořadí volby.

V následující tabulce je výsledek zkoumání detailní statistické charakteristiky pro proměnnou „počet voleb příjemců“.

Tabulka č. 43 – Detailní statistické charakteristiky pro počet voleb příjemců

Statistické charakteristiky			
		Statistika	Std. chyba
Volby asignace	Mean (Průměr)	1,6923	,04945
	95% Konfidence Interval for Mean (Interval spolehlivosti pro průměr)	1,5952	
	Spodní mez	1,7894	
	Horní mez		
	5% Trimmed Mean (Upravený průměr)	1,6265	
	Medián	1,0000	
	Variance	1,717	
	Std. Deviation (Std. Odchylka)	1,31030	
	Minimum	,00	
	Maximum	8,00	
	Range (Rozpětí)	8,00	
	Interquartile Range (Interquartilové rozpětí)	2,00	
	Skewness (Zkreslenost)	,609	,092
	Kurtosis (Strmost)	,229	,184

Z tabulky vyplývá, že průměrně bylo voleno 1,6923 z celkového počtu 12 možných příjemců přikázané daně, a to v rozpětí od 1,5952 do 1,7894 (při respektování 95 %-ního intervalu spolehlivosti).

Tabulka č. 44 – Míry rozptýlenosti

		Percentily						
		Percentily						
		5	10	25	50	75	90	95
Vážený průměr (Definice 1)	Volby asignace	,0000	,0000	1,0000	1,0000	3,0000	3,0000	4,0000
Tukey's Hinges	Volby asignace			1,0000	1,0000	3,0000		

Z této tabulky vyplývá, že 50 % zvolené populace v souboru volilo právě jednoho příjemce příkázané daně.

Z této perspektivy pak byla proměnná „počet voleb příjemců“ zkoumána ve vztahu k základnímu členění podle zaměstnání respondentů (zaměstnanec/OSVČ).

Tabulka č. 45 – Porovnání průměrného počtu voleb podle zaměstnání respondentů

		Popisné statistiky						
		N	Minimum	Maximum	Průměr		Std. odchylka	Variance
Zaměstnání/OSVČ		Statistika	Statistika	Statistika	Statistika	Std. chyba	Statistika	Statistika
OSVČ	Volby asignace	172	,00	5,00	1,7209	,09556	1,25331	1,571
	Platných N	172						
zaměstnanec	Volby asignace	530	,00	8,00	1,6830	,05774	1,32929	1,767
	Platných N	530						

Z tabulky je patrné, že respondenti, kteří jsou OSVČ, volili průměrně 1,7209 příjemců. Respondenti, kteří jsou zaměstnanci, volili průměrně 1,6830 příjemců. Obě skupiny se z tohoto pohledu neliší.

Vzhledem k četnostem podle počtu voleb příjemců příkázané daně, kdy nejčastěji byli voleni 1-3 příjemci (viz tabulka č. 42), je dále zkoumána preference podle pořadí vybraných příjemců.

Nejdříve jsou testovány preference v prvním pořadí. V následující tabulce je přehled četností preferencí v prvním pořadí.

Tabulka č. 46 – Četnost preferencí v prvním pořadí

1. pořadí				
		Četnost	Procent	Procent platných odpovědí
Platné odpovědi	Obec bydliště	236	33,6	42,4
	Obec kam jezdím	15	2,1	2,7
	Obec rodná	8	1,1	1,4
	Obec jiná	1	,1	,2
	Církev	7	1,0	1,3
	Politická strana	1	,1	,2
	Jiné politické uskupení	1	,1	,2
	Zájmová, kulturní, sportovní organizace	85	12,1	15,3
	Vzdělávací instituce	62	8,8	11,1
	Sociální pomoc	114	16,2	20,5
	Jiné uskupení	27	3,8	4,8
	Celkem	557	79,3	100,0
	Chybějící odpovědi	Neměl odpovědět	135	19,2
Neodpověděl		10	1,4	
Celkem		145	20,7	
Celkem		702	100,0	

Z tabulky je patrné, že nejčastější volbou v prvním pořadí cíle, kam by chtěli respondenti přikázat část své daně, je obec bydliště respondentů (33,6 % z 557 odpovědí, v rámci kterých byla volba provedena). Na druhém místě byla volba uskupení pro sociální pomoc potřebným občanům (16,2 %). Na třetím místě pak zájmové, kulturní a sportovní organizace (12,1 %). Významnějšího podílu pak dosáhly již jen vzdělávací instituce s 8,8 %. Ostatní preference nedosáhly ani 5 %.

V následujících tabulkách jsou uvedena třídění preferencí respondentů podle jejich identifikačních charakteristik. Nejprve byl testován vztah preference v prvním pořadí a pohlaví respondentů.

Tabulka č. 47 – Vztah mezi preferencí v prvním pořadí a pohlavím respondentů

			Pohlaví		Celkem
			Žena	Muž	
1. pořadí	Obec bydliště	Počet	124	108	232
		% podle 1. pořadí	53,4%	46,6%	100,0%
		% podle Pohlaví	38,3%	47,2%	42,0%
	Obec kam jezdím	Počet	9	6	15
		% podle 1. pořadí	60,0%	40,0%	100,0%
		% podle Pohlaví	2,8%	2,6%	2,7%
	Obec rodná	Počet	5	3	8
		% podle 1. pořadí	62,5%	37,5%	100,0%
		% podle Pohlaví	1,5%	1,3%	1,4%
	Obec jiná	Počet	0	1	1
		% podle 1. pořadí	,0%	100,0%	100,0%
		% podle Pohlaví	,0%	,4%	,2%
	Církev	Počet	5	2	7

	% podle 1. pořadí	71,4%	28,6%	100,0%
	% podle Pohlaví	1,5%	,9%	1,3%
Politická strana	Počet	0	1	1
	% podle 1. pořadí	0%	100,0%	100,0%
	% podle Pohlaví	0%	,4%	,2%
Jiné politické uskupení	Počet	0	1	1
	% podle 1. pořadí	,0%	100,0%	100,0%
	% podle Pohlaví	,0%	,4%	,2%
Zájmová, kulturní, sportovní organizace	Počet	38	47	85
	% podle 1. pořadí	44,7%	55,3%	100,0%
	% podle Pohlaví	11,7%	20,5%	15,4%
Vzdělávací instituce	Počet	41	21	62
	% podle 1. pořadí	66,1%	33,9%	100,0%
	% podle Pohlaví	12,7%	9,2%	11,2%
Sociální pomoc	Počet	86	28	114
	% podle 1. pořadí	75,4%	24,6%	100,0%
	% podle Pohlaví	26,5%	12,2%	20,6%
Jiné uskupení	Počet	16	11	27
	% podle 1. pořadí	59,3%	40,7%	100,0%
	% podle Pohlaví	4,9%	4,8%	4,9%
Celkem	Počet	324	229	553
	% podle 1. pořadí	58,6%	41,4%	100,0%
	% podle Pohlaví	100,0%	100,0%	100,0%

Zaměříme-li se na čtyři nejčastěji volené preference (viz tabulky č. 38-41), vyplývá z výše uvedeného třídění, že z celkového počtu 232 respondentů, kteří první preferenci udělili obci svého bydliště, je 53,4 % žen a 46,6 % mužů. Uskupení pro sociální pomoc potřebným občanům jako první preferenci volilo 114 respondentů, přičemž z tohoto počtu je 75,4 % žen a 24,6 % mužů. V případě zájmových, kulturních a sportovních organizací první preferenci udělilo 85 respondentů, z toho 44,7 % žen a 55,3 % mužů. U vzdělávacích institucí pak první preferenci udělilo 62 respondentů, z toho 66,1 % žen a 33,9 % mužů. Z uvedeného vyplývá rozdílnost v preferencích zejména u uskupení pro sociální pomoc potřebným občanům, které jsou více preferovány ženami, stejně tak jako vzdělávací instituce. U mužů naopak převládají (nad ženami) preference zájmových, kulturních a sportovních organizací.

Z celkového počtu 324 žen první preferenci obci bydliště udělilo 38,3 %, uskupení pro sociální pomoc potřebným občanům 26,5 %, vzdělávacím institucím 12,7 % a zájmovým, kulturním a sportovním organizacím 11,7 %.

Z celkového počtu 229 mužů první preferenci obci bydliště udělilo 47,2 %, zájmovým, kulturním a sportovním organizacím 20,5 %, uskupením pro sociální pomoc potřebným občanům 12,2 % a vzdělávacím institucím 9,2 %.

V obou případech je jasnou první preferencí obec bydliště. U dalších udělených prvních preferencí jsou značné rozdíly a potvrzují tendenci zjištěnou analýzou řádkových četností.

Tabulka č. 48 – Závislost preferencí v prvním pořadí na pohlaví respondentů

Chi-kvadrát testy			
	Hodnota	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-kvadrát	28,860 ^a	10	,001
Poměr věrohodnosti	30,690	10	,001
Linear-by-Linear Association	6,576	1	,010
N platných odpovědí	553		

a. 10 cells (45,5%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,41.³³⁾

Test tedy potvrzuje na hladině významnosti 5 % určitou závislost mezi zvolenými prvními preferencemi a pohlavím respondentů a lze tedy zamítnout nulovou hypotézu o nezávislosti obou proměnných. Pomocí Pearsonova koeficientu kontingence byla dále měřena síla závislosti vybraných proměnných.

Tabulka č. 49 – Těsnost závislosti preferencí v prvním pořadí na pohlaví respondentů

Symetrické míry			
		Hodnota	Approx. Sig.
Nominal by Nominal	Phi	,228	,001
	Cramerovo V	,228	,001
	Koeficient kontingence	,223	,001
N platných odpovědí		553	

Koeficient C nabývá hodnoty 0,223 a prokazuje nízkou míru asociace proměnných.

Dále byl sledován vztah preferencí v prvním pořadí a velikosti obce bydliště respondentů. Pozornost bude zaměřena opět na čtyři nejčastěji uváděné první preference respondentů.

Tabulka č. 50 – Vztah mezi preferencí v prvním pořadí a velikostí obce bydliště respondentů

1. pořadí		Velikost obce						Celkem
		Nad 80 tis. obyvatel	50-80 tis. obyvatel	20-49 tis. obyvatel	10-19 tis. obyvatel	1-9 tis. obyvatel	Do 1 tis. obyvatel	
Obec bydliště	Počet	26	30	42	21	62	55	236
	% podle 1. pořadí	11,0%	12,7%	17,8%	8,9%	26,3%	23,3%	100,0%
	% podle Velikost obce	32,1%	34,5%	42,0%	27,6%	50,8%	60,4%	42,4%
Obec kam jezdím	Počet	7	1	4	0	2	1	15
	% podle 1. pořadí	46,7%	6,7%	26,7%	0%	13,3%	6,7%	100,0%
	% podle Velikost obce	8,6%	1,1%	4,0%	0%	1,6%	1,1%	2,7%
Obec rodná	Počet	1	1	4	0	0	2	8
	% podle 1. pořadí	12,5%	12,5%	50,0%	0%	,0%	25,0%	100,0%
	% podle Velikost obce	1,2%	1,1%	4,0%	0%	,0%	2,2%	1,4%
Obec jiná	Počet	0	0	0	0	1	0	1
	% podle 1. pořadí	0%	0%	0%	0%	100,0%	0%	100,0%
	% podle Velikost obce	0%	0%	0%	0%	,8%	0%	,2%
Církev	Počet	2	2	0	1	1	1	7
	% podle 1. pořadí	28,6%	28,6%	,0%	14,3%	14,3%	14,3%	100,0%
	% podle Velikost obce	2,5%	2,3%	,0%	1,3%	,8%	1,1%	1,3%
Politická strana	Počet	0	1	0	0	0	0	1
	% podle 1. pořadí	0%	100,0%	,0%	0%	0%	0%	100,0%
	% podle Velikost obce	0%	1,1%	,0%	0%	0%	0%	,2%
Jiné politické uskupení	Počet	0	1	0	0	0	0	1
	% podle 1. pořadí	0%	100,0%	0%	0%	0%	0%	100,0%
	% podle Velikost obce	0%	1,1%	0%	0%	0%	0%	,2%
Zájmová, kulturní, sportovní organizace	Počet	10	18	16	16	12	13	85
	% podle 1. pořadí	11,8%	21,2%	18,8%	18,8%	14,1%	15,3%	100,0%
	% podle Velikost obce	12,3%	20,7%	16,0%	21,1%	9,8%	14,3%	15,3%
Vzdělávací instituce	Počet	9	8	12	17	8	8	62
	% podle 1. pořadí	14,5%	12,9%	19,4%	27,4%	12,9%	12,9%	100,0%
	% podle Velikost obce	11,1%	9,2%	12,0%	22,4%	6,6%	8,8%	11,1%
Sociální pomoc	Počet	19	20	20	19	28	8	114
	% podle 1. pořadí	16,7%	17,5%	17,5%	16,7%	24,6%	7,0%	100,0%
	% podle Velikost obce	23,5%	23,0%	20,0%	25,0%	23,0%	8,8%	20,5%
Jiné uskupení	Počet	7	5	2	2	8	3	27
	% podle 1. pořadí	25,9%	18,5%	7,4%	7,4%	29,6%	11,1%	100,0%
	% podle Velikost obce	8,6%	5,7%	2,0%	2,6%	6,6%	3,3%	4,8%
Celkem	Počet	81	87	100	76	122	91	557
	% podle 1. pořadí	14,5%	15,6%	18,0%	13,6%	21,9%	16,3%	100,0%
	% podle Velikost obce	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Z celkového počtu 236 respondentů, kteří jako první preferenci volili obec bydliště je v první zvolené velikostní kategorii obcí (obce nad 80 tis. obyvatel) 11 % respondentů, ve druhé kategorii (obce 50-80 tis. obyvatel) 12,7 % respondentů, ve třetí kategorii (obce 20-49 tis. obyvatel) 17,8 %, ve čtvrté kategorii (obce 10-19 tis.

obyvatel) 8,9 % respondentů, v páté kategorii (obce 1-9 tis. obyvatel) 26,3 % respondentů a v páté kategorii (obce do 1 tis. obyvatel) 23,3 % obyvatel.

Uskupení pro sociální pomoc potřebným občanům volilo v první preferenci z celkového počtu 114 respondentů v první velikostní kategorii obcí 16,7 %, ve druhé kategorii 17,5 % respondentů, ve třetí kategorii také 17,5 % respondentů, ve čtvrté kategorii 16,7 % respondentů, v páté kategorii 24,6 % respondentů a v šesté kategorii 7 % respondentů.

Zájmové, kulturní a sportovní organizace volilo v první preferenci z celkového počtu 85 respondentů v první velikostní kategorii obcí 11,8 %, ve druhé kategorii 21,2 % respondentů, ve třetí kategorii 18,8 % respondentů, ve čtvrté kategorii také 18,8 % respondentů, v páté kategorii 14,1 % respondentů a v šesté kategorii 15,3 % respondentů.

Vzdělávací instituce pak v první preferenci volilo z celkového počtu 62 respondentů v první velikostní kategorii obcí 14,5 %, ve druhé kategorii 12,9 % respondentů, ve třetí kategorii 19,49 % respondentů, ve čtvrté kategorii 27,4 % respondentů, v páté kategorii 12,9 % respondentů a v šesté kategorii rovněž 12,9 % respondentů.

Z uvedeného je patrná tendence volby obce bydliště jako cíle pro přikázanou část daně respondentů zejména z malých a středních obcí. V ostatních případech prvních preferencí jsou patrné rozdíly, které lze přičítat dostupnosti veřejných služeb lišící se v souvislosti s velikostí obce.

Z 81 respondentů první velikostní kategorie obce 32,1 % respondentů v první preferenci volilo obec bydliště, 23,5 % respondentů uskupení pro sociální pomoc potřebným občanům, 12,3 % zájmové, kulturní a sportovní organizace a 11,1 % vzdělávací zařízení.

Z 87 respondentů v druhé velikostní kategorii obce 34,5 % respondentů v první preferenci volilo obec bydliště, 23 % respondentů uskupení pro sociální pomoc potřebným občanům, 20,7 % zájmové, kulturní a sportovní organizace a 9,2 % vzdělávací instituce.

Ze 100 respondentů ve třetí velikostní kategorii obce 42 % respondentů v první preferenci volilo obec bydliště, 20 % respondentů uskupení pro sociální pomoc potřebným občanům, 16 % zájmové, kulturní a sportovní organizace a 12 % vzdělávací instituce.

Ze 76 respondentů ve čtvrté velikostní kategorii obce 27,6 % respondentů v první preferenci volilo obec bydliště, 25 % respondentů uskupení pro sociální pomoc potřebným občanům, 22,4 % vzdělávací instituce a 21,1 % zájmové, kulturní a sportovní organizace.

Ze 122 respondentů v páté velikostní kategorii obce 50,8 % respondentů v první preferenci volilo obec bydliště, 23 % respondentů uskupení pro sociální pomoc potřebným občanům, 9,8 % zájmové, kulturní a sportovní organizace a 6,6 % vzdělávací instituce.

Z 91 respondentů v šesté velikostní kategorii obce 60,4 % respondentů v první preferenci volilo obec bydliště, 14,13 % zájmové, kulturní a sportovní organizace, 8,8 % respondentů uskupení pro sociální pomoc potřebným občanům a 8,8 % vzdělávací instituce.

I analýzou sloupcových četností je potvrzena dominance volby obce bydliště jako první preference. Tato preference v prvním pořadí naprosto převažuje u respondentů z obcí do 9 tis. obyvatel. Tento výsledek lze zřejmě připisovat uvědomění si lokální identity respondentů v těchto obcích. Altruismus se u respondentů projevuje častým výběrem uskupení pro sociální pomoc potřebným občanům, kdy způsob podpory prostřednictvím přikázání části daně je vítaným způsobem projevu participace v této oblasti. Rovněž naplnění volnočasových aktivit respondentů je oblastí, kde respondenti vidí jistou možnost participace touto formou, která nahrazuje aktivní způsob participace. Lze však potvrdit zájem na rozvoji těchto aktivit. Totéž je možné uvést i v případě vzdělávacích institucí.

Tabulka č. 51 – Závislost preferencí v prvním pořadí na velikosti obce bydliště

Chi-kvadrát testy			
	Hodnota	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-kvadrát	89,089 ^a	50	,001
Poměr věrohodnosti	86,053	50	,001
Linear-by-Linear Association	10,806	1	,001
N platných odpovědí	557		

a. 41 cells (62,1%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,14.³³⁾

Provedený test nezávislosti potvrdil určitou závislost vztahu preference prvního pořadí na velikosti bydliště respondentů. I v tomto případě lze tedy nulovou hypotézu o nezávislosti výběru preferencí v prvním pořadí na velikosti obce bydliště zamítnout.

Tabulka č. 52 – Těsnost závislosti preferencí v prvním pořadí na velikosti obce bydliště

Symetrické míry			
		Hodnota	Approx. Sig.
Nominal by Nominal	Phi	,400	,001
	Cramerovo V	,179	,001
	Koeficient kontingence	,371	,001
N platných odpovědí		557	

V daném případě Pearsonův koeficient kontingence potvrzuje (v porovnání s již uvedenými testy intenzity závislosti v předchozím textu) těsnější závislost výběru preferencí v prvním pořadí a velikostí obce bydliště respondentů.

Preference v prvním pořadí byly dále zkoumány podle dalších identifikačních charakteristik souboru. Současně provedenými testy nezávislosti byla ale na hladině 5 % významnosti potvrzena nezávislost těchto proměnných. Nelze tedy potvrdit závislost výběru preferencí v prvním pořadí a věku, resp. vzdělání respondentů. Proto jsou výpočty uvedeny pouze v příloze (přílohy č. 7 a 8).

V následujících tabulkách jsou analyzovány preference, které respondenti volili jako druhé v pořadí.

Tabulka č. 53 – Četnost preferencí ve druhém pořadí

2. pořadí				
		Četnost	Procent	Procent platných odpovědí
Platné odpovědi	Obec bydliště	52	7,4	15,3
	Obec kam jezdím	16	2,3	4,7
	Obec rodná	15	2,1	4,4
	Církev	5	,7	1,5
	Politická strana	7	1,0	2,1
	Jiné politické uskupení	2	,3	,6
	Zájmová, kulturní, sportovní organizace	77	11,0	22,7
	Vzdělávací instituce	94	13,4	27,7
	Sociální pomoc	66	9,4	19,5
	Jiné uskupení	5	,7	1,5
	Celkem	339	48,3	100,0
Chybějící odpovědi	Neměl odpovědět	353	50,3	
	Neodpověděl	10	1,4	
	Celkem	363	51,7	
Celkem		702	100,0	

I v druhém pořadí byly nejčastěji voleny čtyři okruhy potenciálních příjemců přikázané části daně z příjmů fyzických osob. Z celkového počtu 339 respondentů, kteří volili preferenci v druhém pořadí, nejčastěji na této pozici volili vzdělávací instituce

(27,7 % respondentů), dále zájmové, kulturní a sportovní organizace (22,7 %), uskupení pro sociální pomoc potřebným občanům (19,5 %) a v neposlední řadě také obec bydliště respondentů (15,3 %). Do druhého pořadí tedy nezasáhl jiný okruh potenciálních příjemců přikázané části daně z příjmů fyzických osob než tomu bylo v prvním pořadí.

Tabulka č. 54 – Vztah mezi preferencí ve druhém pořadí a pohlavím respondentů

			Pohlaví		Celkem
			Žena	Muž	
2. pořadí	Obec bydliště	Počet	29	23	52
		% podle 2. pořadí	55,8%	44,2%	100,0%
		% podle Pohlaví	14,4%	16,9%	15,4%
	Obec kam jezdím	Počet	7	9	16
		% podle 2. pořadí	43,8%	56,3%	100,0%
		% podle Pohlaví	3,5%	6,6%	4,7%
	Obec rodná	Počet	10	4	14
		% podle 2. pořadí	71,4%	28,6%	100,0%
		% podle Pohlaví	5,0%	2,9%	4,1%
	Církev	Počet	3	2	5
		% podle 2. pořadí	60,0%	40,0%	100,0%
		% podle Pohlaví	1,5%	1,5%	1,5%
	Politická strana	Počet	2	5	7
		% podle 2. pořadí	28,6%	71,4%	100,0%
		% podle Pohlaví	1,0%	3,7%	2,1%
	Jiné politické uskupení	Počet	0	2	2
		% podle 2. pořadí	0%	100,0%	100,0%
		% podle Pohlaví	0%	1,5%	,6%
	Zájmová, kulturní, sportovní organizace	Počet	36	41	77
		% podle 2. pořadí	46,8%	53,2%	100,0%
		% podle Pohlaví	17,8%	30,1%	22,8%
	Vzdělávací instituce	Počet	61	33	94
		% podle 2. pořadí	64,9%	35,1%	100,0%
		% podle Pohlaví	30,2%	24,3%	27,8%
	Sociální pomoc	Počet	51	15	66
		% podle 2. pořadí	77,3%	22,7%	100,0%
		% podle Pohlaví	25,2%	11,0%	19,5%
	Jiné uskupení	Počet	3	2	5
		% podle 2. pořadí	60,0%	40,0%	100,0%
		% podle Pohlaví	1,5%	1,5%	1,5%
Celkem		Počet	202	136	338
		% podle 2. pořadí	59,8%	40,2%	100,0%
		% podle Pohlaví	100,0%	100,0%	100,0%

Vzhledem k výše uvedeným četnostem preferencí ve druhém pořadí je účelné zaměřit se na čtyři nejčastěji volené preference. Z celkového počtu 94 respondentů, kteří druhou preferenci udělili vzdělávací instituci, je 64,9 % žen a 35,1 % mužů. V případě zájmových, kulturních a sportovních organizací druhou preferenci udělilo 77 respondentů, z toho 46,8 % žen a 53,2 % mužů. Uskupení pro sociální pomoc potřebným občanům jako druhou preferenci volilo 66 respondentů, přičemž z tohoto

počtu je 77,3 % žen a 22,7 % mužů. Obec bydliště získala druhou preferenci od 52 respondentů, z toho 55,8 % žen a 44,2 % mužů. Trend vyzorovaný v případě preferencí uvedených jako první v pořadí se potvrzuje i u druhých preferencí. Přetrvává preference žen u sociální pomoci potřebným občanům, stejně tak jako preference ve prospěch vzdělávací instituce. U mužů naopak převládají (nad ženami) preference zájmových, kulturních a sportovních organizací.

Z celkového počtu 202 žen druhou preferenci vzdělávacím institucím udělilo 30,2 %, uskupení pro sociální pomoc potřebným občanům 25,2 %, zájmovým, kulturním a sportovním organizacím 17,8 % a obci bydliště 14,4 %.

Z celkového počtu 136 mužů druhou preferenci zájmovým, kulturním a sportovním organizacím udělilo 30,1 % z nich, vzdělávacím institucím 24,3 %, obci bydliště udělilo druhou preferenci 16,9 % mužů a uskupením pro sociální pomoc potřebným občanům 11 % mužů.

V rámci druhých preferencí se prohlubují rozdíly voleb mezi pohlavími. Po relativní shodě v rámci prvních preferencí se zájem obou pohlaví rozchází. U žen vítězí vzdělávací instituce a sociální pomoc potřebným občanům. Muži druhou preferenci udělili nejčastěji organizacím zájmovým, kulturním a sportovním. Rovněž vzdělávací instituce u mužů dosahují relativně vysokého zájmu. U žen se tak projevuje vyšší míra sociálního cítění, zatímco muži volí podporu volnočasových aktivit. Tento obraz preferencí (přesto) potvrzuje základní tendenci zjištěnou u první volby.

Tabulka č. 55 – Závislost preferencí ve druhém pořadí na pohlaví respondentů

Chi-kvadrát testy			
	Hodnota	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-kvadrát	23,510 ^a	9	,005
Poměr věrohodnosti	24,676	9	,003
Linear-by-Linear Association	3,031	1	,082
N platných odpovědí	338		

a. 8 cells (40,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,80.³³⁾

Byla prokázána závislost výběru druhého pořadí preference na pohlaví respondentů. Test na hladině významnosti 5 % potvrzuje určitou závislost mezi zvolenými druhými preferencemi a pohlavím respondentů a lze tak zamítnout hypotézu o nezávislosti obou proměnných.

Tabulka č. 56 – Těsnost závislosti preferencí ve druhém pořadí na pohlaví respondentů

Symetrické míry			
		Hodnota	Approx. Sig.
Nominal by Nominal	Phi	,264	,005
	Cramerovo V	,264	,005
	Koeficient kontingence	,255	,005
N platných odpovědí		338	

Provedeným testem byla prokázána nižší míra asociace sledovaných proměnných.

Dále byl podroben zkoumání vztah výběru preference ve druhém pořadí a velikosti obce bydliště respondentů, věku respondentů a vzdělání respondentů. Současně byl proveden test nezávislosti proměnných. Na hladině 5 % významnosti vždy potvrzena nezávislost příslušných dvou proměnných. Nelze tedy potvrdit závislost výběru preferencí ve druhém pořadí na velikostním typu obce, kde respondent bydlí, na věku a vzdělání respondentů. Výpočty jsou uvedeny v příloze (přílohy č. 9, 10 a 11).

Zkoumání byly podrobeny i preference, které respondenti uvedli na třetím pořadí. Četnost těchto preferencí je uvedena v následující tabulce.

Tabulka č. 57 – Četnost preferencí ve třetím pořadí

3. pořadí				
		Četnost	Procent	Procent platných odpovědí
Platné odpovědi	Obec bydliště	27	3,8	13,2
	Obec kam jezdím	6	,9	2,9
	Obec rodná	11	1,6	5,4
	Církev	2	,3	1,0
	Politická strana	4	,6	2,0
	Jiné politické uskupení	3	,4	1,5
	Zájmová, kulturní, sportovní organizace	61	8,7	29,8
	Vzdělávací instituce	42	6,0	20,5
	Sociální pomoc	48	6,8	23,4
	Jiné uskupení	1	,1	,5
	Celkem	205	29,2	100,0
Chybějící odpovědi	Neměl odpovědět	491	69,9	
	Neodpověděl	6	,9	
	Celkem	497	70,8	
Celkem		702	100,0	

I v případě výběru preference ve třetím pořadí bylo provedeno třídění této preference podle dalších identifikačních charakteristik souboru. Z testu nezávislosti však vyplynulo, že tyto preference jsou na sledovaných proměnných, tj. pohlaví, místo bydliště, věk a vzdělání, na hladině významnosti 5 % nezávislé. Výpočty jsou tedy uvedeny pouze v přílohách (přílohy č. 12 – 15).

Jak již bylo uvedeno, je výběr obce bydliště jako cíle přikázané části daně dominantní v malých obcích, což lze přičítat právě uvědomění si lokální identity. Z této perspektivy je následující analýza věnována naopak preferencím respondentů, kteří se, co do velikosti obce svého bydliště, řadí do první (obec nad 80 tis. obyvatel) a druhé (obce s 50 – 80 tis. obyvateli) skupiny. Za tímto účelem bylo z výběrového souboru vyčleněno 212 respondentů, kteří velikostí svého bydliště odpovídají shora uvedenému kritériu.

Tabulka č. 58 – Četnost preferencí v prvním pořadí u respondentů s bydlištěm ve velkých městech (nad 50 tis. obyvatel)

1. pořadí				
		Četnost	Procent	Procent platných odpovědí
Platné odpovědi	Obec bydliště	56	26,4	33,3
	Obec kam jezdím	8	3,8	4,8
	Obec rodná	2	,9	1,2
	Církev	4	1,9	2,4
	Politická strana	1	,5	,6
	Jiné politické uskupení	1	,5	,6
	Zájmová, kulturní, sportovní organizace	28	13,2	16,7
	Vzdělávací instituce	17	8,0	10,1
	Sociální pomoc	39	18,4	23,2
	Jiné uskupení	12	5,7	7,1
	Celkem	168	79,2	100,0
Chybějící odpovědi	Neměl odpovědět	40	18,9	
	Neodpověděl	4	1,9	
	Celkem	44	20,8	
Celkem		212	100,0	

Z celkového počtu 168 respondentů ve vybraném souboru, kteří udělili první preferenci, zvolilo obec bydliště jako cíl poukázané části daňového výnosu daně z příjmů fyzických osob celkem 26,4 %. Druhá nejsilnější preference v prvním pořadí byla udělena subjektům poskytujícím sociální pomoc (18,4 %) a třetí nejsilnější preference v prvním pořadí pak zájmovým, kulturním a sportovním organizacím (13,2 %). Z tabulky dále vyplývá, že z nabídky dalších obcí (tzn. s výjimkou obce bydliště) 3,8 % respondentů volilo obec, kam pravidelně jezdí a pouze 0,9 % respondentů volilo v prvním pořadí rodnou obec. Jinou obec pak nevolil nikdo z těchto respondentů.

Tabulka č. 59 – Výběr obce bydliště jako cíle u respondentů s bydlištěm ve větších a velkých městech

Obec bydliště				
		Četnost	Procent	Procent platných odpovědí
Platné odpovědi	Ano	78	36,8	45,9
	Ne	92	43,4	54,1
Celkem		170	80,2	100,0
Chybějící odpovědi	Neměl odpovědět	39	18,4	
	Neodpověděl	3	1,4	
Celkem		42	19,8	
Celkem		212	100,0	

Obec bydliště do svého výběru potenciálního cíle asignované daně volilo z vybraných velikostních kategorií obcí celkem 36,8 % respondentů z celkového počtu 170 platných odpovědí.

I z této analýzy vyplývá, že v porovnání s nabídkou jiných cílů asignované daně obec bydliště převažuje i u respondentů z obce bydliště s počtem obyvatel více než 50 tis. Vliv lokální identity se tedy, byť v omezené míře, v porovnání s malými obcemi projevuje i u obyvatel větších a velkých měst.

7.4 DÍLČÍ ZÁVĚRY EMPIRICKÉHO ŠETŘENÍ (KVANTITATIVNÍ PŘÍSTUP)

Jak již bylo uvedeno, je participace občanů na veřejném životě jedním z důležitých aspektů kvality života. Aktuální systém daňové správy v České republice neumožňuje daňovým subjektům ovlivnit správu jimi placených daní. Prakticky jedinou možností aplikace principu participace je pak volební právo občanů, díky kterému vybírají volené zástupce, kteří vyjadřují určité preference, a to i z hlediska dalšího rozvoje obce, kraje a celé republiky. Systém přerozdělování daňového výnosu podle zákonem stanoveného klíče tak může v občanech vyvolávat pocit ztráty kontroly nad odváděnou daní, neboť není možné transparentně vysledovat použití odvedených finančních prostředků. Různé kauzy o zneužití veřejných prostředků pak potřebu zájmu a případně i participace na procesu přerozdělování daňového výnosu přirozeně oslabují. Možnost požádat o informace o nakládání s veřejnými prostředky prostřednictvím žádosti v režimu zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, se jeví být neefektivní, a to i přes krátké lhůty pro vyřízení takových žádostí. Efektivita takového způsobu získávání informací je totiž oslabena nutností přesné specifikace požadované informace. Navíc i tento zákon obsahuje řadu omezení práva na informace, a to právě i v oblasti daňové.

Cílem provedeného empirického šetření bylo ověřit ochotu daňových subjektů zapojit se do systému přerozdělování výnosu z daní, tj. v obecné rovině do správy daní. Při předpokládaném projevu ochoty bylo dále zjišťováno, jaké preference by byly ze strany daňových subjektů uplatňovány v případě možnosti vstoupit do systému přerozdělování výnosu z daní. Shrnující výsledky jsou následující.

Z výsledků na sledovaném souboru 702 respondentů vychází poměrně silný zájem o problematiku rozhodování o osudu části daně respondentů. Vedle respondentů, kteří se již jinou formou participace podílejí na veřejném životě, ať už formou aktivní angažovanosti v podobě účasti na veřejné činnosti ve formálních orgánech a organizacích nebo na dobrovolné činnosti v méně formálních organizacích, či osobní angažovanosti v podobě poskytování peněžních nebo nepeněžních darů, zkoumaná forma participace zaujala i další respondenty, kteří na veřejném životě prakticky neparticipují. Je tedy možné, že právě tyto respondenty nabídka participace na správě daně oslovila tak, že poskytuje určitou formu náhrady za (řekněme) standardní způsoby participace na veřejném životě, které nejsou z jakéhokoliv důvodu respondenty využívány (samotné důvody, pro které se tito respondenti nezapojují do veřejného života, nebyly předmětem šetření, nicméně otevírají další možné směry navazujících šetření). Rozhodování o směřování výnosu daní může být vítanou pobídkou pro ekonomicky aktivní občany, neboť problematika zdaňování příjmů dopadá na každého takového občana. Díky tomuto faktu jsou stírány rozdílné postoje mezi osobami, které jsou zaměstnanci a osobami tzv. samostatně výdělečně činnými. Skutečnost, podle které jsou všichni ekonomicky aktivní občané podrobováni dani z příjmů, činí v daném kontextu méně významnými takové identifikační faktory, jako jsou pohlaví, věk a vzdělání.

Klíčovou otázkou je vedle ochoty participovat na správě své daně také otázka dalšího směřování příkázané daně. V tomto ohledu lze konstatovat, že se vedle projevů altruismu uplatnily i postoje zcela racionální, které vedly k uspokojování vlastních potřeb respondentů.

Oproti převládajícím modelům daňových asignací, které jsou uplatňovány v některých jurisdikcích, tj. směřování asignované daně neziskovému sektoru nebo církvím, ve sledovaném souboru výrazně převládla preference obce bydliště jako cíle příkázané daně. Tuto okolnost lze ve vztahu k církvím přičíst aktuálnímu dění, kdy se v České republice diskutuje o majetkovém vyrovnání s církvemi (nehledě na obecný

trend poklesu občanů hlásících se k náboženství). V preferencích uskupení pro sociální pomoc, která se zpravidla poskytuje právě prostřednictvím neziskového sektoru, byla tato preference očekávána. Rovněž bylo možné očekávat na předních pozicích preferencí respondentů zájmové, kulturní a sportovní organizace. Porovnáním podílu preferencí na celkovém počtu respondentů byly zjištěny následující rozdíly. Dominance výběru obce bydliště je patrná ve výběru preferencí v prvním pořadí, kdy zaujímá dvojnásobný podíl oproti uskupení pro sociální pomoc potřebným občanům, které získalo druhý nejvyšší podíl preferencí v prvním pořadí. Třetí umístění zájmových, kulturních a sportovních organizací v preferencích v prvním pořadí bylo rovněž očekávané (a tyto organizace zaujímají pouze o necelá 4 % nižší podíl na preferencích v prvním pořadí v porovnání s uskupeními pro sociální pomoc potřebným občanům). Poměrně překvapivé je umístění vzdělávacích organizací se čtvrtým nejvyšším podílem na preferencích v prvním pořadí. Oproti obci bydliště je však podíl vzdělávacích organizací téměř čtyřnásobně menší. V rámci preferencí ve druhém pořadí však získaly právě vzdělávací organizace nejvyšší podíl těchto preferencí. Následované jsou zájmovými, kulturními a sportovními organizacemi (podíl pouze o necelé dvě procenta nižší) a uskupeními pro sociální pomoc potřebným občanům (v porovnání se vzdělávacími institucemi byl podíl o 4 % nižší). Čtvrtou pozici v preferencích druhého pořadí zaujímá opět místo bydliště (rozdíl v podílu preferencí oproti vzdělávacím organizacím je však méně než dvojnásobný). Pro úplnost je třeba dodat, že i u preferencí ve třetím pořadí mají nejvyšší podíl zájmové, kulturní a sportovní organizace, následují uskupení pro sociální pomoc potřebným občanům, vzdělávací instituce a čtveřici uzavírá obec bydliště.

Ve všech třech pořadích preferencí se tedy objevuje vždy stejná čtveřice oblastí jako cílů přikázané daně. I tento výsledek potvrzuje platnost přání respondentů kam směřovat podíl na celostátním výnosu daně z příjmů fyzických osob.

Provedené testy četností počtu voleb příjemců přikázané daně a také testy nezávislosti proměnných v rámci výběru v prvním, druhém a třetím pořadí prokazují, že reálně lze uvažovat o jedné skupině příjemců, kterým bude směřována přikázaná daň, a to (dle výsledků průzkumu) o obci bydliště.

Z praktického hlediska je tento závěr logický, neboť se dá uvažovat o relativně malém procentu daně z příjmů fyzických osob, které budou moci podle svého rozhodnutí občané přikázat konkrétnímu příjemci. Díky omezenému počtu příjemců pak

nebude rozmělněna celková částka přikázané daně a nedojde tak k ohrožení efektivity tohoto doplňkového způsobu financování činností vybraného příjemce.

Výběr obce bydliště dává daňovým asignacím zcela nový rozměr. Šetření navíc prokázalo, že tato preference není doménou pouze u malých obcí, kde ji lze přičíst vlivu lokální identity, ale také podstatně více anonymním městům, včetně větších a velkých měst (byť je tato preference řádově nižší než u malých obcí).

Lze tedy uzavřít, že participaci občanů na daňové správě je možné podpořit jejich přímým zapojením do přerozdělovacího procesu formou daňových asignací. Možnost rozhodovat o určení daní občanů samotnými občany povede i k většímu zájmu občanů o využití takto získaných prostředků. Zvýší se tedy míra dohledu občanů nad veřejnou správou. Občané také získají nástroj, kterým pružně mohou reagovat na další chování příjemců přikázané daně, a to např. přesměrováním požadavku asignace jinému příjemci ve vymezené skupině příjemců v případě nesouhlasu s využitím přikázané části daně.

Je samozřejmé, že bude nutné takový systém nastavit s ohledem na další funkci daní tak, aby nebyly ohroženy mandatorní výdaje veřejných rozpočtů. V otázce výše asignované daně tak lze hovořit pouze v řádu jednotlivých procent.

8 ZÁVĚRY

Vytčeným cílem disertační práce je vypracování námětů pro optimalizaci daňové správy posílením občanské participace při správě věcí veřejných v oblasti daňové správy a také posílení principu subsidiarity, a to při zachování spravovatelnosti jednotlivých daní.

Z historické retrospektivy vývoje veřejné správy a daňové správy jako její součásti, který byl sledován optikou aplikace sledovaných principů subsidiarity a participace, vyplývá, že v různých etapách docházelo ke střídavému posilování a následnému potlačování zejména principu subsidiarity. Ke změně trendu ve směru k posilování nebo k oslabení aplikace principu subsidiarity docházelo vždy se zásadní historickou změnou (vznik samostatného Československa, okupace Československa, osvobození, atp.). Vzhledem k historickým událostem lze o principu participace hovořit zejména se vznikem samostatného Československa. Vzájemnou provázanost obou principů dokazuje právě historický vývoj jejich aplikace, kdy zpravidla s potlačením principu subsidiarity byla omezována i aplikace principu participace.

Z historického pohledu lze tedy konstatovat, že princip subsidiarity a princip participace nejsou v prostředí veřejné správy, resp. daňové správy České republiky principy neznámými, ba naopak, lze vysledovat i určitou tradici jejich aplikace (s výjimkou období, která lze označit jako období nesvobody, čímž je myšleno zejména období druhé světové války a období od roku 1948 do roku 1989 spojované s vládou jedné politické strany – Komunistické strany Československa).

V rámci sledování obou principů byla provedena empirická šetření, a to jednak z pohledu optimalizace daňové správy ve vztahu k obecním rozpočtům, a dále z pohledu optimalizace daňové správy ve vztahu k daňovým subjektům.

Sledovány tak byly dvě roviny možné optimalizace daňové správy, přičemž v rovině obecních rozpočtů byl akcentován spíše princip subsidiarity a v rovině daňových subjektů pak princip participace. Zvolenému řešení dané problematiky odpovídaly i přístup a adekvátní nástroje pro sociologické empirické šetření.

Pro prvně zmiňovanou rovinu optimalizace daňové správy se jevil vhodným kvalitativní přístup s použitím nástroje rozhovoru s nízkou mírou standardizace. Tímto způsobem bylo možné zkoumat postoje reprezentantů malých venkovských obcí z perspektivy úvah o posílení principu subsidiarity. Reprezentantům vybraných obcí z různých regionů České republiky (mapa šetření viz příloha č. 2) byly pokládány

otázky ve vazbě na stávající systém rozpočtového určení daní, a to v kontextu budoucnosti obce s ohledem na lokální identitu obyvatel.

Šetření ukázalo, že otázka finančních zdrojů je klíčovým problémem pro zajištění efektivního fungování obce. Stávající systém přerozdělení celostátního výnosu sdílených daní tedy neposkytuje dostatečné zdroje pro zamýšlené projekty rozvoje obcí. Tento závěr je vysloven s vědomím toho, že poslední novelou příslušných právních předpisů bylo značně posíleno přerozdělení daňových příjmů právě ve prospěch malých obcí.

Pevný postoj všech respondentů případných úvah o sloučení s okolními obcemi nebo s regionálním centrem za účelem zvýšení podílu na sdílených daních. Ve všech případech byla preferována samostatnost obcí. Získání dodatečného příjmu z přerozdělení celostátního výnosu sdílených daní v rámci větší obce vzniklé sloučením obcí tak bylo odmítnuto. Tento postoj však obcím nebrání navazovat spolupráci s okolními obcemi zejména v souvislosti s budováním infrastruktury v obcích. Z hlediska sledovaného principu subsidiarity se tedy jeví alternativou ke slučování obcí zavedení systému místních daní hodnou realizace.

Toto řešení samozřejmě předpokládá řadu změn zejména legislativních a administrativních. Podrobnější zkoumání předpokladů zavedení systému místních daní však překračuje cíle této práce.

Optimalizace daňové správy ve vztahu k daňovým subjektům byla empiricky šetřena kvantitativním způsobem na souboru 702 záměrně vybraných respondentů podle zvolených kritérií, tj. velikostní kategorie obce bydliště, postavení respondenta z hlediska zaměstnání a věku respondenta. Vedlejšími kritérii pak bylo pohlaví respondenta a nejvyšší dosažené vzdělání. Základními výzkumnými otázkami bylo, zda respondenti mají zájem podílet se na rozhodování o části výnosu daně z příjmů fyzických osob a jakému okruhu příjemců by případně přikázali část své daně z příjmů fyzických osob. Cílem výzkumu tedy bylo prověřit, zda existuje určitá poptávka po participaci v oblasti rozpočtového určení daní. Výzkum prokázal, že zájem o tuto problematiku respondenti mají, přičemž tento zájem není signifikantní pouze pro určitou skupinu respondentů charakterizovanou např. podle věku, pohlaví, vzdělání či charakteru zaměstnání, ale projevuje se napříč celým souborem respondentů. V otázce preferencí příjemců výzkum prokázal koncentraci zájmu pouze omezenému počtu okruhu příjemců, čímž je podpořena také praktická realizovatelnost projektu asignace daní, neboť se nepotvrdil případný argument o roztržitosti zájmu respondentů.

Překvapujícím závěrem pak byla převaha výběru obce bydliště jako příjemce přikázané daně.

Propojením výsledků obou výzkumných akcí (kvalitativní a kvantitativní) lze konstatovat, že provedený výzkum ukázal na možnosti optimalizace daňové správy jak z hlediska principu subsidiarity, tak i z hlediska principu participace. Obce, jejichž preferencí je samostatnost, potřebují pro další rozvoj dostatečné zdroje finančních prostředků. Občané těchto obcí jsou ochotni participovat na správě daní, přičemž část své daně jsou ochotni přikázat právě obcím svého bydliště. Vedle posílení samostatnosti obcí prostřednictvím získávání finančních zdrojů z místních daní, je dodatečný příjem v podobě přikázané daně dalším zdrojem. Zároveň jsou tím občané obce více zainteresováni na hospodaření obce, protože lze předpokládat vzrůst zájmu o tuto problematiku, když jsou to právě finanční prostředky místních občanů, které pak obec využívá ke svému rozvoji. Vědomí konkrétního příjemce přikázané daně tak povede k posílení participace občanů na správě obecních záležitostí. V případě volby obce bydliště je také řešen další problém, který by se v souvislosti s daňovými asignacemi mohl objevit v případě volby neziskových organizací jako příjemce asignované daně, kdy mohou vznikat tendence umělého vytváření neziskových organizací za účelem snížení daně. Zároveň také nevznikne potřeba vytvářet seznamy neziskových organizací, v jejichž prospěch lze daň, resp. část daně asignovat. Pro praktické využití poznatků získaných v rámci výzkumu je tento závěr zcela klíčovým, neboť poskytuje konkrétní empiricky podložené řešení optimalizace daňové správy vzhledem k demokratizaci rozhodování a občanské participaci.

8.1 DOPORUČENÍ (NÁMĚTY) PRO VYUŽITÍ POZNATKŮ V PRAXI

V rámci kvality života vystupuje „participace“ jako samostatná komponenta. Tuto premisu potvrzuje I. Možný, který z provedených šetření v České republice dovozuje, že možnost participace na rozhodování o záležitostech sousedství, obce, regionu a státu zvyšuje kvalitu života. I. Možný dále pokračuje, že možnost participace vyžaduje nejen anonymní účast ve volbách, ale právě vlastní investici každého občana v podobě času a neanonymní energie. Zároveň takováto forma participace na veřejném životě vyžaduje trpělivost, konstruktivní dialog a produktivní kompromis (Možný 2002: 119-120).

Zapojení občanů do procesu přerozdělení celostátního daňového výnosu nepochybně vyžaduje větší míru ochoty uvažovat o prioritách každého jedince. Provedené empirické šetření prokazuje, že občané mají zájem investovat do kvality svého života ve výše uvedeném smyslu dle Možného. Vzhledem k tomu, že na čelních

pozicích cíle asigované daně byla volena obec bydliště, je potvrzen zájem o zvyšování kvality života v nejbližším okolí, a to i v důsledku vlivu lokální identity. Z perspektivy obcí pak tento zájem znamená také vyjádřenou výzvu k odpovědnosti při nakládání s takto získanými finančními prostředky. Optimalizace daňové správy vedená směrem k zapojení občanů do přerozdělovacího procesu i jimi placených daní tak posiluje vztah obcí a jejich občanů, a to obousměrně. Občané díky možnosti poukázat část výnosu daně přímo své obci bydliště také mohou chtít citlivěji sledovat způsob využití takových prostředků. Na obce je takto vytvářen tlak na posílení komunikace s občany za účelem sledování priorit občanů v rámci projektů rozvoje obce. Konkrétními náměty k řešení jsou tedy:

1. Legislativní zakotvení práva poplatníků daně z příjmů fyzických osob poukázat část výnosu této daně zákonem stanovenému příjemci. Okruh příjemců je tvořen obcemi.

Vzhledem k tomu, že zdroje pro posílení participace občanů prostřednictvím správy daní jsou do značné míry omezené, je třeba vytvořit obcím podmínky pro rozvoj obcí posílením samostatnosti obcí i v oblasti finančních zdrojů. V této souvislosti je nutné dokončit proces reformy územní samosprávy i po stránce finanční. K posílení principu subsidiarity jsou nezbytné také finanční zdroje. Z této premisy lze formulovat další námět k řešení.

2. Zavedení systému místních daní, tj. daní, o jejichž konstrukci budou obce rozhodovat samostatně a které budou také samostatně spravovat.

Na příkladu daně z nemovitostí je patrná neefektivnost výběru této daně, kdy náklady nese stát, avšak celý výnos je následně převeden obcím. Pokud by daň z nemovitostí byla zařazena do skupiny místních daní, lze minimálně v rovinně transakčních nákladů spojených s transferem vybrané daně obcím hovořit o úsporách finančních prostředků.

Další námět směřuje do oblasti výzkumu.

3. Prostor pro další výzkum se otevírá jednak v otázkách preferencí občanů při volbě okruhu příjemců přikázané části daně z příjmů fyzických osob, resp. faktorů, které tyto preference ovlivňují a jednak v otázkách vztahu občan – obec se zaměřením na lokální identitu a její posilování prostřednictvím participace na financování rozvoje obce z daní občanů jako poplatníků daně z příjmů fyzických osob.

9 SEZNAM LITERATURY

9.1 ZÁKLADNÍ LITERATURA

- Adamová, K., Křížkovský, L., Šouša, J., Šoušová, J.: Politologický slovník, C.H.Beck, Praha 2001, ISBN: 80-7179-469-4.
- Boukal, P., Novotný, J., Vávrová, H.: Dodatek 1 – Neziskové organizace In: Kislíngerová, E. a kol.: Manažerské finance, C.H.Beck, Praha 2007, ISBN: 978-80-7179-903-0.
- Carozza, P. G.: Subsidiarity as a Structural Principle of International Human Rights Law. *The American Journal of International Law*, Vol. 97, No. 1, January 2003, pp. 38-79, dostupné na <http://www.jstore.org/stable/3087103>, nahlédnuto 16. 11 2009.
- Disman, M.: Jak se vyrábí sociologická znalost – příručka pro uživatele, Karolinum, Praha 1993, ISBN: 80-7066-822-9.
- Falkenauer, R.: Duchovní kořeny principu subsidiarity, 2008, nepublikovaný text – příspěvek na výroční konferenci Česko-německého diskusního fóra – Společnost bez struktury? Význam principu subsidiarity v česko-německých vztazích, 11. 10. 2008, Plzeň.
- Fiala, P., Schubert, K.: Moderní analýza politiky. Uvedení do teorií a metod policy analysis, Barrister & Principal, Praha 2000, ISBN: 80-85947-50-1.
- Heimans, J.: Strengthening Participation in Public Expenditure Management: Policy Recommendations for Key Stakeholders, Policy Brief No. 22, OECD Development Centre, Paris 2002.
- Hebák, P., Hustopecký, J., Pecáková, I., Průša, M., Řezanková, H., Svobodová, A., Vlach, P.: Vícerozměrné statistické metody (3), Informatorium, Praha 2004, ISBN: 80-7333-039-3.
- Heřmanová, E., Patočka, J.: Regionální sociologie, sociologie prostoru a prostředí II, Oeconomica, Praha 2007, ISBN: 978-80-245-1304-1.
- Hlavačka, M.: Zlatý věk české samosprávy. Samospráva a její vliv na hospodářský, sociální a intelektuální rozvoj Čech 1862-1913, Libri, Praha 2006, ISBN: 80-7277-297-X.
- Hudečková, H., Kučerová, E., Kříž, L.: Metodologie sociologického výzkumu pro nesociology (příručka pro distanční studium), Provozně ekonomická fakulta ČZU v Praze ve vydavatelství CREDIT Praha, Praha 2001, ISBN: 80-213-0791-9.
- Hudečková, H., Pitterling, M.: Integration and independence in the perspective of rural municipalities. *Agricultural Economics - Czech*, 55 (12), 2009, p. 13-21.
- Hudečková, H., Zagata, L.: Sociologie a její aplikace ve veřejné správě, Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta, Praha 2012, ISBN: 978-80-213-1637-9.

- Ibán, I. C.: Stát a církev ve Španělsku In: Robers, E. (ed.): Stát a církev v zemích EU, Academia, Praha 2002, ISBN: 80-200-0967-1.
- Jan XXIII.: Pacem in terris, Encyklika o míru mezi všemi národy v pravdě, spravedlnosti, lásce a svobodě z 11. dubna 1963 In: Sociální encykliky (1891-1991), Zvon, Praha 1996, ISBN: 80-7113-154-7.
- Jan Pavel II.: Centesimus annus, Encyklika ke 100. výročí Rerum novarum z 1. května 1991 In: Sociální encykliky (1891-1991), Zvon, Praha 1996, ISBN: 80-7113-154-7.
- Janák, J., Hledíková, Z., Dobeš, J.: Dějiny správy v českých zemích od počátků státu po současnost, Lidové noviny, Praha 2005, ISBN: 80-7106-709-1.
- Jílek, M.: Fiskální decentralizace, teorie a empirie, ASPI-Wolters Kluwer, Praha 2008, ISBN: 978-80-7357-355-3.
- Keller, J.: Sociologie organizace a byrokracie, Sociologické nakladatelství, Praha 2007, ISBN: 978-80-86429-74-8.
- King, D.: Allocation of Taxing Powers, *OECD Journal on Budgeting*, vol. 6, No. 3, 2007, p. 1-33.
- Kopeček, L., Hloušek, V.: Fenomén demokracie In: Hloušek, V., Kopeček, L. (eds.) Demokracie. Teorie, modely, osobnosti, podmínky, nepřátelé a perspektivy demokracie, Masarykova univerzita, Brno 2005, ISBN: 80-210-3195-6.
- Kypetová, J.: Je opravdu nutné lpět na „daňových“ příjmech? In: Kozák, J. (ed.): Problémy samospráv, Sborník z konference „Samospráva v ČR – hovoříme o problémech a jejich řešení“, Praha 18. 10. 2007, CEVRO Institut, o.p.s., Praha 2007, ISBN: 978-80-87125-02-1.
- Linek, L., Trnka, D.: Nové způsoby vládnutí a proměna vztahu veřejné správy a občanů In: Mansfeldová, Z., Kroupa, A. (eds.) Participace a zájmové organizace v České republice, Sociologické nakladatelství (Slon), Praha 2005, ISBN: 80-86429-53-9.
- Macek, J., Žáček, V.: Krajská správa v českých zemích a její archivní fondy (1605-1868), Archivní správa ministerstva vnitra, Praha 1958.
- Malast, J.: Historický vývoj veřejné správy na území České republiky In: Valeš, L. a kol. Politologické aspekty veřejné správy, Aleš Čeněk, Plzeň 2006a, ISBN: 80-7380-010-1.
- Malast, J.: Reforma veřejné správy In: Valeš, L. a kol. Politologické aspekty veřejné správy, Aleš Čeněk, Plzeň 2006b, ISBN: 80-7380-010-1.
- Marková, H.: Místní daně – ano či ne? In: Bakeš, M. et. al. Veřejná správa a právo. Pocta prof. JUDr. Dušanu Hendrychovi k 70. narozeninám, C.H.Beck, Praha 1997, ISBN: 80-7179-191-1.
- Možný, I.: Česká společnost: nejdůležitější fakta o kvalitě našeho života, Portál, Praha 2002, ISBN: 80-7178-624-1.

- Pezl, T.: Politické svobody In: Klíma, K. a kolektiv Státověda, Aleš Čeněk, Plzeň 2006, ISBN: 80-86898-98-9.
- Pitterling, M.: Evropská charta místní samosprávy z české perspektivy In: Sborník prací z mezinárodní vědecké konference Agrární perspektivy XVII., Výzvy pro 21. století, Praha 16. – 17. 9. 2008, PEF ČZU v Praze, Praha 2008, ISBN: 978-80-213-1813-7.
- Pitterling, M.: Daňová správa a princip subsidiarity In: Sborník příspěvků z mezinárodní doktorské vědecké konference Think Together 2009, Praha 10. 2. 2009, PEF ČZU v Praze, Praha 2009, ISBN: 978-80-213-1906-6.
- Pius XI.: Quadragesimo anno, Encyklika o uspořádání společnosti, obnově společenského řádu a jeho zdokonalení podle zásad evangelia ke 40. výročí vydání Rerum novarum z 15. května 1931 In: Sociální encykliky (1891-1991), Zvon, Praha 1996, ISBN: 80-7113-154-7.
- Pomahač, R., Vidláková, O.: Veřejná správa, C. H. Beck, Praha 2002, ISBN: 80-7179-748-0.
- Rowe, G., Frewer, L. J.: Evaluating Public-Participation Exercises: A research Agenda. *Science, Technology, & Human Values*, Vol. 29, No. 4 (Autumn, 2004), pp. 512-557, dostupné na <http://www.jstore.org/stable/1557965>, nahlédnuto 16. 11 2009.
- Scheu, H. Ch.: Pojem a geneze principu subsidiarity In: Georgiev, J. (ed.) Principy subsidiarity v právní teorii a praxi; Grundsatz der Subsidiarität in der Rechtstheorie und Praxis, CEVRO Institut, Praha 2007, ISBN: 978-80-87125-01-4.
- Simmel, G.: Peníze v moderní kultuře a jiné eseje, Sociologické nakladatelství, Praha 1997, ISBN: 80-85850-50-8.
- Šabatka, M.: Filosofická východiska principu subsidiarity In: Georgiev, J. (ed.) Principy subsidiarity v právní teorii a praxi; Grundsatz der Subsidiarität in der Rechtstheorie und Praxis, CEVRO Institut, Praha 2007, ISBN: 978-80-87125-01-4.
- Tretera, J.R.: Stát a církve v České republice, Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 2002, ISBN 80-7192-707-4.
- Überall, F.: Finanční správa. Finanční správa a finanční kontrola v českých zemích od roku 1918 do současnosti, Český institut interních auditorů, Praha 2003, ISBN: 80-86689-24-7.
- Veselý, Z.: Dějiny českého státu v dokumentech, Victoria Publishing, Praha 1994, ISBN: 80-85605-95-3.
- Vláčil, J.: Veřejná správa: sociálně-psychologické problémy v historii a současnosti, Linde, Praha 2002, ISBN: 80-7201-379-3.
- Vodička, K., Cabada, L.: Politický systém České republiky. Historie a současnost, Portál, Praha 2007, ISBN: 978-80-7367-337-6.
- Weber, M.: Základné sociologické pojmy, SOFA, Bratislava 1999, ISBN: 80-85752-44-1.

9.2 OSTATNÍ PRAMENY

Dekret presidenta republiky č. 121/1945 Sb.z. a n., ze dne 27. října 1945, o územní organizaci správy, vykonávané národními výbory.

Listina základních práv Evropské unie č. 2007/C 303/01.

Mapy územního členění (okresů) České republiky, Český statistický úřad, dostupné [http://www.czso.cz/xu/redakce.nsf/i/mapa_2005uc/\\$File/2005uc.jpg](http://www.czso.cz/xu/redakce.nsf/i/mapa_2005uc/$File/2005uc.jpg), nahlédnuto 27.3.2012.

Návrh novely zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní) vypracovaný Ministerstvem financí a dostupný na www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/vf_model_sdil_dani_obci.html, nahlédnuto 21.2.2012.

Návrh poslanců Petra Gazdíka, Heleny Langšádlové, Jana Farského, Pavola Lukši, Stanislava Polčáka, Jana Husáka, Václava Horáčka a dalších na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosu některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, sněmovní tisk č. 541, 2011, VI. volební období, dostupný na www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=G&T=541, nahlédnuto 21.2.2012.

Poslanecký návrh zákona o určení části výnosů daně z příjmu fyzických osob pro dobročinné účely (zákon o asignacích), podaný skupinou poslanců ve III. volebním období v roce 2001 jako sněmovní tisk č. 1194, dostupný na <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=3&CT=1194&CT1=0>, nahlédnuto 1.3.2012

Stanovisko vlády k návrhu zákona o určení části výnosů daně z příjmu fyzických osob pro dobročinné účely (zákon o asignacích), sněmovní tisk č. 1194, dostupný na <http://www.psp.cz/eknih/1998ps/tisky/t119401.htm>, nahlédnuto 1.3.2012.

Stanovisko vlády k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosu některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, sněmovní tisk č. 541, dostupné na www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=G&T=541, nahlédnuto 21.2.2012.

Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 181/1999 Sb., o přijetí Evropské charty místní samosprávy.

Šéf financí chce dál reformovat daně, *Právo*, rubrika Zpravodajství, 1.10.2009, str. 3.

Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Ústavní zákon č. 294/1990 Sb., kterým se mění a doplňuje ústavní zákon č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky, a ústavní zákon č. 143/1968 Sb., o československé federaci, a kterým se zkracuje volební období národních výborů.

Ústavní zákon č. 542/1990 Sb., o zániku České a Slovenské federativní republiky.

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., ústava České republiky.

Ústavní zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků.

Územně analytické podklady 1 ve vybraných obcích, Český statistický úřad, dostupné na

http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislotab=UAP6030UU_OB&&kapitola_id=327, nahlédnuto 1.3.2012.

Vláda schválila novelu zákona o rozpočtovém určení daní – tisková zpráva Ministerstva financí, dostupné na

http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/tiskove_zpravy_70506.html?year=2012, nahlédnuto 23.5.2012.

Vládní nařízení č. 4/1945 Sb.z. a n., ze dne 5. května 1945, o volbě a pravomoci národních výborů.

Vybrané statistické údaje za obec, Český statistický úřad, dostupné na http://vdb.czso.cz/xml/mos.html?lov_pro=V%C3%BDb%C4%9Br+obce, nahlédnuto 1.3.2012.

Vyhláška č. 426/2006 Sb., o podílu jednotlivých obcí na stanovených procentních částech celostátního hrubého výnosu daně z přidané hodnoty a daní z příjmů.

Vyhláška č. 541/2006 Sb., kterou se zřizují pracoviště finančních úřadů.

Vyhláška č. 232/2007 Sb., o podílu jednotlivých obcí na stanovených procentních částech celostátního hrubého výnosu daně z přidané hodnoty a daní z příjmů.

Vyhláška č. 316/2008 Sb., o podílu jednotlivých obcí na stanovených procentních částech celostátního hrubého výnosu daně z přidané hodnoty a daní z příjmů.

Vyhláška č. 276/2009 Sb., o podílu jednotlivých obcí na stanovených procentních částech celostátního hrubého výnosu daně z přidané hodnoty a daní z příjmů.

Vyhláška č. 245/2010 Sb., o podílu jednotlivých obcí na stanovených procentních částech celostátního hrubého výnosu daně z přidané hodnoty a daní z příjmů.

Vyhláška č. 259/2011 Sb., o podílu jednotlivých obcí na stanovených procentních částech celostátního hrubého výnosu daně z přidané hodnoty a daní z příjmů.

Zákon ze dne 28. října 1918 o zřízení samostatného státu československého čís. 11 Sb. zák.

Zákon č. 125/1927 Sb.z. a n. o organizaci politické správy.

Zákon č. 36/1960 Sb., o územním členění státu.

Zákon č. 531/1990 Sb., o územních finančních orgánech.

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů.

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení).

Zákon č. 147/2000 Sb., o okresních úřadech.

Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád.

Zákon č. 199/2010 Sb., kterým se mění zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Zákon č. 456/2011 Sb., o Finanční správě České republiky.

Zákon č. 458/2011 Sb., o změně zákonů související se zřízením jednoho inkasního místa a dalších změnách daňových a pojistných zákonů.

Zákon č. 595/2003 Z. z., o dani z příjmů, dostupný na http://jaspi.justice.gov.sk/jaspiw1/htm_zak/jaspiw_maxi_zak_fr0.htm, nahlédnuto 9.12.2009.

Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků výběrového šetření pracovních sil ve 4. čtvrtletí 2011, Český statistický úřad, dostupné na <http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/czam020312.doc>, nahlédnuto 28.3.2012.

Zgrajová, L.: Rozpočtové určení daní znovu v Senátu, 6.10.2009, dostupné na <http://www.smocr.cz/cinnost/financovani-obci/rozpoetove-urceni-dani-znovu-v-senatu-1-2-3-4-5-6.aspx>, nahlédnuto dne 11.11.2009.

Ženy a muži v datech 2011, Český statistický úřad, dostupné na http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/publ/1417-11-n_2011, nahlédnuto 20.3.2012.

10 SEZNAM TABULEK A GRAFŮ UVEDENÝCH V TEXTU

10.1 TABULKY

- Tabulka č. 1 Procentní navýšení podílu na výnosu sdílených daní 2007/2008
- Tabulka č. 2 Struktura souboru podle velikostních kategorií obcí bydliště
- Tabulka č. 3 Struktura souboru podle zaměstnání respondentů
- Tabulka č. 4 Struktura souboru podle charakteru práce respondentů
- Tabulka č. 5 Struktura souboru podle věku respondentů
- Tabulka č. 6 Struktura souboru podle pohlaví respondentů
- Tabulka č. 7 Struktura souboru podle vzdělání respondentů
- Tabulka č. 8 Struktura souboru podle odpovědi na otázku o účasti na veřejné činnosti ve formálních orgánech a organizacích
- Tabulka č. 9 Struktura souboru podle odpovědi na otázku o účasti na dobrovolné veřejně prospěšné práci v méně formalizovaných či neformálních organizacích
- Tabulka č. 10 Struktura souboru podle odpovědi na otázku k ochotě poskytovat peněžní dary
- Tabulka č. 11 Struktura souboru podle odpovědi na otázku k ochotě poskytovat nepeněžní dary
- Tabulka č. 12 Struktura souboru podle odpovědi na otázku k zájmu o činnosti patřící do ekonomické oblasti žití v rámci všeobecných informací
- Tabulka č. 13 Struktura souboru podle odpovědi na otázku k zájmu o činnosti patřící do ekonomické oblasti žití v rámci aktivního zhodnocování vlastních financí
- Tabulka č. 14 Struktura souboru podle odpovědi na otázku k zájmu o činnosti patřící do ekonomické oblasti žití v rámci zaměstnání
- Tabulka č. 15 Struktura souboru podle odpovědi na otázku k nezájmu o činnosti patřící do ekonomické oblasti žití
- Tabulka č. 16 Struktura souboru podle přítomné úvahy zabývat se otázkou rozhodování o daních
- Tabulka č. 17 Vztah mezi formální veřejnou participací a rozhodováním o daních
- Tabulka č. 18 Závislost formální veřejné participace a rozhodování o daních
- Tabulka č. 19 Těsnost závislosti formální veřejné participace a rozhodování o daních
- Tabulka č. 20 Vztah mezi neformální veřejnou participací a rozhodováním o daních
- Tabulka č. 21 Závislost neformální veřejné participace a rozhodování o daních
- Tabulka č. 22 Těsnost závislosti neformální veřejné participace a rozhodování o daních
- Tabulka č. 23 Vztah mezi poskytováním peněžních darů a rozhodováním o daních

Tabulka č. 24 Závislost poskytování peněžních darů a rozhodování o daních

Tabulka č. 25 Těsnost závislosti poskytování peněžních darů a rozhodování o daních

Tabulka č. 26 Vztah mezi poskytováním nepeněžních darů a rozhodováním o daních

Tabulka č. 27 Závislost poskytování nepeněžních darů a rozhodování o daních

Tabulka č. 28 Těsnost závislosti poskytování nepeněžních darů a rozhodování o daních

Tabulka č. 29 Vztah mezi rozhodováním o daních a zaměstnáním

Tabulka č. 30 Závislost rozhodování o daních a zaměstnání

Tabulka č. 31 Těsnost závislosti rozhodování o daních a zaměstnání

Tabulka č. 32 Vztah mezi rozhodováním o daních a charakterem zaměstnání

Tabulka č. 33 Závislost rozhodování o daních a charakteru zaměstnání

Tabulka č. 34 Těsnost závislosti rozhodování o daních a charakteru zaměstnání

Tabulka č. 35 Vztah mezi rozhodováním o daních a vzděláním respondentů

Tabulka č. 36 Závislost rozhodování o daních na stupni dosaženého vzdělání

Tabulka č. 37 Těsnost závislosti rozhodování o daních na stupni dosaženého vzdělání

Tabulka č. 38 Struktura souboru podle volby obce bydliště jako cíle asignace

Tabulka č. 39 Struktura souboru podle volby uskupení poskytujících sociální pomoc potřebným občanům jako cíle asignace

Tabulka č. 40 Struktura souboru podle volby zájmových, kulturních a sportovních organizací jako cíle asignace

Tabulka č. 41 Struktura souboru podle volby vzdělávacích institucí jako cíle asignace

Tabulka č. 42 Četnost podle počtu voleb příjemců příkázané daně

Tabulka č. 43 Detailní statistické charakteristiky pro počet voleb příjemců

Tabulka č. 44 Míry rozptýlenosti

Tabulka č. 45 Porovnání průměrného počtu voleb podle zaměstnání respondentů

Tabulka č. 46 Četnost preferencí v prvním pořadí

Tabulka č. 47 Vztah mezi preferencí v prvním pořadí a pohlavím respondentů

Tabulka č. 48 Závislost preferencí v prvním pořadí na pohlaví respondentů

Tabulka č. 49 Těsnost závislosti preferencí v prvním pořadí na pohlaví respondentů

Tabulka č. 50 Vztah mezi preferencí v prvním pořadí a velikostí obce bydliště respondentů

Tabulka č. 51 Závislost preferencí v prvním pořadí na velikosti obce bydliště

Tabulka č. 52 Těsnost závislosti preferencí v prvním pořadí na velikosti obce bydliště

Tabulka č. 53 Četnost preferencí ve druhém pořadí

Tabulka č. 54 Vztah mezi preferencí ve druhém pořadí a pohlavím respondentů

- Tabulka č. 55 Závislost preferencí ve druhém pořadí na pohlaví respondentů
- Tabulka č. 56 Těsnost závislosti preferencí ve druhém pořadí na pohlaví respondentů
- Tabulka č. 57 Četnost preferencí ve třetím pořadí
- Tabulka č. 58 Četnost preferencí v prvním pořadí u respondentů s bydlištěm ve velkých městech (nad 50 tis. obyvatel)
- Tabulka č. 59 Výběr obce bydliště jako cíle u respondentů s bydlištěm ve velkých městech

10.2 GRAFY

- Graf č. 1 Vliv změny výpočtu podílu na celostátním výnosu sdílených daní
- Graf č. 2 Struktura souboru podle velikostních kategorií obcí bydliště
- Graf č. 3 Struktura souboru podle zaměstnání respondentů
- Graf č. 4 Struktura souboru podle charakteru práce respondentů
- Graf č. 5 Struktura souboru podle věku respondentů
- Graf č. 6 Struktura souboru podle pohlaví respondentů
- Graf č. 7 Struktura souboru podle vzdělání respondentů

11 PŘÍLOHY

11.1 SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha č. 1 Záznamový arch rozhovorů
- Příloha č. 2 Mapa objektů kvalitativního výzkumu
- Příloha č. 3 Dotazník
- Příloha č. 4 Vybrané základní identifikační charakteristiky souboru ve vztahu k rozhodování o daních
- Příloha č. 5 Základní identifikační charakteristiky souboru nezaujatých respondentů
- Příloha č. 6 Četnost vybraných příjemců příkázané daně
- Příloha č. 7 Vztah preferencí v prvním pořadí a věku respondentů
- Příloha č. 8 Vztah preferencí v prvním pořadí a vzdělání respondentů
- Příloha č. 9 Vztah preferencí ve druhém pořadí a velikosti obce bydliště respondentů
- Příloha č. 10 Vztah preferencí v druhém pořadí a věku respondentů
- Příloha č. 11 Vztah preferencí ve druhém pořadí a vzdělání respondentů
- Příloha č. 12 Vztah preferencí ve třetím pořadí a pohlaví respondentů
- Příloha č. 13 Vztah preferencí ve třetím pořadí a velikosti obce bydliště respondentů
- Příloha č. 14 Vztah preferencí ve třetím pořadí a věku respondentů
- Příloha č. 15 Vztah preferencí ve třetím pořadí a vzdělání respondentů

Příloha č. 1 Záznamový arch rozhovorů

Samostatnost vs. slučování

Otázka č. 1 Jakou část příjmové strany rozpočtu obce zaujímají příjmy ze sdílených daní?

Podotázky:

- další daňové příjmy,
- další zdroje příjmů (dotace kraje, státu, EU, atd.),
- navazování spolupráce za účelem získávání finančních zdrojů

Otázka č. 2 Je podíl na sdílených daních, resp. jeho navýšení, motivem ke slučování obcí?

Podotázky:

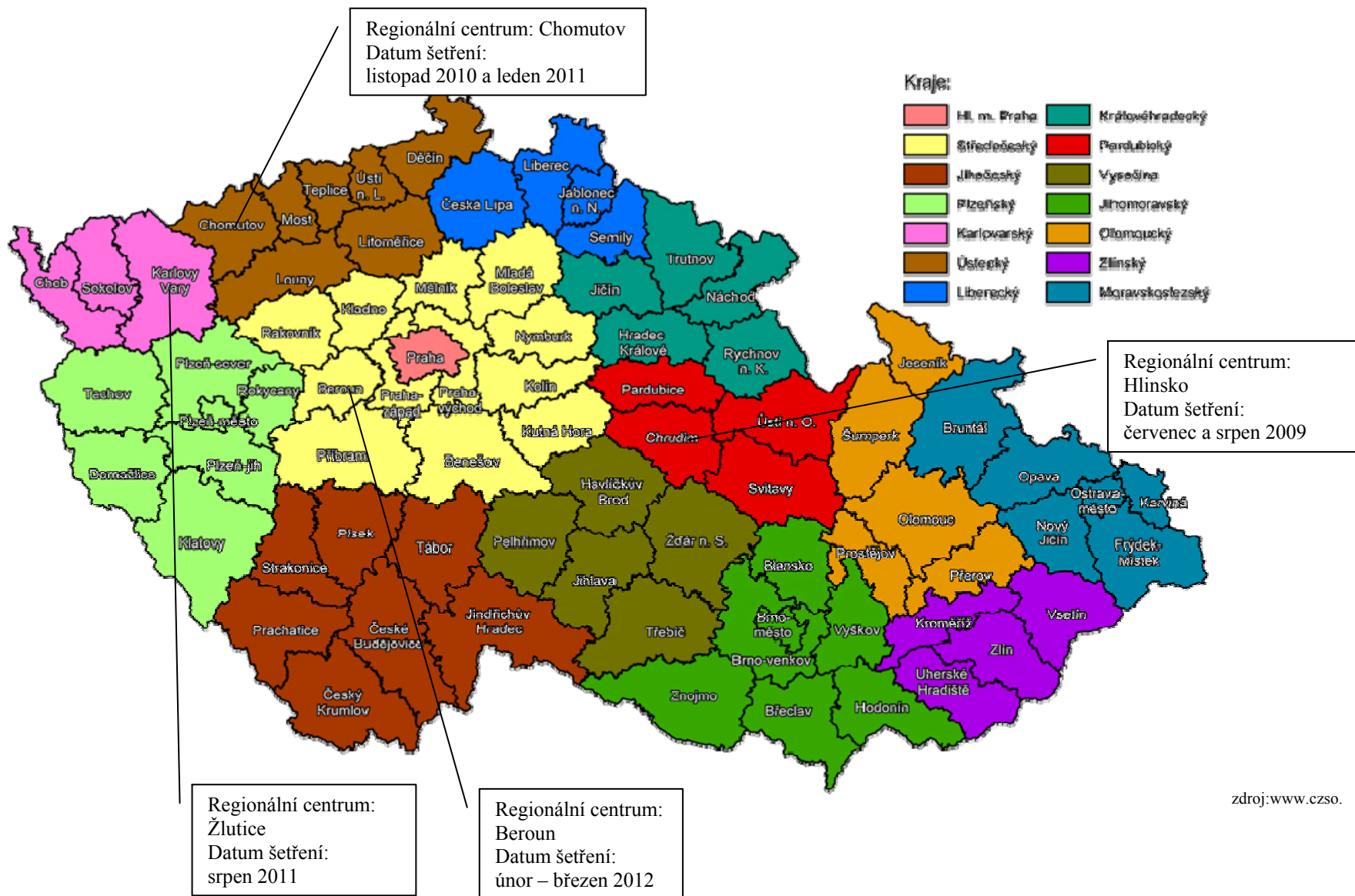
- volí obec samostatnost nebo sloučení,
- volí-li obec samostatnost, jaké jsou předpoklady obstat jako samostatná obec (klady/zápory samostatnosti),
- volí-li obec sloučení, jaké jsou klady/zápory sloučení,
- v případě vynuceného sloučení volí obec sloučení s regionálním centrem nebo s okolními obcemi,
- jaké jsou klady/zápory sloučení s regionálním centrem a klady/zápory sloučení s okolními obcemi

Otázka č. 3 Jaká je budoucnost obce?

Podotázky:

- současný život v obci, kdo je hybnou silou života v obci (obec sama nebo někdo jiný),
- perspektivy obce z hlediska zachování samostatnosti obce

Příloha č. 2 Mapa objektů kvalitativního výzkumu

Příloha č. 3 Dotazník

Vážený pane, vážená paní

jsem studentem doktorského studijního programu v oboru Regionální a sociální rozvoj na Fakultě provozně ekonomické České zemědělské univerzity v Praze. V rámci zpracování disertační práce si dovoluji obrátit se na Vás se žádostí o spolupráci v podobě vyplnění následujícího dotazníku. Předmětem výzkumu jsou možnosti, jakým způsobem lze zapojit veřejnost do přerozdělovacího procesu výnosu daně z příjmů.

Dotazník se skládá z deseti otázek, přičemž jeho vyplnění netrvá déle než 10 minut. Není-li u konkrétní otázky uvedeno jinak, volte vždy pouze jednu z nabízených možností. Výběr Vaší odpovědi provedete vyznačením příslušného písmene u Vámi vybrané odpovědi. Pouze u jedné z otázek je jedna z nabízených odpovědí otevřená, to znamená, že v případě jejího výběru odpověď doplníte. Samozřejmě Vám je poskytnut prostor pro další vyjádření, poznámky a postřehy. Dotazník neobsahuje žádné dotazy, ze kterých by bylo možné identifikovat, kdo dotazník vyplnil. Závěrem bych Vám chtěl poděkovat za spolupráci na tomto projektu.

Ing. Bc. Marcel Pitterling, Biskupcova 71, 130 00 Praha 3.

DOTAZNÍK

Otázka č. 1: Jaký druh **zaměstnání** a **práce** vykonáváte?

1.1 zaměstnání (samostatné/zaměstnanec)

- a) jsem **osobou samostatně výdělečně činnou** (bez či se zaměstnanci)
- b) jsem **zaměstnancem**

1.2 práce, kterou vykonávám, je

- a) převážně **duševní**, ve **vedoucí pozici**
- b) převážně **duševní**, ale **ne ve vedoucí pozici**
- c) převážně **kvalifikovaná a manuální**
- d) převážně **málo kvalifikovaná a manuální**

Otázka č. 2: Věnujete se nějaké **veřejné činnosti ve formálních orgánech a organizacích** (tj. např. v obecní samosprávě, v bytových družstvech, společenství vlastníků, v profesních komorách a sdruženích, ve správních orgánech nadací, fondů, občanských sdružení, atp.)?

- a) ne
- b) ano, jen v minulosti
- c) ano

Otázka č. 3: Účastníte se nějaké **dobrovolné veřejně prospěšné práce v méně formalizovaných či neformálních organizacích** (tj. např. v občanských sdruženích, nadacích, fondech, atp.), které podporují speciální kulturní, zájmové, sportovní a sociální činnosti?

- a) spíše ne
- b) ano, občas (tj. nepravidelně, jen příležitostně, nahodile)
- c) ano, často (tj. pravidelně, asi 1x za měsíc a častěji)

Otázka č. 4: Poskytujete **dary** určené k podpoře potřebných občanů či skupin občanů, anebo k řešení zvláštních událostí (tj. např. zemětřesení, povodně, atp.)?

4.1 **peněžní** dary

- a) spíše ne
- b) ano, občas (tj. nepravidelně, jen příležitostně, nahodile)
- c) ano, často (tj. pravidelně, asi 2x ročně, či častěji)

4.2 **nepeněžní** dary (tj. věcný dar, např. ošacení na charitu, atp.)

- a) spíše ne
- b) ano, občas (tj. nepravidelně, jen příležitostně, nahodile)
- c) ano, často (tj. pravidelně, asi 2x ročně, či častěji)

Otázka č. 5: Zajímají Vás činnosti, které patří do **ekonomické oblasti žití** (tj. např. investování do cenných papírů, nemovitostí, drahých kovů, atp., nebo obchodování se zbožím, na burze, atp.)? **(lze zvolit více z nabízených odpovědí)**

- a) spíše ne
- b) ano, v rámci všeobecných informací o financích
- c) ano, v rámci aktivního zhodnocování vlastních financí
- d) ano, v rámci zaměstnání

Otázka č. 6: Uvažoval/a jste někdy o tom, že byste **o části daní, které odvádíte „státu“ ze svých příjmů, rozhodoval/a tak, že je budete podle vlastního uvážení určovat přímo nějakým konkrétním občanským uskupením (příjemcům)**?

- a) ne a nemám zájem se tím zabývat
- b) ne, ale nebránil/a bych se tomu
- c) ano

V případě volby odpovědi **b) nebo c)** prosím pokračujte v odpovědích na následující otázku:

Komu byste tuto část daní rád/a určil/a? (lze zvolit více z nabízených odpovědí):

- a) obci, ve které bydlím
- b) obci, kam pravidelně jezdím (tj. např. tam, kde jsou příbuzní, přátelé, máte tam chalupu, chatu, rekreujete se tam pravidelně, atp.)
- c) rodné obci
- d) jiné obci [tj. máte tam jiný zájem, neuvedený v bodech a), b) nebo c)]
- e) některé církvi
- f) některému jinému náboženskému uskupení než církví
- g) některé politické straně
- h) některému jinému politickému uskupení než politickým stranám
- i) některé zájmové, kulturní či sportovní organizaci (tj. např. svaz, sdružení, spolek, klub, atp.)
- j) některé ze vzdělávacích institucí či organizací
- k) některému uskupení pro sociální pomoc potřebným občanům (tj. např. nadaci, fondu, sdružení, spolku, atp.)
- l) některému jinému uskupení – stručně je charakterizujte činností, případně názvem, atp.)

Otázka č. 7: Pokud jste v předchozí odpovědi označil/a více takových uskupení [body a) až l)], prosím **uved'te první tři v pořadí podle toho, kterému byste nejraději určil/a podíl ze svých daní** (do 1., 2. a 3. pořadí napište písmeno odpovědi ze 6. otázky)

1. pořadí _____
2. pořadí _____
3. pořadí _____

Otázka č. 8: Jste

- a) žena
- b) muž

Otázka č. 9: Váš věk je:

- a) 25 – 34 let
- b) 35 – 44 let
- c) 45 – 54 let

Otázka č. 10: Váš nejvyšší stupeň dosaženého vzdělání je:

- a) základní
- b) střední odborné (bez maturity)
- c) úplné střední (s maturitou)
- d) vyšší odborné a vysokoškolské (bakalářský nebo magisterský stupeň)

Další místo je určeno pro Vaše poznámky a postřehy, na které jste v předchozích dotazech nemohl/a odpovědět a rád/a byste je k tomuto tématu uvedl/a:

Děkuji Vám za Váš čas a pozornost, kterou jste dotazníku věnoval/a.

Marcel Pitterling

Příloha č. 4 Vybrané základní identifikační charakteristiky souboru ve vztahu k rozhodování o daních

Vztah rozhodování o daních a pohlaví respondentů

			Pohlaví		Celkem
			Žena	Muž	
Rozhodování o daních	Ne a nemám zájem	Počet	75	58	133
		% podle Rozhodování o daních	56,4%	43,6%	100,0%
		% podle Pohlaví	18,5%	19,9%	19,1%
	Ne ale nebráním se	Počet	245	154	399
		% podle Rozhodování o daních	61,4%	38,6%	100,0%
		% podle Pohlaví	60,5%	52,7%	57,2%
	Ano	Počet	85	80	165
		% podle Rozhodování o daních	51,5%	48,5%	100,0%
		% podle Pohlaví	21,0%	27,4%	23,7%
Celkem	Počet	405	292	697	
	% podle Rozhodování o daních	58,1%	41,9%	100,0%	
	% podle Pohlaví	100,0%	100,0%	100,0%	

Závislost rozhodování o daních na pohlaví respondentů

Chi-kvadrát testy			
	Hodnota	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-kvadrát	4,887 ^a	2	,087
Poměr věrohodnosti	4,868	2	,088
Linear-by-Linear Association	1,022	1	,312
N platných odpovědí	697		

a. 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 55,72.

Vztah rozhodování o daních a věku respondentů

			Věk			Celkem
			25-34 let	35-44 let	45-54 let	
Rozhodování o daních	Ne a nemám zájem	Počet	49	45	40	134
		% podle Rozhodování o daních	36,6%	33,6%	29,9%	100,0%
		% podle Věk	18,9%	18,9%	19,5%	19,1%
	Ne ale nebráním se	Počet	152	134	116	402
		% podle Rozhodování o daních	37,8%	33,3%	28,9%	100,0%
		% podle Věk	58,7%	56,3%	56,6%	57,3%
	Ano	Počet	58	59	49	166
		% podle Rozhodování o daních	34,9%	35,5%	29,5%	100,0%
		% podle Věk	22,4%	24,8%	23,9%	23,6%
Celkem		Počet	259	238	205	702
		% podle Rozhodování o daních	36,9%	33,9%	29,2%	100,0%
		% podle Věk	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Závislost rozhodování o daních na věku respondentů

Chi-kvadrát testy			
	Hodnota	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-kvadrát	,483 ^a	4	,975
Poměr věrohodnosti	,483	4	,975
Linear-by-Linear Association	,031	1	,860
N platných odpovědí	702		

a. 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 39,13.

Vztah velikosti obce bydliště a rozhodování o daních

			Rozhodování o daních			Celkem
			Ne a nemám zájem	Ne ale nebráním se	Ano	
Velikost obce	Nad 80 tis. obyvatel	Počet	21	58	25	104
		% podle Velikost obce	20,2%	55,8%	24,0%	100,0%
		% podle Rozhodování o daních	15,7%	14,4%	15,1%	14,8%
	50-80 tis. obyvatel	Počet	18	63	27	108
		% podle Velikost obce	16,7%	58,3%	25,0%	100,0%
		% podle Rozhodování o daních	13,4%	15,7%	16,3%	15,4%
	20-49 tis. obyvatel	Počet	31	66	34	131
		% podle Velikost obce	23,7%	50,4%	26,0%	100,0%
		% podle Rozhodování o daních	23,1%	16,4%	20,5%	18,7%
	10-19 tis. obyvatel	Počet	22	56	23	101
		% podle Velikost obce	21,8%	55,4%	22,8%	100,0%
		% podle Rozhodování o daních	16,4%	13,9%	13,9%	14,4%
	1-9 tis. obyvatel	Počet	22	97	26	145
		% podle Velikost obce	15,2%	66,9%	17,9%	100,0%
		% podle Rozhodování o daních	16,4%	24,1%	15,7%	20,7%
	Do 1 tis. obyvatel	Počet	20	62	31	113
		% podle Velikost obce	17,7%	54,9%	27,4%	100,0%
		% podle Rozhodování o daních	14,9%	15,4%	18,7%	16,1%
Celkem		Počet	134	402	166	702
		% podle Velikost obce	19,1%	57,3%	23,6%	100,0%
		% podle Rozhodování o daních	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Závislost velikosti obce bydliště na rozhodování o daních

Chi-kvadrát testy			
	Hodnota	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-kvadrát	10,272 ^a	10	,417
Poměr věrohodnosti	10,325	10	,412
Linear-by-Linear Association	,045	1	,833
N platných odpovědí	702		

a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 19,28.

Příloha č. 5 Základní identifikační charakteristiky souboru nezaujatých respondentů

Struktura souboru nezaujatých respondentů podle věku

Věk					
		Četnost	Procent	Procent platných	Procent kumulativních
Platných odpovědí	25-34 let	49	36,6	36,6	36,6
	35-44 let	45	33,6	33,6	70,1
	45-54 let	40	29,9	29,9	100,0
	Celkem	134	100,0	100,0	

Struktura souboru nezaujatých respondentů podle pohlaví

Pohlaví					
		Četnost	Procent	Procent platných	Procent kumulativních
Platných odpovědí	Žena	75	56,0	56,4	56,4
	Muž	58	43,3	43,6	100,0
	Celkem	133	99,3	100,0	
Chybějící	Neodpověděl	1	,7		
Celkem		134	100,0		

Struktura souboru nezaujatých respondentů podle zaměstnání

Zaměstnání/OSVČ					
		Četnost	Procent	Procent platných	Procent kumulativních
Platných odpovědí	OSVČ	26	19,4	19,4	19,4
	zaměstnanec	108	80,6	80,6	100,0
	Celkem	134	100,0	100,0	

Struktura souboru nezaujatých respondentů podle druhu vykonávané činnosti

Duševní/Manuální					
		Četnost	Procent	Procent platných	Procent kumulativních
Platných odpovědí	Duševní, vedoucí pozice	26	19,4	19,4	19,4
	Duševní bez podřízených	53	39,6	39,6	59,0
	Manuální kvalifikovaná	43	32,1	32,1	91,0
	Manuální méně kvalifikovaná	12	9,0	9,0	100,0
	Celkem	134	100,0	100,0	

Struktura souboru nezaujatých respondentů podle velikosti obce bydliště

Velikost obce					
		Četnost	Procent	Procent platných	Procent kumulativních
Platných odpovědí	Nad 80 tis. obyvatel	21	15,7	15,7	15,7
	50-80 tis. obyvatel	18	13,4	13,4	29,1
	20-49 tis. obyvatel	31	23,1	23,1	52,2
	10-19 tis. obyvatel	22	16,4	16,4	68,7
	1-9 tis. obyvatel	22	16,4	16,4	85,1
	Do 1 tis. obyvatel	20	14,9	14,9	100,0
	Celkem	134	100,0	100,0	

Příloha č. 6 Četnost vybraných příjemců přikázané daně

Struktura souboru podle volby pravidelně navštěvované obce jako cíle asignace

Obec kam jezdím					
		Četnost	Procent	Procent platných	Procent kumulativních
Platných odpovědí	Ano	45	6,4	8,0	8,0
	Ne	519	73,9	92,0	100,0
	Celkem	564	80,3	100,0	
Chybějící	Neměl odpovědět	134	19,1		
	Neodpověděl	4	,6		
	Celkem	138	19,7		
Celkem		702	100,0		

Struktura souboru podle volby rodné obce jako cíle asignace

Obec rodná					
		Četnost	Procent	Procent platných	Procent kumulativních
Platných odpovědí	Ano	47	6,7	8,3	8,3
	Ne	517	73,6	91,7	100,0
	Celkem	564	80,3	100,0	
Chybějící	Neměl odpovědět	134	19,1		
	Neodpověděl	4	,6		
	Celkem	138	19,7		
Celkem		702	100,0		

Struktura souboru podle volby obce jiného zájmu jako cíle asignace

Obec jiná					
		Četnost	Procent	Procent platných	Procent kumulativních
Platných odpovědí	Ano	2	,3	,4	,4
	Ne	562	80,1	99,6	100,0
	Celkem	564	80,3	100,0	
Chybějící	Neměl odpovědět	134	19,1		
	Neodpověděl	4	,6		
	Celkem	138	19,7		
Celkem		702	100,0		

Struktura souboru podle volby církve jako cíle asignace

Církev					
		Četnost	Procent	Procent platných	Procent kumulativních
Platných odpovědí	Ano	15	2,1	2,7	2,7
	Ne	549	78,2	97,3	100,0
	Celkem	564	80,3	100,0	
Chybějící	Neměl odpovědět	134	19,1		
	Neodpověděl	4	,6		
	Celkem	138	19,7		
Celkem		702	100,0		

Struktura souboru podle volby jiného náboženského uskupení jako cíle asignace

Náboženské uskupení jiné					
		Četnost	Procent	Procent platných	Procent kumulativních
Platných odpovědí	Ne	564	80,3	100,0	100,0
	Chybějící				
Chybějící	Neměl odpovědět	134	19,1		
	Neodpověděl	4	,6		
	Celkem	138	19,7		
Celkem		702	100,0		

Struktura souboru podle volby politické strany jako cíle asignace

Politická strana					
		Četnost	Procent	Procent platných	Procent kumulativních
Platných odpovědí	Ano	13	1,9	2,3	2,3
	Ne	551	78,5	97,7	100,0
	Celkem	564	80,3	100,0	
Chybějící	Neměl odpovědět	134	19,1		
	Neodpověděl	4	,6		
	Celkem	138	19,7		
Celkem		702	100,0		

Struktura souboru podle volby jiného politického uskupení jako cíle asignace

Jiné politické uskupení					
		Četnost	Procent	Procent platných	Procent kumulativních
Platných odpovědí	Ano	7	1,0	1,2	1,2
	Ne	557	79,3	98,8	100,0
	Celkem	564	80,3	100,0	
Chybějící	Neměl odpovědět	134	19,1		
	Neodpověděl	4	,6		
	Celkem	138	19,7		
Celkem		702	100,0		

Struktura souboru podle volby jiného uskupení jako cíle asignace

Jiné uskupení					
		Četnost	Procent	Procent platných	Procent kumulativních
Platných odpovědí	Ano	35	5,0	6,2	6,2
	Ne	529	75,4	93,8	100,0
	Celkem	564	80,3	100,0	
Chybějící	Neměl odpovědět	134	19,1		
	Neodpověděl	4	,6		
	Celkem	138	19,7		
Celkem		702	100,0		

Příloha č. 7 Vztah preferencí v prvním pořadí a věku respondentů

			Věk			Celkem
			25-34 let	35-44 let	45-54 let	
1. pořadí	Obec bydliště	Počet	75	99	62	236
		% podle 1. pořadí	31,8%	41,9%	26,3%	100,0%
% podle Věk		36,6%	52,4%	38,0%	42,4%	
	Obec kam jezdím	Počet	5	3	7	15
		% podle 1. pořadí	33,3%	20,0%	46,7%	100,0%
		% podle Věk	2,4%	1,6%	4,3%	2,7%
	Obec rodná	Počet	4	1	3	8
		% podle 1. pořadí	50,0%	12,5%	37,5%	100,0%
		% podle Věk	2,0%	,5%	1,8%	1,4%
	Obec jiná	Počet	0	1	0	1
		% podle 1. pořadí	0%	100,0%	0%	100,0%
		% podle Věk	0%	,5%	0%	,2%
	Církev	Počet	4	2	1	7
		% podle 1. pořadí	57,1%	28,6%	14,3%	100,0%
		% podle Věk	2,0%	1,1%	,6%	1,3%
	Politická strana	Počet	0	0	1	1
		% podle 1. pořadí	0%	0%	100,0%	100,0%
		% podle Věk	0%	0%	,6%	,2%
	Jiné politické uskupení	Počet	0	0	1	1
		% podle 1. pořadí	0%	0%	100,0%	100,0%
		% podle Věk	0%	0%	,6%	,2%
	Zájmová, kulturní, sportovní organizace	Počet	36	25	24	85
		% podle 1. pořadí	42,4%	29,4%	28,2%	100,0%
		% podle Věk	17,6%	13,2%	14,7%	15,3%
	Vzdělávací instituce	Počet	28	17	17	62
		% podle 1. pořadí	45,2%	27,4%	27,4%	100,0%
		% podle Věk	13,7%	9,0%	10,4%	11,1%
	Sociální pomoc	Počet	41	35	38	114
		% podle 1. pořadí	36,0%	30,7%	33,3%	100,0%
		% podle Věk	20,0%	18,5%	23,3%	20,5%
	Jiné uskupení	Počet	12	6	9	27
		% podle 1. pořadí	44,4%	22,2%	33,3%	100,0%
		% podle Věk	5,9%	3,2%	5,5%	4,8%
Celkem		Počet	205	189	163	557
		% podle 1. pořadí	36,8%	33,9%	29,3%	100,0%
		% podle Věk	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Závislost preferencí v prvním pořadí na věku

Chi-kvadrát testy			
	Hodnota	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-kvadrát	25,049 ^a	20	,200
Poměr věrohodnosti	25,427	20	,186
Linear-by-Linear Association	,318	1	,573
N platných odpovědí	557		

a. 16 cells (48,5%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,29.

Příloha č. 8 Vztah preferencí v prvním pořadí a vzdělání respondentů

			Vzdělání			Celkem
			Základní a střední odborné (bez maturity)	Úplné střední odborné (s maturitou)	Vyšší odborné a vysokoškolské	
1. pořadí	Obec bydliště	Počet	44	94	97	235
		% podle 1. pořadí	18,7%	40,0%	41,3%	100,0%
		% podle Vzdělání	45,4%	43,7%	39,8%	42,3%
	Obec kam jezdím	Počet	3	5	7	15
		% podle 1. pořadí	20,0%	33,3%	46,7%	100,0%
		% podle Vzdělání	3,1%	2,3%	2,9%	2,7%
	Obec rodná	Počet	4	1	3	8
		% podle 1. pořadí	50,0%	12,5%	37,5%	100,0%
		% podle Vzdělání	4,1%	,5%	1,2%	1,4%
	Obec jiná	Počet	0	0	1	1
		% podle 1. pořadí	0%	0%	100,0%	100,0%
		% podle Vzdělání	0%	0%	,4%	,2%
	Církev	Počet	0	3	4	7
		% podle 1. pořadí	0%	42,9%	57,1%	100,0%
		% podle Vzdělání	0%	1,4%	1,6%	1,3%
	Politická strana	Počet	1	0	0	1
		% podle 1. pořadí	100,0%	0%	0%	100,0%
		% podle Vzdělání	1,0%	0%	0%	,2%
	Jiné politické uskupení	Počet	1	0	0	1
		% podle 1. pořadí	100,0%	0%	0%	100,0%
		% podle Vzdělání	1,0%	0%	0%	,2%
	Zájmová, kulturní, sportovní organizace	Počet	15	37	33	85
		% podle 1. pořadí	17,6%	43,5%	38,8%	100,0%
		% podle Vzdělání	15,5%	17,2%	13,5%	15,3%
	Vzdělávací instituce	Počet	5	28	29	62
		% podle 1. pořadí	8,1%	45,2%	46,8%	100,0%
		% podle Vzdělání	5,2%	13,0%	11,9%	11,2%
	Sociální pomoc	Počet	20	40	54	114
		% podle 1. pořadí	17,5%	35,1%	47,4%	100,0%
		% podle Vzdělání	20,6%	18,6%	22,1%	20,5%
	Jiné uskupení	Počet	4	7	16	27
		% podle 1. pořadí	14,8%	25,9%	59,3%	100,0%
		% podle Vzdělání	4,1%	3,3%	6,6%	4,9%
Celkem		Počet	97	215	244	556
		% podle 1. pořadí	17,4%	38,7%	43,9%	100,0%
		% podle Vzdělání	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Závislost preferencí v prvním pořadí na vzdělání

Chi-kvadrát testy			
	Hodnota	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-kvadrát	27,840 ^a	20	,113
Poměr věrohodnosti	26,564	20	,148
Linear-by-Linear Association	1,989	1	,158
N platných odpovědí	556		

a. 17 cells (51,5%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,17.

Závislost preferencí ve druhém pořadí na velikosti obce bydliště

Chi-kvadrát testy			
	Hodnota	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-kvadrát	44,380 ^a	45	,498
Poměr věrohodnosti	50,617	45	,261
Linear-by-Linear Association	,927	1	,336
N platných odpovědí	339		

a. 36 cells (60,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,24.

Příloha č. 10 Vztah preferencí v druhém pořadí a věku respondentů

			Věk			Celkem
			25-34 let	35-44 let	45-54 let	
2. pořadí	Obec bydliště	Počet	20	16	16	52
		% podle 2. pořadí	38,5%	30,8%	30,8%	100,0%
		% podle Věk	14,8%	14,0%	17,8%	15,3%
	Obec kam jezdím	Počet	4	6	6	16
		% podle 2. pořadí	25,0%	37,5%	37,5%	100,0%
		% podle Věk	3,0%	5,3%	6,7%	4,7%
	Obec rodná	Počet	8	2	5	15
		% podle 2. pořadí	53,3%	13,3%	33,3%	100,0%
		% podle Věk	5,9%	1,8%	5,6%	4,4%
	Církev	Počet	2	2	1	5
		% podle 2. pořadí	40,0%	40,0%	20,0%	100,0%
		% podle Věk	1,5%	1,8%	1,1%	1,5%
	Politická strana	Počet	2	3	2	7
		% podle 2. pořadí	28,6%	42,9%	28,6%	100,0%
		% podle Věk	1,5%	2,6%	2,2%	2,1%
	Jiné politické uskupení	Počet	1	0	1	2
		% podle 2. pořadí	50,0%	0%	50,0%	100,0%
		% podle Věk	,7%	0%	1,1%	,6%
	Zájmová, kulturní, sportovní organizace	Počet	30	27	20	77
		% podle 2. pořadí	39,0%	35,1%	26,0%	100,0%
		% podle Věk	22,2%	23,7%	22,2%	22,7%
	Vzdělávací instituce	Počet	40	33	21	94
		% podle 2. pořadí	42,6%	35,1%	22,3%	100,0%
		% podle Věk	29,6%	28,9%	23,3%	27,7%
	Sociální pomoc	Počet	26	23	17	66
		% podle 2. pořadí	39,4%	34,8%	25,8%	100,0%
		% podle Věk	19,3%	20,2%	18,9%	19,5%
	Jiné uskupení	Počet	2	2	1	5
		% podle 2. pořadí	40,0%	40,0%	20,0%	100,0%
		% podle Věk	1,5%	1,8%	1,1%	1,5%
Celkem		Počet	135	114	90	339
		% podle 2. pořadí	39,8%	33,6%	26,5%	100,0%
		% podle Věk	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Závislost preferencí v druhém pořadí na věku

Chi-kvadrát testy			
	Hodnota	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	7,776 ^a	18	,982
Poměr věrohodnosti	8,909	18	,962
Linear-by-Linear Association	,995	1	,319
N platných odpovědí	339		

a. 14 cells (46,7%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,53.

Příloha č. 11 Vztah preferencí ve druhém pořadí a vzdělání respondentů

			Vzdělání			Celkem
			Základní a střední odborné (bez maturity)	Úplné střední odborné (s maturitou)	Vyšší odborné a vysokoškolské	
2. pořadí	Obec bydliště	Počet	7	28	17	52
		% podle 2. pořadí	13,5%	53,8%	32,7%	100,0%
		% podle Vzdělání	18,4%	21,9%	9,8%	15,3%
	Obec kam jezdím	Počet	3	7	6	16
		% podle 2. pořadí	18,8%	43,8%	37,5%	100,0%
		% podle Vzdělání	7,9%	5,5%	3,5%	4,7%
	Obec rodná	Počet	3	6	6	15
		% podle 2. pořadí	20,0%	40,0%	40,0%	100,0%
		% podle Vzdělání	7,9%	4,7%	3,5%	4,4%
	Církev	Počet	0	0	5	5
		% podle 2. pořadí	0%	0%	100,0%	100,0%
		% podle Vzdělání	0%	0%	2,9%	1,5%
	Politická strana	Počet	0	3	4	7
		% podle 2. pořadí	0%	42,9%	57,1%	100,0%
		% podle Vzdělání	0%	2,3%	2,3%	2,1%
	Jiné politické uskupení	Počet	1	1	0	2
		% podle 2. pořadí	50,0%	50,0%	0%	100,0%
		% podle Vzdělání	2,6%	,8%	0%	,6%
	Zájmová, kulturní, sportovní organizace	Počet	9	24	44	77
		% podle 2. pořadí	11,7%	31,2%	57,1%	100,0%
		% podle Vzdělání	23,7%	18,8%	25,4%	22,7%
	Vzdělávací instituce	Počet	8	35	51	94
		% podle 2. pořadí	8,5%	37,2%	54,3%	100,0%
		% podle Vzdělání	21,1%	27,3%	29,5%	27,7%
	Sociální pomoc	Počet	7	24	35	66
		% podle 2. pořadí	10,6%	36,4%	53,0%	100,0%
		% podle Vzdělání	18,4%	18,8%	20,2%	19,5%
	Jiné uskupení	Počet	0	0	5	5
		% podle 2. pořadí	0%	0%	100,0%	100,0%
		% podle Vzdělání	0%	0%	2,9%	1,5%
Celkem		Počet	38	128	173	339
		% podle 2. pořadí	11,2%	37,8%	51,0%	100,0%
		% podle Vzdělání	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Závislost preferencí v druhém pořadí na vzdělání

Chi-kvadrát testy			
	Hodnota	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-kvadrát	26,822 ^a	18	,082
Poměr věrohodnosti	31,132	18	,028
Linear-by-Linear Association	8,091	1	,004
N platných odpovědí	339		

a. 14 cells (46,7%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,22.

Příloha č. 12 Vztah preferencí ve třetím pořadí a pohlaví respondentů

			Pohlaví		Celkem
			Žena	Muž	
3. pořadí	Obec bydliště	Počet	21	6	27
		% podle 3. pořadí	77,8%	22,2%	100,0%
		% podle Pohlaví	16,5%	7,7%	13,2%
	Obec kam jezdím	Počet	3	3	6
		% podle 3. pořadí	50,0%	50,0%	100,0%
		% podle Pohlaví	2,4%	3,8%	2,9%
	Obec rodná	Počet	7	4	11
		% podle 3. pořadí	63,6%	36,4%	100,0%
		% podle Pohlaví	5,5%	5,1%	5,4%
	Církev	Počet	1	1	2
		% podle 3. pořadí	50,0%	50,0%	100,0%
		% podle Pohlaví	,8%	1,3%	1,0%
	Politická strana	Počet	1	3	4
		% podle 3. pořadí	25,0%	75,0%	100,0%
		% podle Pohlaví	,8%	3,8%	2,0%
	Jiné politické uskupení	Počet	1	2	3
		% podle 3. pořadí	33,3%	66,7%	100,0%
		% podle Pohlaví	,8%	2,6%	1,5%
	Zájmová, kulturní, sportovní organizace	Počet	39	22	61
		% podle 3. pořadí	63,9%	36,1%	100,0%
		% podle Pohlaví	30,7%	28,2%	29,8%
	Vzdělávací instituce	Počet	26	16	42
		% podle 3. pořadí	61,9%	38,1%	100,0%
		% podle Pohlaví	20,5%	20,5%	20,5%
	Sociální pomoc	Počet	27	21	48
		% podle 3. pořadí	56,3%	43,8%	100,0%
		% podle Pohlaví	21,3%	26,9%	23,4%
	Jiné uskupení	Počet	1	0	1
		% podle 3. pořadí	100,0%	0%	100,0%
		% podle Pohlaví	,8%	0%	,5%
Celkem		Počet	127	78	205
		% podle 3. pořadí	62,0%	38,0%	100,0%
		% podle Pohlaví	100,0%	100,0%	100,0%

Závislost preferencí ve třetím pořadí na pohlaví respondentů

Chi-kvadrát testy			
	Hodnota	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-kvadrát	8,104 ^a	9	,524
Poměr věrohodnosti	8,558	9	,479
Linear-by-Linear Association	1,498	1	,221
N platných odpovědí	205		

a. 11 cells (55,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,38.

Závislost preferencí ve třetím pořadí na velikosti obce bydliště respondentů

Chi-kvadrát testy			
	Hodnota	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-kvadrát	42,851 ^a	45	,563
Poměr věrohodnosti	45,515	45	,451
Linear-by-Linear Association	,120	1	,729
N platných odpovědí	205		

a. 41 cells (68,3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,12.

Příloha č. 14 Vztah preferencí ve třetím pořadí a věku respondentů

			Věk			Celkem
			25-34 let	35-44 let	45-54 let	
3. pořadí	Obec bydliště	Počet	14	8	5	27
		% podle 3. pořadí	51,9%	29,6%	18,5%	100,0%
		% podle Věk	15,2%	11,4%	11,6%	13,2%
	Obec kam jezdím	Počet	2	3	1	6
		% podle 3. pořadí	33,3%	50,0%	16,7%	100,0%
		% podle Věk	2,2%	4,3%	2,3%	2,9%
	Obec rodná	Počet	6	2	3	11
		% podle 3. pořadí	54,5%	18,2%	27,3%	100,0%
		% podle Věk	6,5%	2,9%	7,0%	5,4%
	Církev	Počet	2	0	0	2
		% podle 3. pořadí	100,0%	0%	0%	100,0%
		% podle Věk	2,2%	0%	0%	1,0%
	Politická strana	Počet	0	3	1	4
		% podle 3. pořadí	0%	75,0%	25,0%	100,0%
		% podle Věk	0%	4,3%	2,3%	2,0%
	Jiné politické uskupení	Počet	1	0	2	3
		% podle 3. pořadí	33,3%	0%	66,7%	100,0%
		% podle Věk	1,1%	0%	4,7%	1,5%
	Zájmová, kulturní, sportovní organizace	Počet	24	24	13	61
		% podle 3. pořadí	39,3%	39,3%	21,3%	100,0%
		% podle Věk	26,1%	34,3%	30,2%	29,8%
	Vzdělávací instituce	Počet	16	17	9	42
		% podle 3. pořadí	38,1%	40,5%	21,4%	100,0%
		% podle Věk	17,4%	24,3%	20,9%	20,5%
	Sociální pomoc	Počet	27	12	9	48
		% podle 3. pořadí	56,3%	25,0%	18,8%	100,0%
		% podle Věk	29,3%	17,1%	20,9%	23,4%
	Jiné uskupení	Počet	0	1	0	1
		% podle 3. pořadí	0%	100,0%	0%	100,0%
		% podle Věk	0%	1,4%	0%	,5%
Celkem		Počet	92	70	43	205
		% podle 3. pořadí	44,9%	34,1%	21,0%	100,0%
		% podle Věk	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Závislost preferencí ve třetím pořadí na věku

Chi-kvadrát testy			
	Hodnota	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-kvadrát	19,230 ^a	18	,378
Poměr věrohodnosti	21,534	18	,253
Linear-by-Linear Association	,076	1	,783
N platných odpovědí	205		

a. 18 cells (60,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,21.

Příloha č. 15 Vztah preferencí ve třetím pořadí a vzdělání respondentů

			Vzdělání			Celkem
			Základní a střední odborné (bez maturity)	Úplné střední odborné (s maturitou)	Vyšší odborné a vysokoškolské	
3. pořadí	Obec bydliště	Počet	1	9	17	27
		% podle 3. pořadí	3,7%	33,3%	63,0%	100,0%
		% podle Vzdělání	5,9%	12,3%	14,8%	13,2%
Obec kam jezdím	Počet	Počet	0	3	3	6
		% podle 3. pořadí	0%	50,0%	50,0%	100,0%
		% podle Vzdělání	0%	4,1%	2,6%	2,9%
Obec rodná	Počet	Počet	0	6	5	11
		% podle 3. pořadí	0%	54,5%	45,5%	100,0%
		% podle Vzdělání	0%	8,2%	4,3%	5,4%
Církev	Počet	Počet	0	1	1	2
		% podle 3. pořadí	0%	50,0%	50,0%	100,0%
		% podle Vzdělání	0%	1,4%	,9%	1,0%
Politická strana	Počet	Počet	0	1	3	4
		% podle 3. pořadí	0%	25,0%	75,0%	100,0%
		% podle Vzdělání	0%	1,4%	2,6%	2,0%
Jiné politické uskupení	Počet	Počet	1	1	1	3
		% podle 3. pořadí	33,3%	33,3%	33,3%	100,0%
		% podle Vzdělání	5,9%	1,4%	,9%	1,5%
Zájmová, kulturní, sportovní organizace	Počet	Počet	6	20	35	61
		% podle 3. pořadí	9,8%	32,8%	57,4%	100,0%
		% podle Vzdělání	35,3%	27,4%	30,4%	29,8%
Vzdělávací instituce	Počet	Počet	6	16	20	42
		% podle 3. pořadí	14,3%	38,1%	47,6%	100,0%
		% podle Vzdělání	35,3%	21,9%	17,4%	20,5%
Sociální pomoc	Počet	Počet	3	16	29	48
		% podle 3. pořadí	6,3%	33,3%	60,4%	100,0%
		% podle Vzdělání	17,6%	21,9%	25,2%	23,4%
Jiné uskupení	Počet	Počet	0	0	1	1
		% podle 3. pořadí	0%	0%	100,0%	100,0%
		% podle Vzdělání	0%	0%	,9%	,5%
Celkem	Počet	Počet	17	73	115	205
		% podle 3. pořadí	8,3%	35,6%	56,1%	100,0%
		% podle Vzdělání	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Závislost preferencí ve třetím pořadí na vzdělání

Chi-kvadrát testy			
	Hodnota	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-kvadrát	11,651 ^a	18	,865
Poměr věrohodnosti	12,678	18	,810
Linear-by-Linear Association	,524	1	,469
N platných odpovědí	205		

a. 20 cells (66,7%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,08.

List oprav

Při zpracování této práce se autor dopustil chyby při citaci následujícího zdroje (viz opravy v seznamu literatury).

Na stranách 18, 19, 22, 23 a 24 byl chybně uveden odkaz na zdroj (Malast 2006a: příslušná strana), přičemž správně měl být uveden odkaz na zdroj (Malast, Valeš 2006: příslušná strana).

Na stranách 27 a 29 byl chybně uveden odkaz na zdroj (Malast 2006b: příslušná strana), přičemž správně měl být uveden odkaz na zdroj (Malast, Šroubová, Valeš 2006: příslušná strana).

V seznamu literatury jsou provedeny následující opravy.

Chybně:

Malast, J.: Historický vývoj veřejné správy na území České republiky In: Valeš, L. a kol. Politologické aspekty veřejné správy, Aleš Čeněk, Plzeň 2006a, ISBN: 80-7380-010-1.

Správně:

Malast, J., Valeš, L.: Historický vývoj veřejné správy na území České republiky In: Valeš, L. a kol. Politologické aspekty veřejné správy, Aleš Čeněk, Plzeň 2006, ISBN: 80-7380-010-1.

Chybně:

Malast, J.: Reforma veřejné správy In: Valeš, L. a kol. Politologické aspekty veřejné správy, Aleš Čeněk, Plzeň 2006b, ISBN: 80-7380-010-1.

Správně:

Malast, J., Šroubová, P., Valeš, L.: Reforma veřejné správy In: Valeš, L. a kol. Politologické aspekty veřejné správy, Aleš Čeněk, Plzeň 2006, ISBN: 80-7380-010-1.

Všem dotčeným autorům se tímto za chybu omlouvám.

Ing. Bc. Marcel Pitterling